

XANKƏNDİ ZİRVƏSİ

BUNUN XÜSUSİ
MƏNASI VAR

Xankəndi şəhərində İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 17-ci Zirvə görüşü keçirilib

İyulun 4-də Xankəndi şəhərində İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının (ECO) 17-ci Zirvə görüşü keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 17-ci Zirvə görüşündə iştirak edən

dövlət və hökumət başçıları, nümayəndə heyətlərinin rəhbərlərini qarşıladı.

Sonra birgə foto çəkdirildi.

Prezident İlham Əliyev Zirvə görüşündə çıxış etdi.

2

İlham Əliyev Donald Trampı təbrik edib

Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti
zati-aliləri cənab Donald Trampa

Hörmətli cənab Prezident!

Amerika Birləşmiş Ştatlarının milli bayramı - Müstəqillik Günü münasibətilə Sizi və Sizin simanızda dost Amerika xalqını öz adından və Azərbaycan xalqı adından səmimi-qəlbən təbrik edir, ən xoş arzularını çatdırıram.

Biz Azərbaycan ilə Birləşmiş Ştatlar arasında dostluq münasibətlərinə və tərəfdaşlığa xüsusi əhəmiyyət veririk. Beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyin gücləndirilməsi, terrorizmə və onun müxtəlif təzahürlərinə qarşı mübarizə, enerji təhlükəsizliyi və bir sıra digər mühüm sahələr üzrə fəal və səmərəli əməkdaşlığımız sıx tərəfdaşlığımızın səciyyəvi cəhətlərindəndir.

Məmnunluqla qeyd etmək istərdim ki, Amerika Birləşmiş Ştatları Azərbaycanın uzun illərdən bəri enerji sahəsində sadıq tərəfdaşdır. Bu sahədə xoş əməkdaşlıqlara əsaslanan və sağlam təməllər üzərində qurulmuş əməkdaşlığımız hazırda da uğurla davam edir. Azərbaycanın enerji strategiyası, eləcə də regionda sabitliyə və inkişafa xidmət edən nəhəng infrastruktur layihələrinin həyata keçməsinə ABŞ-nin göstərdiyi davamlı dəstəyini yüksək qiymətləndiririk.

Bu gün Azərbaycan-Birləşmiş Ştatlar dostluq əlaqələrini və tərəfdaşlığını keyfiyyətə yeni səviyyəyə yüksəltmək üçün yaxşı imkanlar vardır. Hesab edirəm ki, iqtisadi-ticarəti, energetika, nəqliyyat, sənaye, aviasiya, yüksək texnologiyalar, sərmayə qoyuluşu və digər mühüm sahələrdə qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığımızın inkişafı üçün böyük potensial mövcuddur.

İnanıram ki, qəti siyasi iradəmiz və birgə söylərimiz sayəsində dost və tərəfdaş ölkələrimiz arasında əlaqələr və əməkdaşlıq xalqlarımızın mənafelərinə uyğun olaraq bundan sonra da hərtərəfli genişlənməyə davam edəcəkdir.

Bələ bir əlamətdər gündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə müvəffəqiyyətlər, Amerika Birləşmiş Ştatlarının dost xalqına daim əmin-amanlıq və firavanlıq diləyirəm.

Hörmətlə,

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 1 iyul 2025-ci il

Modern inkişaf möcüzəsi

Möhtəşəm quruculuq Azərbaycanın
gücünün, iradəsinin və dövlətçilik
potensialının təcəssümüdür

Bu gün Qarabağ və Şərqi Zəngəzur yeni - bərpa, quruculuq, inkişaf, çiçəklənmə dövrünü yaşayır. illərdə düşmənin yağmaladığı, dağıdaraq viran qoyduğu bu yerlər indi geniş tikinti meydanına çevrilib. Artıq bu yerlərə ayaq basanda xarabalıqların yerində inşa edilmiş və öz sakinlərini qoynuna almış müasir, yaraşıqlı kəndlərin, şəhərlərin şahidi oluruq.

Hər həftə köç karvanlarının bu torpaqlara yol alması insanların üreyini dağa döndərir. Əzəli torpaqlarımızı "dömr yumruq"la düşməndən təmizləyən Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev 5 ilə yaxındır ki, "dömr iradə" ilə bu torpaqlarda möcüzələr yaradır.

11

XANKƏNDİ ZİRVƏSİ

Xankəndi şəhərində İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 17-ci Zirvə görüşü keçirilib

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

- Hörmətli dövlət və hökumət başçıları.

Hörmətli Zirvə görüşünün iştirakçıları.

İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının (ECO) 17-ci Zirvə görüşündə iştirak etmək üçün qədim Azərbaycan torpağı olan Qarabağa, Xankəndiyə xoş gəlmisiniz.

Qazaxıstana ECO-ya uğurlu sədrliyi münasibətilə təşəkkürümü bildirirəm.

Azərbaycan artıq üçüncü dəfədir ki, ECO-nun Zirvə görüşünə evsahibliyi edir. Övvəlki iki Zirvə görüşü 2006-cı və 2012-ci illərdə paytaxt Bakıda keçirilmişdir.

Bugünkü Zirvə görüşünün Qarabağda, Xankəndidə təşkil edilməsinin xüsusi mənası var. Ermənistanın işğalından azad edilmiş torpaqlarımızda artıq bir neçə mühüm beynəlxalq tədbir keçirilmişdir. Şu şəkildə 2023-cü ildə ECO-nun Nazirlər Şurasını, 2024-cü ildə Türk Dövlətləri Təşkilatının ilk qeyri-rəsmi Zirvə görüşünü və bu ilin may ayında Laçında Azərbaycan, Türkiyə və Pakistan rəhbərlərinin üçtərəfli Zirvə görüşünü qeyd etmək istərdim.

Bu gün isə ECO-nun Zirvə görüşü Xankəndidə, yeni inşa edilmiş Konqres Mərkəzində keçirilir.

İşğaldan azad edilmiş bütün Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə hazırda genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işləri aparılır.

Ermənistan Azərbaycan ərazilərinin təxminən 20 faizini 30 ilə yaxın işğal altında saxlamış, etnik təmizləmə həyata keçirmiş, bir milyondan artıq soydaşımızı öz dədə-baba torpağından didərgin salmışdır.

Azərbaycan xalqı və dövləti heç vaxt işğalla barışmamışdır. Dəfələrlə Ermənistanı və onun arxasında duran dövlətlərə bildirdik ki, əgər Ermənistan işğal edilmiş torpaqlardan öz xoşu ilə çıxmasa, biz öz ərazi bütövlüyümüzü hərbi yolla bərpa edəcəyik. Əfsuslar olsun ki, Ermənistan və onun havadarları bizim bu xəbərdarlığımızı ciddi qəbul etməyiblər. Nəticədə peşman olublar.

2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı Azərbaycan Ermənistanı döyüş meydanında darmadağın edərək 300-dən çox şəhər və kəndi azad etdi. Ermənistan 2020-ci il noyabrın 10-da kapitulyasiya aktı imzalamağa məcbur oldu.

Ardı 3-cü səh.

XANKƏNDİ ZİRVƏSİ

Xankəndi şəhərində İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 17-ci Zirvə görüşü keçirilib

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

Əvvəlki 2-ci sahə.

İşğal dövründə Ermənistan şəhər və kəndlərimizi, mədəni və dini abidələrimizi yer üzündən silmişdir. 67 məsciddən 65-i Ermənistan tərəfindən yerlə yeksan edilib, qalan ikisi isə ciddi zərər görüb, donuz və inək tövləsi kimi istifadə olunub. Bu, islam dininə və dünya müsəlmanlarına qarşı hörmətsizlik və təhqir idi.

Qəbiristanlıqlar da vandalizmə məruz qalıb, dağıdılıb, qəbir daşları talanaraq Ermənistanı aparılıb.

Dövlət qurumlarından ibarət komissiya öz işinə xarici ekspertləri cəlb edərək, beynəlxalq təcrübədən yararlanmaqla işğal nəticəsində Azərbaycana vurulmuş zərəri təxminən 150 milyard ABŞ dolları məbləğində qiymətləndirmişdir.

Ermənistan torpaqlarımızda bir milyondan çox mina basdırıb. Vətən müharibəsindən bu günə qədər 400-ə yaxın soydaşımız mina partlaması nəticəsində həlak olub və ya ağır yaralanıb.

İndi Azərbaycan Ermənistanın xarabazara çevirdiyi torpaqlarda yeni şəhərlər və kəndlər inşa edir. "Böyük Qayıdış" Proqramı icra edilir. Bu günə qədər 16 şəhər və kəndə keçmiş məcburi köçkünlərin qayıdışını təmin etmişik. Hazırda azad edilmiş ərazilərdə 50 mindən çox insan yaşayır, çalışır və təhsil alır.

Ermənistandan deportasiya olunmuş qərbi azərbaycanlıların hüquqlarının təmin olunması da böyük əhəmiyyət kəsb edir. Keçən ay İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının İstanbulda keçirilmiş Nazirlər Şurasında Ermənistandan zorla didərgin salınmış azərbaycanlıların qayıdış hüququna dəstək ifadə edən qətnamənin bütün 57 üzv ölkənin yekdil qərarı ilə qəbul olunmasını yüksək qiymətləndiririk.

Bu qətnamə ilə yanaşı, Nazirlər Şurasının yekunlarına dair "İstanbul Bəyannaməsi"ndə indiki Ermənistan ərazisindən zorla qovulmuş azərbaycanlıların geri qayıdış hüququ təsdiqlənir və Ermənistanın Qərbi Azərbaycan İcması ilə dialoqu rədd etməsi qınanılır.

Qərbi azərbaycanlıların Ermənistandakı öz dədə-baba torpağına sülh yolu ilə qayıdışının təmin edilməsi sahəsində söylər bundan sonra da davam etdiriləcək.

Xanımlar və cənablar, Azərbaycan ECO-nun işində həmişə fəal iştirak etmişdir. ECO-ya üzv ölkələrlə əlaqələrimiz uğurla inkişaf edir.

Keçən il tarixdə ilk dəfə olaraq ECO məkanında COP29 konfransı keçirilmişdir. Bu konfransda 197 ölkə, 70 dövlət və hökumət başçısı iştirak etmiş, 77 min şəxs qeydiyyatdan keçmişdir.

Konfransda əldə edilmiş əsas nailiyyətlər inkişaf etməkdə olan ölkələrə maliyyə yardımının 100 milyarddan 300 milyard ABŞ dollarına qədər artırılması, İtqi və Zərər Fondunun işlək vəziyyətə gətirilməsi və karbon bazarları barədə razılaşmalardan ibarət olmuşdur.

Azərbaycanın təşəbbüsü ilə bu il ilk dəfə ECO Həftəsi keçirilir. Şuşada ECO-nun Biznes-Forumu, Ağdamda Gənclər Forumu, Laçında isə Qadınlar Forumu təşkil edilmişdir. Forumda iştirak etmiş nümayəndələr bu gün burada görüşmüş işlərlə bağlı məruzələr təqdim edəcəklər.

ECO-nun Azərbaycana yerləşəcək Tədqiqat Mərkəzinin və Tə-

miz Enerji Mərkəzinin fəaliyyətə başlamasının təmin olunması istiqamətində işlər davam edir.

2026-cı ilin Şuşa şəhərinin "ECO-nun Turizm paytaxtı" elan edilməsinə görə təşəkkürümü bildirirəm.

İqtisadi sahədə əməkdaşlığı dərinləşdirmək üçün bu gün müzakirə ediləcək məsələlər xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycana gəldikdə, bizim ölkəmizdə çox müsbət sərmayə iqlimi vardır. Son 20 il ərzində Azərbaycan iqtisadiyyatına 350 milyard ABŞ dollarına yaxın sərmayə qoyulmuşdur ki, bunun da yarısı xarici sərmayədir.

Bu gün Azərbaycan bir çox ölkələrin enerji təhlükəsizliyini təmin edir və müxtəlif qaz boru kəmərləri vasitəsilə 12 ölkəyə təbii qaz ixrac edir. Bu göstəriciyə görə biz dünyada ön sıralardayıq.

"Şərq-Qərb" və "Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizləri Azərbaycan ərazisindən keçir və ECO-ya üzv ölkələrin əksəriyyəti bu dəhlizlərdən istifadə edir.

Əziz dostlar, əminəm ki, bugünkü müzakirələrimiz səmərəli olacaq və ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın daha da inkişafına öz müsbət töhfəsini verəcək. Sağ olun.

❖ ❖ ❖
Sonra İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 16-cı Zirvə görüşünün sədri, Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyev çıxış etdi.

Prezident Şavkat Mirziyoyevin çıxışı

- Hörmətli nümayəndə heyətlərinin rəhbərləri.

Nadir tarixi və mədəni irsi təcəssüm etdirən gözəl Xankəndi şəhərində, qədim Qarabağ torpağında sizinlə görüşməkdən olduqca məmnunam. Əsl qardaşlar kimi biz bu bölgənin sülh və inkişaf məkanına çevrilməsindən çox şadiq. Mən ECO Zirvə görüşünü bu torpaqda yüksək səviyyədə təşkil etdiyinə və səmimi qonaqpərvərlik göstərdiyinə görə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti zati-aliləri İlham Əliyevə ön dərin təşəkkürümü bildirirəm.

Daşkənddə tarixi görüşümüzdən sonra təşkilatın təsisat imkanlarının gücləndirilməsində və yeni sahələrdə əməkdaşlığın qurulmasında nəzərəcarpan irəliləyiş sizinlə birgə əldə edilmişdir. Fərsətdən istifadə edərək, təşkilatımızda Qazaxıstan Respublikasının səmərəli sədrliyini qeyd etmək istəyirəm.

Biz həmçinin məmnunluq ki, uzun fasilədən sonra Əfqanıstanın keçid hökuməti Zirvə görüşümüzə öz nümayəndə heyəti ilə iştirak edir. Əslində, biz qonşu Əfqanıstanı təşkilatımızın ayrılmaz hissəsi, geniş iqtisadi əməkdaşlığın və regional nəqliyyat proseslərinin mühüm üzvü kimi görürük və onu öz tərəfimizdən geniş şəkildə dəstəkləyirik.

Hörmətli görüş iştirakçıları, bu tədbir çətin anlarda baş tutur və dünya ictimaiyyəti mühüm mərhələlərdən keçir. Bu, tam aydındır. Çünki münafişə və mübahisələrin əksər hissəsi təşkilatımızın ərazisində baş verməkdədir. Son aylarda Cənubi Asiya və Orta Şərqdə baş verən hadisələr hamımızda böyük narahatlıq doğurdu. Beynəlxalq hüquq və qlobal təhlükəsizlik təsisatlarının sarsılması dialoq və əməkdaşlıq imkanlarını daraldır, güc və zorakılığa yol açır. Xüsusən də təşkilatımızın üzvü olan İran İslam

Respublikasına qarşı hərbi əməliyyatlar öz növbəsində bütün regionu müharibəyə sürükləmək və böyük miqyaslı ətraf mühit fəlakətinin baş verməsi təhlükəsini yaratdı. Beləliklə, biz İran ilə İsrail arasında əldə olunmuş atəşkəs razılaşmasını dəstəkləyirik. Bu qərarı regionda gərginliyin azaldılması və sabitliyin bərpası istiqamətində atılan mühüm addım hesab edirik. İnandırmaq ki, bu razılaşma diplomatik və konstruktiv danışıqlarla bütün məsələlərin həlli üçün möhkəm əsas yaradacaq. Nəzərə alsaq ki, kütləvi qırğın silahlarının yayılmaması beynəlxalq təhlükəsizliyin ən təxərrüsu məsələlərindən birinə çevrilir, biz bir daha nüvə silahından azad zonaların coğrafiyasını genişləndirmək üçün qlobal ictimaiyyətə çağırış edirik. Qeyd edilməlidir ki, Orta Şərqdə dayanıqlı sülh və sabitlik İsrail-Fələstin münafişəsinin ədalətli və düzgün həlli olmadan əldə edilə bilməz. Biz beynəlxalq ictimaiyyəti Qozza zolağında hərbi əməliyyatların dayandırılmasına, aqlı və qeyri-insani şəraitdən əziyyət çəkənlərə humanitar yardımın göstərilməsinə bütün maneələrin aradan qaldırılmasına və müstəqil Fələstin dövlətinin BMT-nin qətnamələrinə uyğun qurulmasına öz tərəfimizdən çağırırıq.

Hörmətli görüş iştirakçıları, hər hansı sülh və inkişafın bünövrəsi öncə iqtisadi əməkdaşlığa söykənir. Ona görə təşkilat daxilində tərəfdaşlığımız nəinki təbii, o cümlədən böyük strateji əhəmiyyətə malikdir. Görüşün gündəliyinə uyğun olaraq, mən diqqətinizi bir neçə məsələyə cəlb etmək istəyirəm. Əvvəlcə biz təşkilatımızın orta və uzunmüddətli inkişaf prioritetlərini aydın şəkildə müəyyən etməliyik. Bunun üçün "İqtisadi əməkdaşlığın strateji məqsədləri 2035" adlı konsepsiyası qəbul etmək zəruridir. Ticarət, sərmayə, nəqliyyat, enerji, sənaye, kənd təsərrüfatı, ekologiya, turizm və təhsil kimi önəmli sahələrlə yanaşı, biz həmçinin innovasiya, süni intellekt və rəqəmsal texnologiyalar üzrə əməkdaşlığın gücləndirilməsinə xüsusi diqqət yetirməliyik. Əmtəə və xidmətlərdə ticarətin asanlaşdırılması, texniki və qeyri-tarif maneələrin təcridən aradan qaldırılması və elektron ticarətin inkişafı xüsusilə vacibdir. Qeyd etmək istəyirəm ki, qarşılıqlı ticarətimizin cari həcmi aşağı olaraq qalır. 2024-cü ildə bu rəqəm 95 milyard dollar olub və ölkələrimizin ümumi ticarət dövriyyəsinin cəmi 10 faizini təşkil edir. Biz həmin sahədə strateji məsələləri müzakirə etmək üçün bu il Daşkənddə ticarət nazirlərimizin toplantısını keçirməyi və ticarətin asanlaşdırılması sazişinin imzalanmasını təklif edirik. Bundan əlavə, kənd təsərrüfatı, ticarət və əmtəənin məhdudiyyətsiz təchizatı üzrə məlumatların sürətli

mübadiləsi üçün "yaşıl dəhlizlər" sistemini yaratmaq çox vacibdir. Sərmayə əməkdaşlığımızı yeni səviyyəyə qaldırmaq üçün "ECO invest" uzunmüddətli proqramını qəbul etmək və sərmayə mühitinin daha şəffaf və cəlbədicisi olması təşəbbüsü ilə çıxış etmişik. Bu proqramın əsas məqsədi özəl investorları, bankları və beynəlxalq maliyyə təsisatlarını regionumuzda perspektivli layihələrə cəlb etməkdən ibarətdir.

Digər prioritet sahə də var. Son geosiyasi hadisələr təchizat zəncirlərinin pozulması risklərini bir daha göstərdi, alternativ nəqliyyat dəhlizlərinin strateji əhəmiyyətini nümayiş etdirdi. Bunu biz həmin hadisələrdə gördük. Çin-Qırğızıstan-Özbəkistan demir yolu layihəsinin ötən il başlanılması mühüm hadisə idi. Gələcəkdə bu demir yolu xətti Transəfqan dəhlizi ilə birləşəcək və böyük regionumuzda tranzit şəbəkələrini səmərəli şəkildə bir araya gətirəcək. İnandırmaq ki, məhz rəqəmsal nəqliyyat və gömrük ofisinin yaradılması təşəbbüsünün həyata keçirilməsi labüddür. Çünki bu-nun sayəsində biz nəqliyyat və loqistika sektorlarında rəqəmsallaşmanı sistemli şəkildə təşkil edəcəyik və beləliklə, ekspert səviyyəsində danışıqları daha da gücləndirəcəyik.

Mühüm məsələlərə gəldikdə, yeni aviareyslərin açılması, o cümlədən məhz hava nəqliyyatı şirkətləri arasında əməkdaşlığın innovativ şəkildə həyata keçirilməsi, markeeting strategiyalarının gücləndirilməsi turizm və aviasiya sektorlarının inkişafına böyük tökən verəcək. Bu məsələlərin müzakirəsi məqsədilə Samərqənddə Milli Hava Yolu Şirkətləri Forumunun təşkil olunmasını təklif edirik. Ümumiyyətlə, təşkilatımız daxilində turizm xidmətlərinin daha da genişləndirilməsi ilə bağlı yol xəritəsinin inkişaf etdirilməsinin bizim bu məqsədə xidmət edəcəyinə əminlik və hesab edirik ki, bu potensial turizm imkanlarımızı iki dəfə artıracaq.

Mən diqqətinizi digər bir mühüm məsələyə cəlb etmək istəyirəm. Əsas məsələ ondan ibarətdir ki, bizim hökumətlər qlobal iqlim gündəliyində öz sözlərini əlaqələndirməli və birləşdirməlidirlər. Biz Bakıda COP29 qlobal iqlim sammitinin uğurla keçirilməsindən sonra əldə edilmiş razılaşmaların və öhdəliklərin tam şəkildə icrasını qəti şəkildə dəstəkləyirik. Biz eyni zamanda təşkilatımızın məhz quraq yerlərdə ağacların əkilməsinə, o cümlədən istirahət zonalarının yaradılmasına yönəlmiş "yaşıl təşəbbüsü"nü dəstəkləyirik.

Hörmətli nümayəndə heyətinin rəhbərləri, biz təşkilatımızın fəaliyyətinin daha da gücləndirilməsində yüksək səviyyəli komitənin sözlərini alqışlayırıq. İnandırmaq ki, bu komitə növbəti Zirvə görüşü üçün təkliflərin hazırlanmasında və təşkilatı-

masında funksional islahatların aparılmasında, onların gücləndirilməsində öz töhfəsini verəcəkdir. Bu islahatlar birmənalı olaraq bizim əməkdaşlığımızı yeni səviyyəyə qaldıracaq, təşkilatımızın beynəlxalq nüfuzunu və təsirini gücləndirəcək, onun işinin müasir tələblərə uyğun qurulmasına səbəb olacaq.

Əminəm ki, bugünkü Zirvə görüşü bizim məqsədlərimizə, planlarımıza nail olmaq işinə tökən verəcək, çoxtərəfli və praktiki əməkdaşlığımızı yeni səviyyəyə qaldıracaq. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

❖ ❖ ❖
Tədbir digər çıxışlarla davam edib.

İran İslam Respublikasının Prezidenti **Məsud Pezeşkian** çıxışında İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv ölkələr arasında Azad Ticarət Zonasının yaradılmasına diqqət çəkərək, təşkilatın 17-ci Zirvə görüşünə əvvəlabiliyi etdiyinə görə Azərbaycanı minnətdarlığını bildirdi və dedi:

- Zati-aliləri, Azərbaycan Respublikasının mühtərəm Prezidenti İlham Əliyev, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 17-ci Zirvə görüşünə əvvəlabiliyi etdiyinizə və səxavətli qonaqpərvərliyinizə görə Sizə və hörmətli Azərbaycan xalqına minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm.

Qırğız Respublikasının Prezidenti **Sadır Japarov** bərpaulunan enerji mənbələri üzrə və rəqəmsal sahədə əməkdaşlığın, nəqliyyat-loqistika əlaqələrinin inkişaf etdirilməsinin vacibliyini vurğuladı və iqlim dəyişikliklərinin iqtisadiyyatın şaxələnməsinə təsirindən danışdı. Prezident İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Zirvə görüşünün Xankəndidə keçirilməsinin əhəmiyyətinə toxunaraq bildirdi:

- Görüşümüzün Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində yerləşən, sülh rəmzi olan tarixi Xankəndi şəhərində keçirilməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Hörmətli İlham Heydər oğlu, önəmli səmimi qonaqpərvərliyinizə və bu tədbiri belə yüksək səviyyədə təşkil etdiyinizə görə Sizə və qardaş Azərbaycan xalqına səmimi-qəlbədən təşəkkürümü bildirirəm.

Pakistan İslam Respublikasının Baş naziri **Məhəmməd Şahbaz Şərif** Zirvə görüşünün yüksək səviyyədə təşkil edildiyini deyərək, təşkilatın daha da güclənməsi istiqamətində Azərbaycanın sözlərini xüsusi vurğuladı:

Arda 4-cü sah.

XANKƏNDİ ZİRVƏSİ

Xankəndi şəhərində İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 17-ci Zirvə görüşü keçirilib

Əvvəlki 3-cü səh.

- Əvvəlcə icazə verin, əziz qardaşım, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevi təbrik edirəm. O, ECO-nun 17-ci Zirvə görüşünə uğurla sədrlik edir. Həmçinin biz ona minnətdarlıq ki, belə bir tarixi, gözəl Xankəndi şəhərində bizə bu cür səmimi qonaqpərvərlik göstərilmişdir. Xanımlar və cənablar, eyni zamanda qeyd etmək istərdim ki, təşkilatımızın üzv dövlətləri arasında əməkdaşlığın dərinləşdirilməsində göstərdiyiniz səyləri yüksək dəyərləndirirəm.

Tacikistan Prezidenti **Emoməli Rəhmon** ticarət, nəqliyyat, energetika, sənaye, kənd təsərrüfatı sahələrində əməkdaşlığın inkişafından danışaraq, geniş və əlaqələndirilmiş işbirliyinin müasir təhdidlərlə mübarizədə səmərəli ola biləcəyini diqqətə çatdırdı. O, Azərbaycanda keçirilən Zirvə görüşünün münasibətlərin hərtərəfli inkişafına töhfə verəcəyini əminliyini bildirərək dedi:

- Mən əvvəlcə bugünkü görüşün təşkilinə və səmimi qəbulu görə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm İlham Əliyevə minnətdarlığımı bildirirəm. Eyni zamanda hörmətli İlham Heydər oğlu, mən Sizi təşkilatımızın 17-ci Zirvə görüşünün sədri seçilməyiniz münasibətilə təbrik edirəm.

Türkiyə Prezidenti **Rəcəb Tayyib Ərdoğan** Zirvə görüşünün keçirildiyi Xankəndi şəhərinin Qafqaz regionunda yeni inkişaf və sülh mərkəzinə çevriləcəyini vurğuladı, həmçinin Şuşa şəhərinin 2026-cı ildə İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının turizm paytaxtı seçilməsi münasibətilə Azərbaycanı təbrik edərək bildirdi:

- Cənab Azərbaycanın səmimi qonaqpərvərliyi ilə bu gözəl şəhərdə bizi qəbul edən Prezident İlham Əliyev qardaşım başda olmaqla bütün rəsmi şəxslərə və Azərbaycan xalqına təşəkkür edirəm. Tədbirimizin işğaldan azad edilmiş bir şəhərdə - Xankəndidə keçirilməsi Zirvə görüşümüze xüsusi bir əhəmiyyət və mənə qazandırır. İlham qardaşımın uzaqgörən yanaşması ilə bu qədim şəhərin Qafqazın yeni inkişaf və sülh mərkəzi olacağına ürəkdən inanıram.

Bugünkü müzakirələrimizin və iyulun 1-dən etibarən keçirilən qadın, gənclər və biznes forumlarının ölkələrimiz və bölgəmiz üçün xeyirli olmasını arzu edirəm.

Əziz qardaşlarım, ticarətdən nəqliyyata, ətraf mühətdən enerjiyə qədər müxtəlif sahələrdə geniş potensiala sahib təşkilatımızın bu Zirvə görüşünün iqlim dəyişikliyinə həsr edilməsinin son dərəcə doğru olduğunu düşünürəm. Azərbaycan da təşkil ediləcək Təmiz Enerji və Araşdırma mərkəzlərinin qurulmasına dair sənədlərin təsdiqlənməsi prosesinin ölkə-

mizdə son mərhələdə olduğunu da diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm. Şuşanın 2026-cı il İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının "Turizm paytaxtı" seçilməsi münasibətilə Prezident, dostum cənab İlham Əliyevin şəxsində bütün azərbaycanlı qardaşlarımızı təbrik edirəm. Qazaxıstanın Baş naziri **Oljas Bektenov** Zirvə görüşünün Xankəndidə keçirilməsinin Azərbaycanın sülh və inkişafa dəstəyini ifadə etdiyini söylədi:

- İlk növbədə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti zati-aliləri cənab İlham Əliyevə səmimi qonaqpərvərliyə və bu mühüm Zirvə görüşünü tarixi və gözəl Xankəndi şəhərində yüksək səviyyədə təşkil etdiyinə görə ürəkdən minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Biz bu Zirvə görüşünün bu şəhərdə keçirilməsini vacib

hesab edirik, eyni zamanda Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevin salamlarını Sizə çatdırırıq. Tədbirin burada təşkil olunmasını Azərbaycanın sülhə, inkişafa və regional in-teqrasiyaya sadiqliyinin parlaq nümunəsi kimi görürük. Şübhəsiz ki, qardaş Azərbaycanın sədrliyi ilə keçirilən İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 17-ci Zirvə görüşü regional tərəfdaşlığın daha da inkişafına yeni təkan verəcəkdir.

Əfqanıstan Baş nazirinin müavini **Əbdül Qəni Bəradər** İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 17-ci Zirvə görüşünün təşkilinə görə Azərbaycana təşəkkür etdi. O, ölkəsinin ECO üzvləri ilə strateji əlaqələri həyata keçirməkdə maraqlı olduğunu bildirdi:

- Bizə göstərilmiş qonaqpərvərliyə və yaradılmış gözəl şəraitə görə Azərbaycan Prezidentinə səmimi-qəlbən təşəkkür edirəm. Bu mötəbər Zirvə görüşü burada baş tutub. Zirvə görüşü əlamətdar tarixi məqamdır və bizim üçün bir bələdçidir. Bu, regional əməkdaşlığa, qarşılıqlı anlaşmaya və tərəqqiyə xidmət edən bir tədbirdir.

Türkmənistan Nazirlər Kabinetinin sədr müavini, xarici işlər naziri **Rəşid Məredov** İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının çoxtərəfli əməkdaşlığın inkişafında mühüm platforma olduğunu vurğuladı və tədbirə dəvət üçün Azərbaycan Prezidentinə təşəkkür edərək dedi:

- Əvvəlcə icazə verin, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevə bugünkü Zirvə görüşündə iştirak etmək üçün Türkmənistan rəhbərliyinə göndərdiyi dəvətə görə təşəkkürümü bildirirəm. Fərsətdən istifadə edərək, mən Türkmənistanın Prezidenti Sərdar Bərdiməhəmmədovun və türkmən xalqının Milli Lideri, Türkmənistan Xalq Məsləhətinin Sədri Qurbanqulu Bərdiməhəmmədovun ECO-nun üzv dövlətlərinin rəhbərlərinə, hökumət başçılarına və Azərbaycan Prezidentinə salamlarını və dərin ehtiramını bildirirəm. ECO Zirvə görüşünün işini yaxşı təşkil etdiyinə və yüksək qonaqpərvərliyə görə Türkmənistanın nümayəndə heyəti

adından Azərbaycan tərəfinə səmimi təşəkkürümü bildirmək istəyirəm.

Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin Prezidenti **Ersin Tatar** Azərbaycanın işğaldan azad olunmuş torpaqlarının uğurla bərpasından və belə mötəbər Zirvə görüşünün tarixi və qədim Azərbaycan şəhəri Xankəndidə təşkil edilməsindən məmnunluğunu bildirdi:

- İlk növbədə bu mühüm Zirvə görüşünə evsahibliyi edən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti qardaşım cənab İlham Əliyevə və İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına Baş katib Əsəd Məcid Xanın təmsilində təşəkkürlərini bildirirəm.

Bu görüşün qardaş ölkə Cənab Azərbaycanın tarixi və qədim şəhəri Xankəndidə keçirilməsi bizi xüsusilə məmnun etmişdir. Beşillik qısa müddətdə bu Vətən torpaqlarının Qarabağ Fətəhi cənab İlham Əliyevin liderliyi və bənzərsiz xalq həmrəyliyi ilə yenidən dirçəldilməsi bizləri də qürurlandırmaqdadır. Qarabağ Azərbaycan, Azərbaycan Qarabağdır!

Nigeriya Federativ Respublikasının büdcə və iqtisadi planlama naziri **Abubakar Atiku Baqudu** Zirvə görüşünə evsahibliyi edən Azərbaycana qonaqpərvərliyə görə təşəkkürünü bildirərək dedi:

Ardı 5-ci səh.

XANKƏNDİ ZİRVƏSİ

Xankəndi şəhərində İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 17-ci Zirvə görüşü keçirilib

Əvvəli 4-cü səh.

- Dövətə və səmimi qonaqpərvərliyə görə Azərbaycan Respublikasının Hökumətinə və xalqına minnətdarlığımı bildirirəm. Qlobal iqtisadi qeyri-müəyyənlik fonunda, qlobal birliyin mühüm yol ayrıcında olduğu bir vaxtda bu önəmli Zirvə görüşünə evsahibliyi etdiyinə görə Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Heydər oğlu Əliyevə təşəkkürümü bildirirəm. Bundan əlavə, 20 il əvvəl Nigeriya səfirliyinin Azərbaycan Respublikasında akkreditasiyasına icazə verən Zati-alilərinə təşəkkür edirik.

BMT Baş katibinin müavini, Asiya və Sakit okean üzrə İqtisadi və Sosial Komissiyaın icraçı katibi **Armida Salsiah Aliscabhana** iqlim dəyişikliyi ilə mübarizədə Azərbaycanın səylərini xüsusi vurğuladı:

- BMT-nin Mərkəzi Asiya İqtisadiyyatları üzrə Xüsusi Programının birinci Zirvə toplantısının təşəbbüskarı olmaqla, 2024-cü ildə BMT-nin İqlim dəyişikliyi konfransına və ECO-nun bu Zirvə görüşünə evsahibliyi etməklə çoxtərəfli əməkdaşlığın inkişafında göstərdiyi liderliyə görə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə səmimi təşəkkürümü bildirirəm. Bu görüş ECO-nun 2025-ci il üzrə baxışını əks etdirməklə yanaşı, təşkilatın davamlı və iqtisadi dayanıqlılığa doğru ümumi yollarını yenidən müəyyən etməyə yönəlmiş iqlimədəvamlı gələcək üçün yeni ECO istiqaməti çərçivəsində baş tutur. Keçən il ilk dəfə olaraq qlobal orta temperatur səviyyəsindən əvvəlki səviyyədə 1,5 dərəcə yuxarı qalxdı. Son proqnozlar göstərir ki, qlobal temperatur yaxın beş ildə bu səviyyədə qalacaq və yaxud da ona yaxın olacaqdır. Bu, hələ də Paris Sazişinin həddinin daimi pozulması deyilsə də, qətiyyətli addımlar üçün imkanların sürətlə daraldığından xəbər verir. Mən bu fürsətdən istifadə edərək, sizin hamınızı komissiyamızın 2026-cı ilin aprelində Bakıda keçiriləcək 82-ci sessiyasına dəvət etmək istərdim. Həmin tədbirin mövzusu heç kəsi kənarda qoymamaq, cəmiyyətin inkişaf etdirilməsindən ibarət olacaqdır. Mən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti zati-aliləri cənab İlham Əliyevə təşəkkürümü bildirirəm ki, o, belə bir mühüm təşəbbüsə öz dəstəyini vermişdir.

Sonra Türkiyənin ailə və sosial xidmətlər naziri **Mahinur Özdemir Göktaş**, Azərbaycanın iqtisadiyyat naziri **Mikayıl Cəbbarov** və Pakistan Milli Assambleyasının üzvü **Seyyidə Ənnah Batul** çıxış etdilər.

Sonda çıxış edən İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Baş katibi **Əsəd Məcid Xan** Prezident İlham Əliyevin uzaqgörənliyi sayəsində bir çox illərə imza atıldığını bildirdi və qeyd etdi ki, Azərbaycan

həm ECO üçün yeni standartlar müəyyən edir, həm də təşkilat daxilində həmrəyliyi gücləndirir:

- Cəsarətin, möhkəmliyin və dirçəliş ruhunun qüdrətli rəmzi kimi dayanan Qarabağın gözəl Xankəndi şəhərində bu tarixi Zirvə görüşünə hazırlıq işlərinə yüksək səviyyədə nəzarət etdiyinə görə Zati-aliləri Prezident İlham Əliyevə ən səmimi təşəkkürümüzü bildiririk. Zati-aliləri, liderliyi-niz və uzaqgörənliyi-niz sayəsində bu Zirvə görüşündə bir sıra ilkərə imza atdıq. Birincisi, biz bu Zirvə görüşü çərçivəsində qeyd olunan ilk ECO həftəsində təkcə regionun rəhbərliyini, bir sıra xüsusi qonaqları deyil, həm də ECO təşkilatının bütün ailəsini bir araya gətirə bildik. Bu, bizim ilk ECO həftəsi çərçivəsində baş tutmuşdur. Həmçinin bu Zirvə görüşündə ilk dəfə olaraq biz ECO-nun 2035-ci ilədək yeni strateji məqsədlərini hazırlamaq üçün hökumətlərdən başqa, digər maraqlı daireləri, o cümlədən qadınları, gəncləri və özəl sektoru da cəlb etdik. Aydındır ki, Azərbaycan ECO-nun Zirvə görüşü üçün nəinki yeni standartı müəyyən etdi, yeni meyarları ortaya çıxardı, həm də çox vacib hesab olunan ECO ailə ruhunun yaranması istiqamətində mühüm addım atdı. Ümidvarıq ki, gələcək Zirvə görüşləri bu təcrübəni davam etdirəcək.

Zirvə görüşünə yekun vuran **Prezident İlham Əliyev** dedi:

- Hörmətli dövlət və hökumət başçıları. Hörmətli Zirvə görüşünün iştirakçıları. Əziz dostlar.

İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının (ECO) 17-ci Zirvə görüşü başa çatır.

Bu Zirvə görüşündə iştirakınıza, fikir və təkliflərinizə görə hər birinizə təşəkkürümü bildirirəm. Xankəndi Zirvə görüşü bizim dostluğumuzun daha bir bariz nümunəsinə çevrildi.

Əminəm ki, səsləndirilən fikirlər və təkliflər katiblik tərəfindən ümumiləşdiriləcək və ECO-nun gələcək fəaliyyətində, o cümlədən 2026-2035-ci illər üçün inkişaf sənədinin hazırlanmasında nəzərə alınacaq.

Həm Zirvə görüşünün, həm də biznes-forumun, Gənclər Forumunun və Qadınlar Forumunun keçirilməsinə verdikləri dəstəyə görə ECO-nun Baş katibi cənab Əsəd Xana və katibliyə təşəkkür edirəm.

Son olaraq, ECO Həftəsinə töhfə vermiş forumların iştirakçılarına və məruzəçilərə təşəkkürümü bildirirəm.

Beləliklə, Zirvə görüşü bağlı elan olunur. Bir daha hər birinizə öz dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Sağ olun.

Türkiyə hər zaman və hər bir məsələdə qardaş Azərbaycanın yanındadır

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Xankəndidə
Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla görüşüb

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 4-də Xankəndidə Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla görüşüb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Rəcəb Tayyib Ərdoğan Xankəndi şəhərində İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 17-ci Zirvə görüşünün yüksək səviyyədə keçirildiyini vurğuladı.

Dövlətimizin başçısı Zirvə görüşündə iştirak etdiyinə görə Türkiyə Prezidentinə minnətdarlığını bildirdi.

Söhbət zamanı qardaşlıq və strateji mütəfəqlik münasibətlərimizin bütün sahələrdə uğurla inkişaf etdiyi bildirildi.

Rəcəb Tayyib Ərdoğan bir daha vurğuladı ki, qardaş Türkiyə hər zaman və hər bir məsələdə qardaş Azərbaycanın yanındadır. Türkiyə Prezidenti

qeyd etdi ki, bu, həmişə belə olub və bundan sonra da belə olacaqdır. Dövlətimizin başçısı Rəcəb Tayyib Ərdoğanın bu sözlərinə görə təşəkkürünü

bildirərək öz növbəsində vurğuladı ki, Azərbaycan da həm sevincli, həm də kədərli günlərdə həmişə qardaş Türkiyənin yanındadır. Azərbaycan

və Türkiyə prezidentləri, həmçinin əməkdaşlığımızın perspektivlərinə və qarşılıqlı maraqa doğuran məsələlərə dair fikir mübadiləsi apardılar.

Qonşu dövlətlər ilə əlaqələrin inkişaf etdirilməsi Azərbaycanın xarici siyasətində prioritetdir

Xankəndidə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə
İran Prezidenti Məsud Pezeşkiyanın görüşü olub

İyulun 4-də Xankəndidə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevlə İran İslam Respublikasının Prezidenti Məsud Pezeşkiyanın görüşü olub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, dövlət başçılarının söhbət zamanı Azərbaycanla İranın dost, qonşu, qardaş ölkələr olduqlarını vurğulayaraq, ölkələrimiz arasında mədəni, etiqad, ənənələr, etnik baxımdan qohumluq və qardaşlıq əlaqələrinin mövcudluğunu qeyd etdilər.

Dövlətimizin başçısı dövləti qəbul edib İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 17-ci Zirvə görüşündə iştirakına görə İran İslam Respublikasının Prezidenti Məsud Pezeşkiyana təşəkkürünü bildirdi, onun bu səfərinin və keçirilən görüşün Azərbaycan-İran ikitərəfli əlaqələrinin, həmçinin İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində əməkdaşlıq məsələlərinin müzakirəsi baxımından əhəmiyyətli olduğunu dedi.

Məsud Pezeşkiyanın bu ilin aprelində ölkəmizə rəsmi səfərinin ikitərəfli əlaqələrimizdə yeni səhifə açdığını vurğulayan Prezident İlham Əliyev həmin səfər zamanı müzakirə olunan mövzuların həyata

keçirilməsi üçün hökumətlərarası komissiyanın rəhbərləri və aidiyyəti dövlət qurumları tərəfindən ardıcıl surətdə işlərin aparıldığını qeyd etdi.

Dövlətimizin başçısı İsrailə İran arasında qarşılıqlı anlaşmanın baş verməsindən dərhal sonra İrana qarşı olan bu hərəkətlərin Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyi tərəfindən qınamıldığını bildirdi. Prezident İlham Əliyev bu qarşılıqlı anlaşmanın İranın rəsmi və mülki şəxslərinin həlak olması ilə əlaqədar bir daha Azərbaycan tərəfinin İran xalqına başsağlığını çatdırdı, Azərbaycan dövlətinin və xalqının İran dövləti və xalqı ilə həmrəyliyinə, dəstəyini ifadə etdi. Dövlətimizin başçısı Azərbaycanın həmişə haqq-ədalətin tərəfdarı olduğunu vurğuladı. Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki, müsəlman ölkələri, o cümlədən qonşu dövlətlər ilə əlaqələrin inkişaf etdirilməsi Azərbaycanın xarici siyasətində prioritet istiqamətlərdən biridir.

İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Zirvə görüşünün Azərbaycanda, Xankəndi şəhərində təşkil edilməsini və gələn il İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Zirvə görüşünün ölkəmizdə keçiriləcəyini vurğulayan dövlətimizin başçısı bütün bunları islam dünyası tərəfindən ölkəmizə olan etimadın və hörmətin növbəti nümunəsi kimi qiymətləndirdi.

İran İslam Respublikasının Prezidenti də İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Zirvə görüşünün yüksək səviyyədə təşkilinə görə təbriklərini çatdırdı.

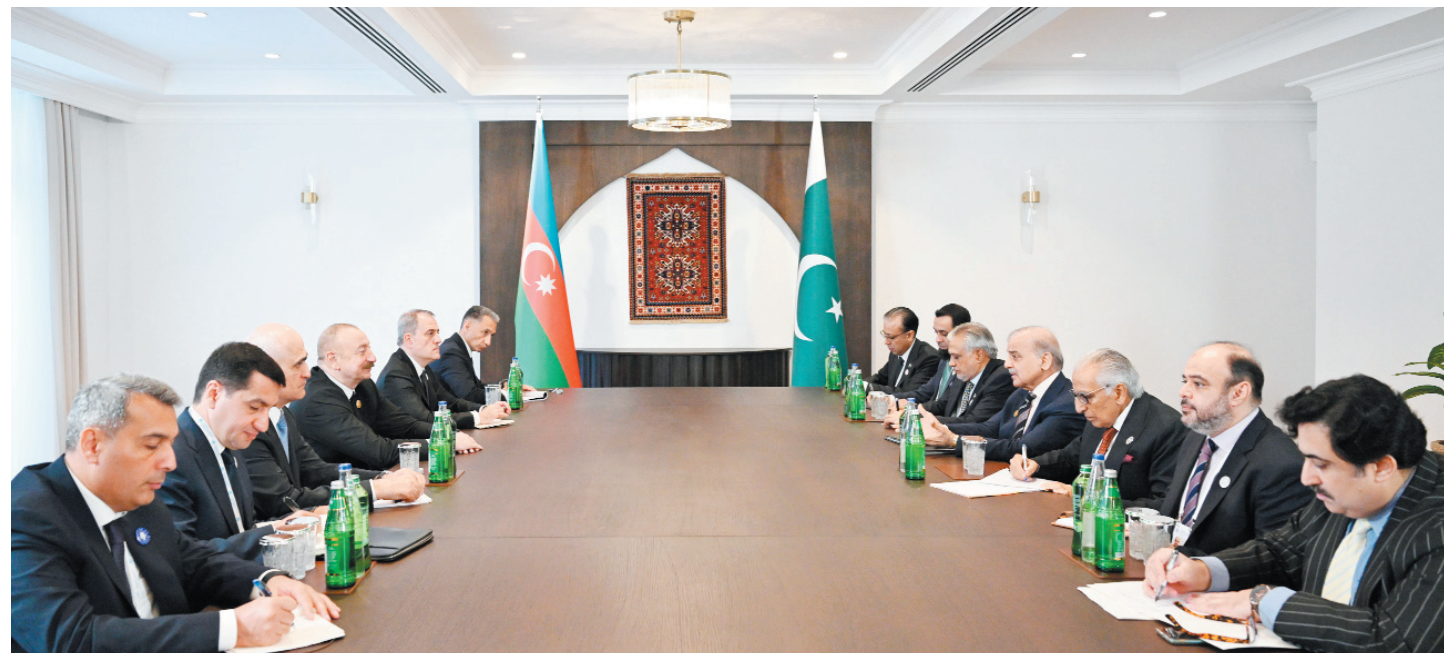
Azərbaycana rəsmi səfərini və keçirilmiş görüşləri məmnunluqla xatırlayan Məsud Pezeşkiyan səfərinin nəticəsi olaraq Azərbaycan-İran əlaqələrində yeni səhifənin açıldığını vurğuladı, bu xüsusda, artıq Bakı ilə Tehran, Bakı ilə Təbriz arasında təyyarə reyslərinin artırılmasını, Ağbəd-Kələlə avtomobil yolu körpüsünün tikintisi istiqamətində işlərin aparılmasını qeyd etdi və digər sahələrdə əməkdaşlıq məsələlərinə toxundu.

İran Prezidenti İsrailə baş vermiş qarşılıqlı anlaşma zamanı Azərbaycanın göstərdiyi dəstəyə və həmrəyliyə görə minnətdarlığını bildirdi.

Görüşdə qarşılıqlı maraqa doğuran məsələlərə, həmçinin ECO çərçivəsində əlaqələrin genişləndirilməsinə dair ətraflı fikir mübadiləsi aparıldı.

Azərbaycanla Pakistan arasında ikitərəfli əlaqələr bütün sahələrdə uğurla inkişaf edir

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev
Xankəndidə Pakistanın Baş naziri ilə görüşüb

İyulun 4-də Xankəndidə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Pakistan İslam Respublikasının Baş naziri Məhəmməd Şahbaz Şəriflə görüşüb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Pakistanın Baş naziri İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 17-ci Zirvə görüşünün yüksək səviyyədə təşkil edildiyini deyərək, təşkilatın daha da güclənməsi istiqamətində Azərbaycanın səylərini yüksək qiymətləndirdi.

Məhəmməd Şahbaz Şərif ölkələrimiz arasında qardaşlıq əlaqələrinin daha da inkişaf etdiyini vurğuladı və bu ilin mayında Laçın şəhərinə səfərini, Azərbaycan-Türkiyə-Pakistan formatında keçirilmiş üçtərəfli görüşü məmnunluqla xatırladı. Baş nazir Qarabağda, o cümlədən Xankəndi şəhərində aparılan genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işlərini qeyd etdi. Azərbaycanla Pakistan arasında ikitərəfli əlaqələrin bütün sahələrdə, o cümlədən siyasi, iqtisadi, ticarət, sərmayələr, enerji və digər istiqamətlərdə uğurla inkişaf etdiyini vurğuladı.

Dövlətimizin başçısı dövləti qəbul edib bu Zirvə görüşündə iştirakına görə Pakistanın Baş nazirinə təşəkkürünü bildirdi.

Prezident İlham Əliyev də öz növbəsində Pakistanın Baş nazirinin Laçına səfərini, üçtərəfli formatda aparılmış müzakirələri məmnunluqla xatırladı.

Söhbət zamanı ölkələrimiz arasında beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində əməkdaşlıq məmnunluqla qeyd olundu, regional məsələlərə dair fikir mübadiləsi aparıldı.

Şuşada Prezident İlham Əliyevin adından İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 17-ci Zirvə görüşünün iştirakçılarının şərəfinə rəsmi nahar verilib

İyulun 4-də Şuşa şəhərində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin adından İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 17-ci Zirvə görüşündə iştirak edən dövlət və hökumət başçıların, nümayəndə heyətlərinin rəhbərlərinin şərəfinə rəsmi nahar verilib.

Azərbaycan ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində bir-birini dəstəkləyir

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Xankəndidə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin sənaye və qabaqcıl texnologiyalar nazirini qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 4-də Xankəndidə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin sənaye və qabaqcıl texnologiyalar naziri Sultan Əhməd Əl-Cabirin başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, qonaq Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyana çatdırmağı xahiş etdi. Sultan Əhməd Əl-Cabir İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Xankəndi şəhərində keçirilən 17-ci Zirvə görüşünün işinə

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını

bildirdi, onun da salamlarını Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyana çatdırmağı xahiş etdi.

Sultan Əhməd Əl-Cabir İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Xankəndi şəhərində keçirilən 17-ci Zirvə görüşünün işinə uğurlar arzuladı. Qonaq Qara-

bağda və Şərqi Zəngəzurdə həyata keçirilən bərpa-quruculuq işlərinin, həmçinin bu ərazilərin təbii təbiətinin onda böyük təəssürat hissi oyatdığını dedi.

Görüşdə Azərbaycanla Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında münasibətlərin hər iki ölkənin liderlərinin baxışlarına uyğun olaraq möhür strateji müstəvidə inkişafından məmnunluqla ifadə edildi.

Azərbaycan ilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin beynəlxalq

xalq təşkilatları çərçivəsində bir-birini dəstəklədiyini vurğulandı.

Söhbət zamanı "Masdar" şirkətinin Azərbaycanda fəaliyyəti, bərpaolunan enerji sahəsində əməkdaşlıq və strateji fəaliyyət proqramları, bu istiqamətdə gələcək layihələrə dair fikir mübadiləsi aparıldı.

Görüşdə həmçinin enerji, turizm, humanitar və mədəniyyət sahələrində əməkdaşlıq məsələlərinə toxunuldu.

Səfər başa çatıb

Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Azərbaycan Respublikasına səfəri iyulun 4-də başa çatıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Füzuli Beynəlxalq Hava Limanında ali qonağın şərəfinə fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanı Azərbaycanın mədəniyyət naziri Adil Kərimli, Ağdam, Füzuli və Xocavənd rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Emin Hüseynov yola salıblar.

İran İslam Respublikasının Prezidenti Məsud Pezeşkiyanın Azərbaycan Respublikasına səfəri iyulun 4-də başa çatıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Füzuli Beynəlxalq Hava Limanında ali qonağın şərəfinə fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

İran Prezidenti Məsud Pezeşkiyanı Azərbaycanın mədəniyyət naziri Adil Kərimli və digər rəsmi şəxslər yola salıblar.

Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyevin Azərbaycan Respublikasına səfəri iyulun 4-də başa çatıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Füzuli Beynəlxalq Hava Limanında ali qonağın şərəfinə fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyev Azərbaycanın mədəniyyət naziri Adil Kərimli və Ağdam, Füzuli və Xocavənd rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Emin Hüseynov yola salıblar.

Qırğız Respublikasının Prezidenti Sadır Japarovun Azərbaycan Respublikasına səfəri iyulun 4-də başa çatıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Füzuli Beynəlxalq Hava Limanında ali qonağın şərəfinə fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Prezident Sadır Japarovu Azərbaycanın elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev, Ağdam, Füzuli və Xocavənd rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Emin Hüseynov yola salıblar.

Tacikistan Respublikasının Prezidenti Emoməli Rəhmonun Azərbaycan Respublikasına səfəri iyulun 4-də başa çatıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Füzuli Beynəlxalq Hava Limanında ali qonağın şərəfinə fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Prezident Emoməli Rəhmonu Azərbaycanın elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev və Ağdam, Füzuli və Xocavənd rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Emin Hüseynov yola salıblar.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Füzuli Beynəlxalq Hava Limanında ali qonağın şərəfinə fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Pakistan İslam Respublikasının Baş naziri Məhəmməd Şahbaz Şərifin

Azərbaycan Respublikasına səfəri iyulun 4-də başa çatıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Füzuli Beynəlxalq Hava Limanında ali qonağın şərəfinə fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Pakistanın Baş naziri Məhəmməd Şahbaz Şərif Azərbaycanın elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev, Ağdam, Füzuli və Xocavənd rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Emin Hüseynov yola salıblar.

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin sonayə və qabaqcıl texnologiyalar naziri, COP28-in prezidenti Sultan Əhməd Əl-Cabirin Azərbaycana səfəri iyulun 4-də başa çatıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Füzuli Beynəlxalq Hava Limanında qonağı Ağdam, Füzuli və Xocavənd rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsinin müavini Eldar Seyidov yola salıb.

Mərakeş parlamentariləri ilə görüş keçirilib

İyulun 4-də Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin üzvləri ölkəmizdə səfərdə olan Mərakeş Krallığı Parlamentinin Nümayəndələr Palatasının Savadsızlığın aradan qaldırılması proqramlarının qiymətləndirilməsi üzrə tematik parlament qrupunun nümayəndə heyəti ilə görüşüblər.

Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinə verilən məlumata görə, görüşdə Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin sədri Hicran Hüseynova ölkəmizdə qadınlara dövlət səviyyəsində göstərilən yüksək diqqət və qayğıdan bəhs edib. O, 1918-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti tərəfindən qadınlara seç-

ki hüququnun verilməsinin, eləcə də müsəlman Şərqiində ilk dünyəvi qızlar məktəbinin məhz Azərbaycanda açılması bu sahədə atılmış mühüm tarixi addımlar olduğunu söyləyib. Komitə sədri vurğulayıb ki, bu gün də ölkəmizdə

qadınların ictimai, siyasi və iqtisadi həyatda fəal iştirakı dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərindən biridir.

Mərakeş Krallığı Nümayəndələr Palatasının tematik qrup sədrinin müavini Həsən Umribt ölkəmizə səfərləri

çərçivəsində parlamentdə və digər müvafiq qurumlarda keçirilən görüşlərin səmərəli və məhsuldar olduğunu bildirib. O, Azərbaycan və Mərakeş arasında gələcək əməkdaşlıq və təcrübə mübadiləsinin genişləndirilməsi üçün əlverişli

imkanların mövcudluğunu vurğulayıb.

Söhbətdə Mərakeş nümayəndə heyətinin üzvləri Turia Afifa və Xədduc Slassi çıxış edərək qadınların cəmiyyətdə rolunun artırılmasının əhəmiyyətindən danışdı, bu sahədə hər iki ölkədə həyata keçirilən layihə və təşəbbüslərin cəmiyyətin inkişafına verdiyi töhfəni qeyd etdilər.

Görüşdə Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin sədr müavini Jalə Əliyeva, üzvləri Günay Ağamalı, Sevinc Hüseynova, Səbinə Xasayeva, Pərvin Kərimzadə, Müşfiq Məmmədli, İlham Məmmədov, Könül Nurullayeva, Mehriban Vəliyeva və Mərakeş parlamentariləri iştirak etdilər.

"Azərbaycan"

Azərbaycanla Pakistan arasında qarşılıqlı sərmayələrin intensiv təşviqi müzakirə olunub

Xankəndi şəhərində keçirilən İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 17-ci Zirvə görüşü çərçivəsində iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov Pakistanın Baş nazirinin müavini və xarici işlər naziri Məhəmməd İshaq Dar ilə görüşüb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə İqtisadiyyat Nazirliyindən verilən məlumatda bildirilir.

Görüşdə vurğulanı ki, iki dost ölkə arasında əlaqələr qarşılıqlı etimad şəraitində möhkəmlənir, müxtəlif sahələrdə əməkdaşlıq yüksələn xətlə inkişaf edir. Azərbaycan-Pakistan tərəfdaşlığının iqtisadi

di əlaqələrimizin şəxələndirilməsi üçün yaratdığı imkanlar, birgə layihələrin reallaşdırılması perspektivləri barədə fikir mübadiləsi aparılıb. Tərəflər ikitərəfli iqtisadi-ticarət

əlaqələrinin gücləndirilməsi, qarşılıqlı sərmayələrin fəal təşviqi və ölkələrimizin biznes subyektləri arasında işbirliyinin perspektivlərini müzakirə ediblər.

Milli Məclisin iclasında

Şəxsiyyət vəsiqəsində olan məlumatların dairəsində dəyişiklik ediləcək

İyulun 4-də Milli Məclisin növbə-donkənər sessiyasının iclası keçirilib. Parlamentin Mətbuat və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinə verilən məlumata görə, iclası açan Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova evvelcə başçılığı ilə nümayəndə heyətinin iyunun 30-da və iyulun 1-də Özbəkistan Respublikasına işgüzar səfəri barədə məlumat verib.

Spiker bildirib ki, səfərdə məqsəd Birinci Azərbaycan-Özbəkistan Parlamentlərarası Forumunda iştirak etmək idi. Səfərdə 28 deputatımız, o cümlədən Milli Məclisin Sədr müavini, 7 komitə sədri, 6 komitə sədrinin müavini və müxtəlif komitələrin 13 üzvü iştirak edib. Deputatlardan 9 nəfəri qadınlardır. Qeyd olunub ki, bu tədbir Milli Məclisin hər hansı digər ölkənin qanunvericilik orqanı ilə keçirdiyi ilk forum idi. Bu gün toplantının yekunlarını da nəzərə alaraq inanla söyləmək olar ki, forum parlamentlərimiz arasında əməkdaşlığın səmərəli bir mexanizminə çevriləcək.

Milli Məclisin Sədri diqqətə çatdırıb ki, iyulun 1-də Xivə şəhərində işə başlayan forumda "Yeni üfiqlərə doğru: Dialoqdan birgə fəaliyyətə" mövzusunda müzakirələr aparılıb. Hər iki ölkənin parlament sədrləri çıxış ediblər. Spiker deyib ki, forumdakı çıxışında dost və qardaş ölkələr olan Azərbaycanla Özbəkistan arasında münasibətlərin dərinləşməsində Ulu Öndər Heydər Əliyevin böyük xidmətlərini qeyd edib. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyevin rəhbərliyi ilə ölkələrimizin hər cəhətdən müstəqil və güclü dövlətlər kimi inkişaf etdiyini vurğulayıb. Sahibə Qafarova 2024-cü ildə Azərbaycanla Özbəkistan arasında Müttəfiqlik münasibətləri haqqında Müqavilə imzalandıqdan sonra ölkələrimizin ikitərəfli əlaqələrinin keyfiyyətcə yeni səviyyəyə yüksəldiyini bildirib.

Qanunvericilik orqanları arasında əməkdaşlığın vəziyyəti və inkişaf perspektivləri barədə fikirlərini bölüşdürdüyünü deyən Sahibə Qafarova qeyd edib ki, "Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi ilə Özbəkistan Respublikası Ali Məclisinin Senatı arasında əməkdaşlıq haqqında Saziş" in imzalanması, "Yol xərirləri"nin həyata keçirilməsi, habelə beynəlxalq parlament strukturlarında bir-birimizə davamlı qarşılıqlı dəstək göstərilməsi əlaqələrimizin yüksək səviyyəsini nümayiş etdirir.

Forum çərçivəsində keçirilən 6 panel sessiyasında bir çox mühüm məsələlər ilə bağlı ətraflı müzakirələr aparılıb. Sessiyalarda 22 deputatımız fəal iştirak edib. Müzakirələrdə 6 deputatımız moderatorluq edib, 16 deputatımız isə fərqli mövzular üzrə çıxış ediblər.

Forumun yekununda Xivə Bəyannaməsi qəbul olunub.

Spiker qeyd edib ki, forum çərçivəsində onun Özbəkistan Ali Məclisi Senatının Sədri xanım Tənizlə Narbaya vəli görüşü olub. Görüşdə Azərbaycan ilə Özbəkistan arasında yüksək səviyyəli əlaqələrin parlament müstəvisində də uğurla davam etdirildiyi qeyd olunub. Qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər haqqında da fikir mübadiləsi aparılıb.

Forum çərçivəsində Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi ilə Özbəkistan Respublikası Ali Məclisinin Senatı arasında "Parlamentlərarası əməkdaşlığın inkişafına dair 2025-2026-cı illər üçün praktiki tədbirlər planı" imzalanıb.

Forumun mühüm nəticələrindən biri də Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi ilə Özbəkistan Respublikasının Ali Məclisi arasında əməkdaşlıq üzrə Parlamentlərarası Komissiya-nın Nizamnaməsinin imzalanması olub.

Daimi fəaliyyət göstərən bir orqan ikitərəfli əməkdaşlıq gündəliyini daha səmərəli şəkildə həyata keçirməyə kömək göstərəcək.

Hər iki sənədi parlament sədrləri imzalayıblar.

Milli Məclisin Sədri bildirib ki, Azərbaycan və Özbəkistan parlamentlərinin sədrləri Parlamentlərarası Forumla bağlı yerli mətbuatla bəyanatla çıxış ediblər. Aparılan müzakirələrin ikitərəfli əməkdaşlıq əlaqələrinə müsbət təsir göstərəcəyinə inanırdı.

Spiker Özbəkistan Respublikasına işgüzar səfərin uğurlu olduğunu qeyd edib və bununla əlaqədar nümayəndə heyətinin bir ür züvünə minnətdarlığını bildirib.

Sonra gündəlikdəki məsələlərin müzakirəsi başlayıb. Parlamentin Sədr

ri Sahibə Qafarova iclasın gündəliyinə 22 məsələnin daxil edildiyini, birinci məsələnin qərar layihəsi olduğunu diqqətə çatdırıb. Qeyd olunub ki, ölkə Prezidentinin təqdimatına əsasən, Milli Məclis Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi məsələsinə baxma-lıdır.

İclasda Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü Nizami Səfərov bu məsələ barədə məlumat verib. O, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Otari Qvaladze, Forhad Tutayuk, Rəuf Quliyev və Rəşid Rza-yevin Konstitusiyaya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə təyin edilməsi məsələsinə baxılması üçün Milli Məclisə müraciət etdiyini deyib. Millət vəkili namizədlərin ikisinin icra hakimiyyətinin, digər iki nəfərin isə məhkəmə hakimiyyətinin təmsilçiləri olduğunu söyləyib, onların fəaliyyəti və iş təcrübəsi barədə məlumatı təqdim edib. Qeyd edib ki, namizədlərin uzunmüddətli hüquq təcrübəsi və bilikləri əsas məqsədləri Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının aliyyəti təmin etmək, hər kəsin əsas hüquq və azadlıqlarını müdafiə etməkdən ibarət olan Konstitusiyaya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinin səmərəli şəkildə, peşəkarlıqla icra olunmasını təmin edəcək.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında qərar layihəsi səsə qoyularaq qəbul edilib.

Spiker Sahibə Qafarova nəzərə çatdırıb ki, "Konstitusiyaya Məhkəməsi haqqında" Qanunun 13-cü maddəsinə uyğun olaraq, Konstitusiyaya Məhkəməsinin hakimi vəzifəyə təyin edildiyi gün Milli Məclisin iclasında açıb.

Konstitusiyaya Məhkəməsinin yeni təyin edilmiş hakimləri Otari Qvaladze, Forhad Tutayuk, Rəuf Quliyev və Rəşid Rza-yev iclasda and içiblər. Sonra "Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il dövlət büdcəsinin icrası haqqında" Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş) müzakirəyə çıxarılıb. Parlamentin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Azər Əmiraslanov məsələni təqdim edərək bildirib ki, qanun layihəsi və müvafiq hesabat barədə birinci və ikinci oxunuşda geniş məlumat verilib. Komitə sədri dövlət büdcəsinin icrasının qanun şəklində təsdiq olunmasını şəffaflığın təmin edilməsi, parlamentin büdcəyə nəzarət rəqlamentinin həyata keçirilməsi, dövlət büdcəsi ilə bağlı parlamentin, icra hakimiyyətinin, ali maliyyə nəzarəti qurumunun və fiskal orqanların birgə məsuliyyətinin müəyyən edilməsi, maliyyə intizamının gücləndirilməsi baxımından əhəmiyyətindən bəhs edib.

Azər Əmiraslanov bildirib ki, öten ilin büdcəsi dövlətin mühüm sosial-iqtisadi vəzifələrinin həyata keçirilməsi, əhəlinin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması, təhlükəsizliyin təmin edilməsi üçün etibarlı maliyyə təminatı yaradıb. O, bunları nəzərə alaraq qanun layihəsinin üçüncü oxunuşda qəbul edilməsinə məqsəduyğun hesab edib.

Qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul olunub.

İclasda çıxış edən maliyyə naziri Sahil Babayev öten ilin dövlət büdcəsinin icrası ilə bağlı məhsuldar müzakirələrin keçirildiyini söyləyib. O, 2024-cü ilin Azərbaycan üçün uğurlu olduğunu, həm makroiqtisadi sabitliyin, həm makroiqtisadi sabitliyin olduğunu, önəmli dövlət proqramlarının, o cümlədən "Böyük Qayıdış Proqramı"nın uğurla icra edildiyini, ölkənin müdafiə qabiliyyətinin gücləndirildiyini, habelə sosial rifah məsələlərinin büdcədə geniş şəkildə əhatə edildiyini vurğulayıb. Nazir ümumilikdə 2024-cü ilin dövlət büdcəsinin həm gəlirlərinin, həm də xərclərinin icrasında müsbət dinamikanın müşahidə olduğunu bildirib.

Spiker Sahibə Qafarova gündəliyin növbəti 2 məsələsinin ölkə Prezidentinin bir məktubu ilə Milli Məclisə daxil olduğunu, hər iki qanun layihəsinin Səduyyə Ərəbistanı Kralığı ilə müxtəlif sahələrdə Anlaşma memorandumlarının təsdiq edilməsi ilə bağlı olduğunu deyib. O, "Normativ hüquqi aktlar haqqında" Konstitusiyaya Qanunun tələbinə əsasən, bu layihələrin bir oxunuşda qəbul edəcəyini bildirib.

Aqrar siyasət komitəsinin sədri Tahir Rza-yev "Azərbaycan Respublikasının Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi ilə Səduyyə Ərəbistanı Kralığına Ətraf Mühit, Su və Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi arasında bitki mühafizəsi və

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 10-cu bəndinə və 130-cu maddəsinin II hissəsinə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatına əsasən Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi **qərara alır:**

1. Aşağıdakı şəxslər Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin hakimləri təyin edilsinlər:

Qvaladze Otari Rəfaelyeviç,
Tutayuk Forhad Xaspolad oğlu,
Quliyev Rəuf Rəhim oğlu,
Rza-yev Rəşid Şükür oğlu.

2. Bu Qərar imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

Sahibə QAFAROVA,

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri

Bakı şəhəri, 4 iyul 2025-ci il

karantini sahəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu"nın təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsinin təqdim edib. Komitə sədri nəzərə çatdırıb ki, Anlaşma Memorandumu 2025-ci il aprelin 28-də Ər-Riyad şəhərində imzalanıb. Sənəd bitki mühafizəsi və karantini sahəsində hər iki dövlətin milli qanunvericiliyinə uyğun olaraq, fitosanitar tədbirlərin əlaqələndirilməsini təmin etmək, bərabərlik və qarşılıqlı faydalılıq prinsipləri əsasında uzunmüddətli əməkdaşlıq əlaqələri qurmaq və davam etdirmək məqsədinə xidmət edir. 16 maddədən ibarət Memorandumun müddəaları karantin nəzarətinə olan materiallara, o cümlədən torpağa, zərərli orqanizmlərin məskunlaşmasına və çoxalmasına şərait yaradan bütün orqanizmlərə, obyektlərə və materiallara şamil edilib.

Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri Səməd Seyidov sənəd barədə komitənin müsbət rəyini açıqlayıb.

Qanun layihəsi səsə qoyularaq qəbul edilib.

İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Zaur Şükürov Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Neqliyyat Nazirliyi ilə Səduyyə Ərəbistanı Kralığının Neqliyyat Baş İdarəsi arasında "Dənizçilərin hazırlanması, onlara diplom verilməsi və növbə çəkməyə dair 1978-ci il tarixli Beynəlxalq Konvensiya"nın (əlavələrlə) 1/10 qaydasına uyğun olaraq sertifikatların qarşılıqlı tanınmasına dair Anlaşma Memorandumu"nın təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsinin təqdim edib. Millət vəkili bildirib ki, Anlaşma Memorandumu 2025-ci il aprelin 28-də Ər-Riyad şəhərində imzalanıb. Memorandumun məqsədi dənizçilərin peşə hazırlığı və sertifikatlaşdırılması sahəsində qarşılıqlı etimadın təmin olunması və konvensiyanın tələblərinə uyğun olaraq verilmiş sertifikatların tanınması üçün prosedurların müəyyən edilməsidir.

Sənədə əsasən, tərəflər dənizçi heyətinə verilmiş ixtisas, tibbi yararlılıq və digər sertifikatların qarşılıqlı tanınmasını, həmin sənədlərin autentikliyi və etibarlılığı barədə sorğuların göndərilməsini və cavablandırılmasını, eləcə də bu istiqamətdə operativ informasiya mübadiləsinin aparılmasını öhdələrinə götürürlər. Həmçinin tərəflərin nümayəndələrinin dənizçilik təhsili, təlim obyektləri və təbiiq olunanan prosedurlarla tanış olması məqsədilə qarşılıqlı səfərlərin təşkili, sertifikatların tanınması, dayandırılması və ya geri çağırılması hallarının qarşı tərəfə yazılı şəkildə bildirilməsi, məlumat bazalarının yaradılması, əməkdaşlığın institusional əsasda davam etdirilməsi nəzərdə tutulur. Memorandumun qüvvəyə minməsi, müddəti, dəyişdirilməsi və ləğv olunması qaydaları da ayrıca maddələrdə göstərilir.

Konstitusiyaya qanununun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edilib.

Komitə sədri Əli Hüseynli "Normativ hüquqi aktlar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Qanununun dəyişiklik edilməsi barədə konstitusiyaya qanunu layihəsinin (ikinci oxunuş) də təqdim edib. Bildirib ki, dəyişikliyin edilməsində məqsəd Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasına edəcək dəyişikliklərdən sonra "Normativ hüquqi aktlar haqqında" konstitusiyaya qanununun 2.10-cu maddəsinə yaranı biləcək uyğunsuzluğun aradan qaldırılmasıdır.

Konstitusiyaya qanununun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edilib.

Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri Əli Hüseynli "Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasında dəyişikliklərin təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya qanununun layihəsinin (ikinci oxunuş) təqdim edib. O, birinci oxunuşda layihə barədə geniş məlumat verildiyini və deputatların bu sənədi dəstəklədiyini söyləyib. Komitə sədri Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının Azərbaycan Konstitusiyasının tərkib hissəsi olduğunu və bir sıra məsələlərin konstitusiyaya əlavə və dəyişikliklər edilməklə öz həllini tapdığını bildirib.

Layihəyə əsasən, Azərbaycan Konstitusiyasının 134-cü maddəsinin III hissəsində qeyd olunan Naxçıvan Muxtar Respublikasının Azərbaycan Respublikasının ayrılmaz tərkib hissəsi olmağı ilə bağlı müddəa Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının preambulasında da öz əksini tapacaq. Əlavə edilməsi nəzərdə tutulan "Naxçıvan Muxtar Respublikasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyəti nümayəndəliyi" adlı 3-1-ci maddəyə əsasən, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyəti nümayəndəliyi Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində Azərbaycan Prezidentinin müəyyən etdiyi vəzifələrə yerinə yetirən icra orqanında və ona rəhbərliyi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilən və birbaşa Prezidentə tabe olan Naxçıvan Muxtar Respublikasında Prezidentin səlahiyyəti nümayəndəsi həyata keçirir. Digər dəyişikliyə əsasən, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinə seçkilər Ali Məclis Sədrinin təklifləri əsasında Azərbaycan Prezidenti tərəfindən təyin edilməsi ilə bağlıdır. Həmçinin muxtar respublikanın Nazirlər Kabineti Naxçıvan Ali Məclisinə təbə olmayacaq və iş qaydasını Azərbaycan Prezidenti ilə razılaşdırmaq müəyyən olacaqdır. Sənəddə habelə Azərbaycan Konstitusiyasına uyğunlaşdırma, dəqiqləşdirmə və texniki xarakterli bir sıra dəyişikliklər də nəzərdə tutulub.

Məsələ ətrafında müzakirələrdə parlamentin komitə sədri Fazil Mustafa, deputatlar Gülsən Paşayeva, Erkin Qədirli çıxış edərək öz fikirlərini səsləndiriblər.

Konstitusiyaya qanununun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edilib.

Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova gündəliyin son 5 məsələsinin birinci oxunuşda qanun layihələri olduğunu nəzərə çatdırıb.

İnsan hüquqları komitəsinin sədri Zəhid Oruc Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində, İnzibati Xətalr Məcəlləsində, "Media haqqında" və "Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında" qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin (birinci oxunuş) təqdim edib. Komitə sədri bildirib ki, sənədə əsasən, "Media haqqında" qanunda "Media subyekti" anlayışı Azərbaycanda xarici media subyektlərinin filial və nümayəndəliklərini da əhatə etməsi məqsədilə genişləndirilib. Xarici media subyektlərinin filial və nümayəndəliklərinin Azərbaycanda fəaliyyət qaydasının beynəlxalq müqavilələrlə tənzimlənməsi nəzərdə tutulur, ölkəmizdə fəaliyyət göstərən cəmk filial və nümayəndəliyin Dövlət Vergi Xidmətinə (DVX) qeydiyyatdan keçdikdən sonra Media Reyestrinə daxil edilməsi üçün müraciət etməsi tələbi gətirilir. Bununla yanaşı, "xarici jurnalistlər" ifadəsi "xarici media nümayəndələri" ifadəsi ilə əvəzlənir.

Layihədə həmçinin saxta məlumatların dərci və yayımını qadağan edən norma müəyyən edilir. Informasiya agentliklərinə münasibətdə xarici ölkələrdə akkreditasiyadan keçmiş jurnalistlər və digər subyektlərlə informasiya əldə edilməsi (verilməsi) barədə müqavilələr üzrə minimum say müəyyənləşdirilir, həmçinin istehlak etdikləri informasiyanın minimum nisbətində dair tələblər təsbit olunur.

Media subyektlərinin (redaksiyalarının) adlarının digər media subyektlərinin adları ilə eyni və ya oxşar olmaması, onların adlarında ictimai qaydaya, məna və ya əxlaq zidd olan, istifadəçiləri yanlışlıqla ifadələrdən istifadə edilməsinə dair norma əlavə edilir. Media Reyestrində olmayan, şantaj, böhnan xarakterli, qərəzli materiallar, saxta məlumatlar dərc edən qəzetlərin fəaliyyətinin qarşısını alınması məqsədilə onların nəşri və yayımı qadağan olunur. Media Reyestrində olmayan həyata keçirilən media fəaliyyətinin qanunsuzluğu birbaşa təsbit edilir.

Xarici media subyektlərinin filial və nümayəndəlikləri də daxil olmaqla, bütün media subyektlərinin onlayn resurslarına münasibətdə mediada dərci və yayımı qadağan olunan materiallar üzrə tədbirlərin görülməsini Mediannı İnkişafı Agentliyinin səlahiyyətlərinə aid edilməsinə dair dəyişiklik edilir.

Qeyd edilib ki, Mülki Məcəllədəki dəyişikliklərdə Mediannı İnkişafı Agentliyinin müraciəti əsasında DVX tərəfindən bu Məcəllənin 59 - 61-ci maddələrində hüquqi şəxsin ləğv edilməsi ilə bağlı qaydalar tətbiq edilməkdə Azərbaycan Respublikasında xarici media subyektlərinin filial və nümayəndəliklərinin ləğv olunaraq hüquqi şəxslərin dövlət reyestrindən çıxarılmasını təmin edilməsi nəzərdə tutulur.

İnzibati Xətalr Məcəlləsində Media Reyestrində olmayan fəaliyyət qaydasını müəyyən edən DVX məqsədli subyektinin çap mediası məhsulunun həmin subyekti, nəşriyyat və ya yayıcı tərəfindən nəşri və ya yayımına görə inzibati məsuliyyət müəyyən edilir.

"Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında" qanunda isə xarici media subyektinin filial və nümayəndəliyinin beynəlxalq müqavilədə nəzərdə tutulmadı və ya Media Reyestrinə daxil edilmədən fəaliyyət göstərməsi, habelə Media Reyestrindən çıxarılması DVX tərəfindən onun ləğvi üçün əsas kimi müəyyənləşdirilir.

Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədr müavini Elşən Musayev qanun layihəsinin xarici media subyektlərinin filial və nümayəndəliklərinin Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət qaydasının beynəlxalq müqavilələrlə tənzimlənməsini nəzərdə tutduğunu qeyd edib və təmsil etdiyi komitənin məsələyə dair müsbət rəyini səsləndirib.

Müzakirələr zamanı Milli Məclis Sədrinin müavini Musa Qasımlı, komitə sədri Sadiq Qurbanov, deputatlar Qüdrət Həsənzadə, Elmar Əkimova, Sevil Mikayilova məsələ barədə öz fikir və qeydlərini açıqlayıblar.

Qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul olunub.

Spiker Sahibə Qafarova diqqətə çatdırıb ki, növbəti iki məsələ ölkə Prezidentinin bir məktubu ilə Milli Məclisə daxil olub və məhiyyətcə bir-biri ilə bağlıdır. Ona görə də layihələrin təqdimatları və müzakirəsi birlikdə aparılıb.

Gündəliyin 19-cu məsələsi olan "Xüsusi icra məmurları haqqında" qanun layihəsi (birinci oxunuş) ilə bağlı Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri Əli Hüseynli bildirib ki, sənəd icra sisteminin səmərəliliyini artırılması məqsədilə hazırlanıb. Komitə sədri layihədə təklif olunan xüsusi icra institutunun yaradılmasının əsasları, yeni institutun funksiyaları, səlahiyyətləri, fəaliyyət istiqamətləri barədə məlumat verib. Qanun layihəsinin hazırlanması zamanı öyrənilən

rinin filial və nümayəndəliklərini da əhatə etməsi məqsədilə genişləndirilib. Xarici media subyektlərinin filial və nümayəndəliklərinin Azərbaycanda fəaliyyət qaydasının beynəlxalq müqavilələrlə tənzimlənməsi nəzərdə tutulur, ölkəmizdə fəaliyyət göstərən cəmk filial və nümayəndəliyin Dövlət Vergi Xidmətinə (DVX) qeydiyyatdan keçdikdən sonra Media Reyestrinə daxil edilməsi üçün müraciət etməsi tələbi gətirilir. Bununla yanaşı, "xarici jurnalistlər" ifadəsi "xarici media nümayəndələri" ifadəsi ilə əvəzlənir.

Layihədə həmçinin saxta məlumatların dərci və yayımını qadağan edən norma müəyyən edilir. Informasiya agentliklərinə münasibətdə xarici ölkələrdə akkreditasiyadan keçmiş jurnalistlər və digər subyektlərlə informasiya əldə edilməsi (verilməsi) barədə müqavilələr üzrə minimum say müəyyənləşdirilir, həmçinin istehlak etdikləri informasiyanın minimum nisbətində dair tələblər təsbit olunur.

Media subyektlərinin (redaksiyalarının) adlarının digər media subyektlərinin adları ilə eyni və ya oxşar olmaması, onların adlarında ictimai qaydaya, məna və ya əxlaq zidd olan, istifadəçiləri yanlışlıqla ifadələrdən istifadə edilməsinə dair norma əlavə edilir. Media Reyestrində olmayan, şantaj, böhnan xarakterli, qərəzli materiallar, saxta məlumatlar dərc edən qəzetlərin fəaliyyətinin qarşısını alınması məqsədilə onların nəşri və yayımı qadağan olunur. Media Reyestrində olmayan həyata keçirilən media fəaliyyətinin qanunsuzluğu birbaşa təsbit edilir.

Xarici media subyektlərinin filial və nümayəndəlikləri də daxil olmaqla, bütün media subyektlərinin onlayn resurslarına münasibətdə mediada dərci və yayımı qadağan olunan materiallar üzrə tədbirlərin görülməsini Mediannı İnkişafı Agentliyinin səlahiyyətlərinə aid edilməsinə dair dəyişiklik edilir.

Qeyd edilib ki, Mülki Məcəllədəki dəyişikliklərdə Mediannı İnkişafı Agentliyinin müraciəti əsasında DVX tərəfindən bu Məcəllənin 59 - 61-ci maddələrində hüquqi şəxsin ləğv edilməsi ilə bağlı qaydalar tətbiq edilməkdə Azərbaycan Respublikasında xarici media subyektlərinin filial və nümayəndəliklərinin ləğv olunaraq hüquqi şəxslərin dövlət reyestrindən çıxarılmasını təmin edilməsi nəzərdə tutulur.

İnzibati Xətalr Məcəlləsində Media Reyestrində olmayan fəaliyyət qaydasını müəyyən edən DVX məqsədli subyektinin çap mediası məhsulunun həmin subyekti, nəşriyyat və ya yayıcı tərəfindən nəşri və ya yayımına görə inzibati məsuliyyət müəyyən edilir.

"Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında" qanunda isə xarici media subyektinin filial və nümayəndəliyinin beynəlxalq müqavilədə nəzərdə tutulmadı və ya Media Reyestrinə daxil edilmədən fəaliyyət göstərməsi, habelə Media Reyestrindən çıxarılması DVX tərəfindən onun ləğvi üçün əsas kimi müəyyənləşdirilir.

Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədr müavini Elşən Musayev qanun layihəsinin xarici media subyektlərinin filial və nümayəndəliklərinin Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət qaydasının beynəlxalq müqavilələrlə tənzimlənməsini nəzərdə tutduğunu qeyd edib və təmsil etdiyi komitənin məsələyə dair müsbət rəyini səsləndirib.

Müzakirələr zamanı Milli Məclis Sədrinin müavini Musa Qasımlı, komitə sədri Sadiq Qurbanov, deputatlar Qüdrət Həsənzadə, Elmar Əkimova, Sevil Mikayilova məsələ barədə öz fikir və qeydlərini açıqlayıblar.

Qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul olunub.

Spiker Sahibə Qafarova diqqətə çatdırıb ki, növbəti iki məsələ ölkə Prezidentinin bir məktubu ilə Milli Məclisə daxil olub və məhiyyətcə bir-biri ilə bağlıdır. Ona görə də layihələrin təqdimatları və müzakirəsi birlikdə aparılıb.

Gündəliyin 19-cu məsələsi olan "Xüsusi icra məmurları haqqında" qanun layihəsi (birinci oxunuş) ilə bağlı Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri Əli Hüseynli bildirib ki, sənəd icra sisteminin səmərəliliyini artırılması məqsədilə hazırlanıb. Komitə sədri layihədə təklif olunan xüsusi icra institutunun yaradılmasının əsasları, yeni institutun funksiyaları, səlahiyyətləri, fəaliyyət istiqamətləri barədə məlumat verib. Qanun layihəsinin hazırlanması zamanı öyrənilən

beynəlxalq təcrübədən danışan Əli Hüseynli icra sistemində əlavə dəstək kimi yaradılan xüsusi icra institutunun qərarların icrasının sürətləndirilməsi və effektivliyinin artırılmasına xidmət edəcəyini vurğulayıb.

Əli Hüseynli gündəliyin 20-ci məsələsi olan Mülki Prosessual Məcəllədə, Mülki Məcəllədə, Vergi Məcəlləsində, Cinayət-Prosessual Məcəlləsində, Cəzaların İcrası Məcəlləsində, Rəqəbat Məcəlləsində, "Sosial sığorta haqqında", "Polis haqqında", "Tibbi sığorta haqqında", "Notariat haqqında", "İcra məmurları haqqında", "İcra haqqında", "Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının dövriyyəsi haqqında", "İnzibati birliklər və dini qurumlar Məcəlləsinin sədri Fazil Mustafa rəhbərlik etdikləri komitələrin qanun layihəsi barədə müsbət rəylərini diqqətə çatdırıblar.

Sonra 20-ci məsələ ilə bağlı İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Azər Əmiraslanov, Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri Musa Quliyev, Səhiyyə komitəsinin sədri Əhliman Əmiraslanov, İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin sədri Fazil Mustafa rəhbərlik etdikləri komitələrin qanun layihəsi barədə müsbət rəylərini diqqətə çatdırıblar.

Sənədin müzakirəsində komitə sədrləri Fazil Mustafa və Zəhid Oruc çıxış ediblər, fikirlərini bildiriblər. Əli Hüseynli nazirinin müavini Toğrul Hüseynov çıxış edərək, xüsusi icra məmurlarının seçilməsi prosedurları, hazırlığı, onların fəaliyyətinə nəzarət və digər məsələlərdə bağlı layihədə təsbit olunan mexanizmləri şərh edib.

Sonra hər iki qanun layihəsi səsə qoyularaq birinci oxunuşda qəbul edilib.

Gündəliyin 21-ci məsələsi - "Azərbaycan Respublikası vətəndaşının şəxsiyyət vəsiqəsi haqqında", "Yaşayış yeri və olduğu yer üzrə qeydiyyat haqqında" və "Yaşayış yeri və olduğu yer üzrə qeydiyyat haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun təsdiq edilməsi barədə" qanunlarda dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsi (birinci oxunuş) ilə bağlı Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri Əli Hüseynli məlumat verib. O bildirib ki, sənəddə şəxsiyyət vəsiqəsində olan məlumatların dairəsində dəyişiklik edilməsi təklif olunub. Belə ki, şəxsiyyət vəsiqəsində göstərilən məlumatlara yaşayış yeri və vətəndaşlıq məlumatları əlavə edilir.

Təklif olunan digər dəyişiklik ondan ibarətdir ki, vətəndaşın ailə vəziyyəti, valideynləri, uşaqları, hərbi vəzifəsi və digər məlumatlar artıq birbaşa elektron daşıyıcıda deyil, İdarələrarası Avtomatlaşdırılmış

Azərbaycan və Türkmənistan arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsi nəzərdə tutulur

Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Xankəndi şəhərində keçirilən İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 17-ci Zirvə görüşü çərçivəsində Türkmənistan Nazirlər Kabinetinin sədr müavini, xarici işlər naziri Rəşid Mərdov ilə görüşüb.

Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidməti idarəsindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, görüş zamanı Azərbaycan və Türkmənistan arasında yüksək səviyyəli qarşılıqlı səfərlərin, təmasların ikitərəfli əlaqələrimizin daha da inkişafında rolu

və əhəmiyyətindən bəhs olunub. Regional təhlükəsizlik məsələləri, beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində, habelə

Xəzər dənizi üzrə əməkdaşlıq mövzuları müzakirə edilib. İqtisadiyyat, ticarət, energetika, nəqliyyat, humanitar və mə-

dəniyyət sahələri üzrə əməkdaşlığın genişləndirilməsi imkanlarına dair fikir mübadiləsi aparılıb.

Xalqlarımız arasında tarixən mövcud olan ənənəvi dostluq və qardaşlıq əlaqələrinin bundan sonra Azərbaycan ilə Türkmənistan arasında tərəfdaşlıq münasibətləri zəminində daha da inkişaf edəcəyinə dair həmfikirlik ifadə olunub.

Görüşdə, habelə qarşılıqlı maraq doğuran digər ikitərəfli və çoxtərəfli məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

UNESCAP-ın icraçı katibi Azərbaycanın 2026-cı ildə komissiyasının 82-ci sessiyasına evsahibliyi təşəbbüsünə görə minnətdarlığını bildirib

Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Xankəndi şəhərində keçirilən İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 17-ci Zirvə görüşü çərçivəsində BMT-nin Baş katibinin müavini və Asiya və Sakit okean üzrə İqtisadi və Sosial Komissiyasının (UNESCAP) icraçı katibi Armida Salsiah Aliscabana ilə görüşüb.

Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidməti idarəsindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, görüşdə Azərbaycanla UNESCAP arasında əməkdaşlığın mövcud vəziyyəti və inkişaf perspektivləri müzakirə edilib.

UNESCAP-ın icraçı katibi Zirvə görüşünə dəvətə və

ölkəmizin 2026-cı ildə UNESCAP-ın 82-ci sessiyasına evsahibliyi təşəbbüsünə görə minnətdarlığını bildirib.

Görüş zamanı Azərbaycanın regionda və beynəlxalq

platformalarda artan rolu yüksək qiymətləndirilib, ölkəmizin BMT-nin missiyasına verdiyi töhfələr, o cümlədən 2023-cü ildə Təşkilatın Mərkəzi Asiya Ölkələrinin İqtisadi

diyyatları üçün Xüsusi Proqramının (SPECA) 25-ci ildönümü münasibətilə Zirvə toplantısına, 2024-cü ildə isə BMT-nin İqlim Dəyişikliyi Konfransı - COP29-a uğurlu evsahibliyi və məhsuldar sədrliyi məmnunluqla xatırlanıb.

Tərəflər arasında iqlim dəyişikliyi və "yaşıl enerji", nəqliyyat dəhlizləri, texnologiyalar və rəqəmsallaşma kimi sahələrdə birgə layihələrin həyata keçirilməsi imkanları nəzərdən keçirilib.

Görüşdə, həmçinin qarşılıqlı maraq doğuran digər global çağırışlar ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Azərbaycan ilə BƏƏ arasında ikitərəfli və regional məsələlər müzakirə edilib

Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Xankəndi şəhərində keçirilən İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 17-ci Zirvə görüşü çərçivəsində Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin (BƏƏ) xarici işlər nazirinin siyasi məsələlər üzrə müavini Lana Zaki Anvar Zaki Nusseibeh ilə görüşüb.

Bu barədə AZƏRTAC-a Xarici İşlər Nazirliyindən məlumat verilib.

Görüş zamanı dövlət başçıları arasında sıx dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin əlaqələrimizin inkişafı üçün möhkəm təməl yaratdığı bildirilib, strateji tərəfdaşlığımızın daha da inkişafında iki ölkənin Xarici İşlər nazirlikləri

arasında siyasi məsləhətləşmələr mexanizminin rolundan bəhs olunub.

İqtisadi, ticarət, investisiyalar, energetika və humanitar sahələrdə əməkdaşlıq, habelə İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, Qoşulmama Hərəkatı və

BMT-nin İqlim Dəyişikliyi Konfransı kimi beynəlxalq təşkilat və platformalar çərçivəsində qarşılıqlı faydalı fəaliyyətlərdən məmnunluq ifadə olunub.

Alternativ enerji sahəsindəki uğurlu müştərkə layihə-

lərdən bəhs olunub və bu sahədə əldə edilən nəticələr yüksək qiymətləndirilib.

Nazir Ceyhun Bayramov işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə aparılan bərpa-yenidənqurma işləri, keçmiş məcburi köçkünlərin yurdlarına qayıdışı və bu proseslərə ciddi töhfədən minnətdarlıq ifadə edib.

BƏƏ-nin Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərində humanitar mina təmizləmə və bərpa işlərində göstərdiyi dəstək yüksək qiymətləndirilib.

Görüşdə, həmçinin qarşılıqlı maraq doğuran digər ikitərəfli və regional məsələlər barədə fikir mübadiləsi aparılıb.

Baş prokuror Yardımlı rayonunda vətəndaşları qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin tapşırıqlarına uyğun olaraq prokurorluq orqanları tərəfindən vətəndaşların qəbulu daim diqqətdə saxlanılmaqla onların ərizə və şikayətlərinin yerində dinlənilərək həll olunması üçün müvafiq tədbirlər görülür.

İyulun 4-də baş prokuror Kamran Əliyev Yardımlı rayon prokurorluğunun inzibati binasında Yardımlı, Masallı, Cəlilabad rayonları və digər bölgələrdən olan vətəndaşları qəbul edib.

Qəbuldan əvvəl baş prokuror xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin rayonun mərkəzində ucaldılmış abidəsini ziyarət edərək öziz xatirəsini ehtiramla yad edib.

Qəbulda iştirak edən 19 nəfər vətəndaşın müraciətində konkret cinayət işlərinin istintaqı, törədilmiş cinayətlər barədə məlumatların aşdırılması zamanı yol verilmiş qanun pozuntuları və məhkəmədə baxılan cinayət işləri üzrə dövlət ittihamının müdafiəsinə dair məsələlərin bi-

lavasiyə prokurorluqda və ya aidiyyəti icra orqanlarında operativ həlli üçün müvafiq göstərişlər verilib.

Qəbuldan sonra prokurorluq əməkdaşları ilə görüş keçirən Kamran Əliyev

onlara konkret tapşırıqlar verib, vətəndaşların müraciətlərinə obyektiv baxılması və qəbulu işinin düzgün təşkilinə görə təbə prokurorların fərdi məsuliyyət daşıdığını diqqətə çatdırıb.

Beşinci "Yüksəliş" müsabiqəsinin yarımfinal mərhələsinə başlanılıb

İyulun 4-də beşinci "Yüksəliş" müsabiqəsinin yarımfinal mərhələsinə başlanılıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, tədbirdə "Yüksəliş" müsabiqəsinin Təşkilat Komitəsinin sədri, Prezident Administrasiyasının Humanitar siyasət, diaspor, multikulturalizm və dini məsələlər şöbəsinin müdiri Fərah Əliyeva, Prezidentin köməkçisi, Prezident Administrasiyasının İqtisadi məsələlər və innovativ inkişaf siyasəti şöbəsinin müdiri Şahmar Mövsümov, Azərbaycan Respublikasının insan hüquqları üzrə müvəkkili (ombudsman) Səbinə Əliyeva, əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Anar Əliyev, kənd təsərrüfatı naziri Məcnun Məmmədov, Dövlət İmtahan Mərkəzinin İdarə Heyətinin sədri Məleykə Abbaszadə, gənclər və idman nazirinin müavini, "Yüksəliş" müsabiqəsinin işçi qrupunun rəhbəri Fəhəd Hacıyev iştirak ediblər.

Prezidentin köməkçisi, Prezident Administrasiyasının İqtisadi məsələlər və innovativ inkişaf siyasəti şöbəsinin müdiri Şahmar Mövsümov bildirib ki, "Yüksəliş" müsabiqəsi ölkəmizin gələcəyini formalaşdıracaq intellektual liderlərin aşkara çıxarılması və yetişdirilməsi baxımından strateji əhəmiyyətə malikdir. O qeyd edib ki, burada fərqlənərək ön sıralara yüksələnlər yaradıcılıq, analitik düşüncəsi, çevik qərarvermə bacarığı və komandada işləmək qabiliyyəti ilə seçilir.

Azərbaycan Respublikasının insan hüquqları üzrə müvəkkili (ombudsman) Səbinə Əliyeva "Yüksəliş" müsabiqəsinin Azərbaycanın gələcəyinə xidmət edən liderlik məktəbi olduğunu deyib. O bildirib ki, gənclərin potensialından daha səmərəli istifadə etmək, professional peşə verəndirilməsinin inkişafı üçün tədbirləri inkişaf etdirmək və təcrübə biliklərini artırmaq, cəmiyyətin bütün sahələrində gənclərin fəal iştirakına şərait yaratmaq, yaradıcı və innovativ potensialının üzə çıxarılmasını dəstəkləmək məqsədilə Ombudsman Aparatında il-də 2 dəfə insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi üzrə könüllülük proqramı təşkil olunur.

Ömək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Anar Əliyev

çıxışında "Yüksəliş" müsabiqəsinin yüksək intellekt və idarəçilik bacarığına malik perspektivli, xüsusilə gənc rəhbər kadrların seçilməsi və dəstəklənməsi, yeni nəsil idarəçilərin hazırlanması üçün unikal platforma olduğunu qeyd edib. O bildirib ki, kadr hazırlığı sisteminin perspektiv peşələrə dönüşü və innovativ iqtisadiyyatın tələbatına cavab verə biləcək kadr potensialının formalaşdırılması, ölkədə liderlik potensialının və peşəkarlığın artırılması, gələcək ictimai inkişafın yeni keyfiyyət mərhələsinə səciyyəviləndirəcək.

Kənd təsərrüfatı naziri Məcnun Məmmədov bu il Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi ilə "Yüksəliş" İctimai Birliyi arasında imzalanmış əməkdaşlıq memorandumu çərçivəsində nazirlik sisteminə fəaliyyət göstərən əməkdaşlar üçün "Üfüq" Karyera İnkişaf Proqramının həyata keçirildiyini deyib. O bildirib ki, müsabiqə nəticəsində 2771 nəfər arasından qalib olan 30 nəfərin inkişaf proqramlarına, müxtəlif təlimlərə, kouçinq sessiyalarına cəlb edilməsi nəzərdə tutulur.

"Yüksəliş" müsabiqəsinin bu ilki konsepti Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə Azərbaycanda elan olunmuş "Konstitusiyası və Suverenlik

İli"nə həsr edilib. Eyni zamanda bu ilki konsept 44 günlük Vətən müharibəsində Zəfərimizin 5 illiyi və "Yüksəliş" müsabiqəsinin 5-ci mövsümü ilə birləşə bağlıdır.

Müsabiqədə 329 namizəd idarəetmə bacarıqları üzrə keçirilən imtahanı müvəffəqiyyətlə tamamlayaraq yarımfinal mərhələsinə yüksəlib. Bu mərhələdə iştirakçılar real iş mühitinə uyğun hazırlanmış situasiyalar və keys tapşırıqları üzərindən öz bilik və bacarıqlarını nümayiş etdirəcəklər.

Üç gün davam edəcək yarımfinal mərhələsi çərçivəsində namizədlər 9 soriştə üzrə (strateji düşüncə, effektiv liderlik, qərarvermə, nəticəyönümlülük, işin effektivliyi, inkişaf düşüncə, komanda işi və əməkdaşlıq, etika və dürüstlük) ekspertlər tərəfindən qiymətləndiriləcək.

Qeyd edək ki, yarımfinal mərhələsinə hazırlıq çərçivəsində qiymətləndirici ekspertlər üçün üçgünlük təlim proqramı təşkil olunub. Təlimlərə 100-ə yaxın ekspert cəlb edilib. Onlar real imtahan mühitinə yaxınlaşdırılmış simulyasiya olunan situasiyalar üzərindən iştirakçıların bacarıqlarını qiymətləndirməklə yanaşı, qiymətləndirmə meyarları, qiymətləndirmə mərkəzləri

nin fəaliyyəti və ekspertlərin funksiyaları barədə də ətraflı məlumatlandırılıblar.

Qiymətləndirmə prosesi beynəlxalq təcrübəyə əsaslanan və obyektivliyi ilə seçilən "Qiymətləndirmə konfransı" (Assessment Conference) metoduna əsaslanaraq həyata keçirilib. Bu metod hər bir iştirakçının performansına çoxşaxəli yanaşmanı təmin edir və yekun qərarların kollegial əsasda verilməsinə imkan yaradır.

Yarımfinal mərhələsi iyulun 6-da başa çatacaq. Bu mərhələni uğurla tamamlayan iştirakçılar iyulun 18-20-də keçiriləcək finalda iştirak etməklə hüquq qazanacaqlar. Beləliklə, beşinci "Yüksəliş" müsabiqəsi iyulun 20-də yekunlaşacaq və ölkənin ən istedadlı kadrları arasında növbəti qaliblər müəyyən olunaçaq.

Xatırladaq ki, "Yüksəliş" müsabiqəsi Prezident İlham Əliyevin 2019-cu il iyulun 26-da imzaladığı sərəncama əsasən, intellektual səviyyəsi və idarəçilik bacarıqları yüksək olan perspektivli rəhbər şəxslərin müəyyən edilməsi, dəstəklənməsi və ölkədə kadr ehtiyatı bankının yaradılmasını təmin etmək məqsədilə təsis olunub. Prezident İlham Əliyev 2024-cü il dekabrın 18-də beşinci "Yüksəliş" müsabiqəsinin keçirilməsi ilə bağlı sərəncam imzalayıb.

Azərbaycan ilə Pakistan arasında ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlığın genişləndirilməsi imkanlarına diqqət yetirilib

Azərbaycan xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Xankəndi şəhərində keçirilən 17-ci Zirvə görüşü çərçivəsində Pakistanın Baş nazirinin müavini, xarici işlər naziri Məhəmməd İshaq Dar ilə görüşüb.

Bu barədə AZƏRTAC-a Azərbaycanın Xarici İşlər Nazirliyindən məlumat verilib.

Qeyd edilib ki, görüşdə Azərbaycan-Pakistan strateji tərəfdaşlığının mövcud vəziyyəti, ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlığın genişləndirilməsi imkanları müzakirə olunub.

Son dövrlərdə ali və yüksək səviyyəli qarşılıqlı səfərlərin dinamikasının, siyasi

dialoqumuzun intensivliyinin ikitərəfli münasibətlərimizin mahiyyətə yeni mərhələyə keçməsinə və daha da zənginləşdirilməsinə əhəmiyyətli rol oynadığı diqqətə çatdırılıb. Görüş zamanı iqtisadi əlaqələrin, ticarət, investisiya,

enerji təhlükəsizliyi, nəqliyyat və digər perspektivli sahələrdə əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinin əhəmiyyəti vurğulanıb.

Regional inkişaf, çağırışlar və fürsətlər barədə fikir mübadiləsi aparılıb, ikitərəfli for-

matda olduğu kimi, regional məsələlərdə də Azərbaycan və Pakistanın hər zaman birinin legitim maraqlarını dəstəklədiyini bildirilib, dövlətlərimizin və xalqlarımızın mənafeyi naminə qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın davam etdiriləcəyinə əminlik ifadə olunub.

Nazirlər arasında Pakistanın Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurasında iyul ayı üzrə sədrliyi çərçivəsində təşəbbüslər barədə geniş fikir mübadiləsi aparılıb.

Görüşdə həmçinin qarşılıqlı maraq doğuran digər ikitərəfli və beynəlxalq məsələlərə diqqət yetirilib.

Azərbaycanı dünya siyasətində söz sahibinə çevirən Lider

Azərbaycanın sülh və inkişaf siyasətinin bariz nümunəsi

Müxtəlif beynəlxalq və regional tədbirlərə ev-sahibliyi edən Azərbaycanda növbəti mühüm Zirvə görüşü də baş tutdu. Bu, təkcə diplomatik əhəmiyyət daşıyan tədbir deyil, həm də Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərində həyata keçirdiyi bərpa və inkişaf prosesinin dünyaya təqdimatıdır.

Milli Məclisin deputatı Kamran Bayramov qəzetimizə açıqlamasında bildirib ki, sammit çərçivəsində Ağdamda Gəncələr, Şuşada Biznes və Laçında Qadınlar forumlarının təşkili Azərbaycanın bölgənin gələcəyinə verdiyi önəmi və inklüziv yaşamasını bir daha nümayiş etdirir. Bu tədbirlər beynəlxalq ictimaiyyətə açıq mesajdır: Qarabağ sülh, əməkdaşlıq və inkişaf məkanıdır.

Deputat deyib ki, Zirvə görüşündə üzv dövlətlər arasında iqtisadi əlaqələrin inkişafı ilə yanaşı, dünyada baş verən son proseslər də diqqət mərkəzində olacaq: "13 ölkə liderinin iştirakı ilə keçirilən tədbirdə regionun gələcək inkişafı ilə bağlı mühüm müzakirələr aparıldı. ECO-ya üzv dövlətlər işğal dövründə Qarabağ münafişəsi ilə bağlı açıq və prinsipial mövqə nümayiş etdirib, beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə əsaslanaraq Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyib, Ermənistanın işğalçı siyasətinə qarşı sort yaşamaşına ortaya qoymuşdular. 2021-ci il noyabrın 28-də Türkmənistanın paytaxtı Aşqabad şəhərində keçirilən ECO-nun XV Zirvə Toplantısında Prezident İlham Əliyevin iştirakı da bu baxımdan önəmli mərhələ olmuşdu. Təşkilatın bu Zirvə görüşünü Azərbaycan üçün olduqca uğurlu hesab etmək olar. Həmin toplantıda qəbul edilmiş "Aşqabad fəaliyyət konsensusu" adlı yekun bəyannamədə Azərbaycanın maraqlarını müdafiə edən bir sıra mühüm müddəalar öz əksini tapmışdı. Bu, təşkilatın ölkəmizə olan dəstəyinin və üzv dövlətlərin Azərbaycanın suverenliyinə, ərazi bütövlüyünə verdiyi açıq siyasi dəstəyin bariz göstəricisidir".

K.Bayramov diqqətə çatdırıb ki, növbəti Zirvə toplantısının məhz Xankəndidə keçirilməsi xüsusi siyasi, diplomatik və mənavi mənə daşıyır: "Bu qərar təkcə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün beynəlxalq miqyasda təsdiqi deyil, həm də Qarabağın dirçəlişi və reintegrasiya prosesinin beynəlxalq dəstəklə həyata keçirildiyini göstərir. Burada müzakirə olunacaq məsələlər konkret olaraq dayanıqlı inkişaf, iqtisadi əməkdaşlıq və regionun yeni imkanlar üzərində qurulması məqsədlərinə yönəlib. Azərbaycanın ECO-da fəal iştirakı, təşkilatın təşəbbüslərinə verdiyi töhfələr bu Zirvə görüşünün də uğurlu keçəcəyinə zəmin yaradır. Şuşanın 2026-cı il üçün ECO-nun mədəniyyət paytaxtı seçilməsi də təsədüfi deyil. Bu qərar təkcə mədəniyyətin deyil, həm də turizm və iqtisadi əməkdaşlığın genişlənməsi baxımından mühüm rol oynayacaq".

O vurğulayıb ki, bu təşkilata üzv dövlətlərdə 550 milyona yaxın əhəlinin yaşaması onun təkcə regional deyil, həm də global iqtisadi proseslərdə önəmli rol oynaya biləcəyini göstərir. Xankəndidə keçirilən Zirvə toplantısı həm siyasi, həm də iqtisadi baxımdan olduqca əlamətdar hadisədir. Ən önəmli isə odur ki, bu sammit vasitəsilə ECO-ya üzv dövlətlərin Qarabağda həyata keçirilən bərpa-quruculuq proseslərinə daha fəal şəkildə qoşulması üçün real imkanlar yaranır. Artıq bəzi üzv ölkələr - Türkiyə, Özbəkistan, Qırğızistan və Qazaxıstan Qarabağda görülən işlərə konkret layihələr ilə dəstək veriblər. Bu isə həmrəyliyin və ortaq dəyərlər üzərində qurulan əməkdaşlığın bariz nümunəsidir. Sammitin yaratdığı bu platforma sayəsində digər üzv dövlətlərin də bu prosese aktiv şəkildə qoşulacağı gözlənilir.

Zirvə görüşünün yalnız regional iqtisadi əməkdaşlığın inkişafı baxımından deyil, həm də strateji və siyasi əhəmiyyətinə görə xüsusi diqqətləyəyi olduğunu deyən deputat onu da əlavə edib ki, bu sammit Qarabağın artıq münafişə zonası deyil, əksinə, sülh, dayanıqlı inkişaf və beynəlxalq əməkdaşlıq üçün sabit platformaya çevrildiyini göstərir: "Burada qəbul olunan qərarlar ancaq iştirakçı dövlətləri deyil, milyonlarla insanın həyatına təsir göstərə biləcək strateji əhəmiyyət daşıyır. Bu mənada, Xankəndi sammiti Azərbaycanın beynəlxalq subyekti kimi mövqeyinin daha da möhkəmləndirilməsi baxımından mühüm hadisədir. Növbəti tədbirlə, Xankəndidə keçirilən ECO Zirvə görüşü Azərbaycanın beynəlxalq arenada artan nüfuzunun və strateji təşəbbüskar mövqeyinin bariz göstəricisidir. Bu tədbir bir daha sübut edir ki, Azərbaycan yalnız öz ərazi bütövlüyünü bərpa etməklə kifayətlənməyib, həm də bu torpaqlarda sülhü, inkişafı və beynəlxalq əməkdaşlığı təşviq edən yeni bir mərhələnin əsasını qoyub. Azərbaycanın təşəbbüsləri və qətiyyətli addımları nəticəsində Qarabağ artıq sülhün, rifahın və dayanıqlı tərəfdaşlığın rənzinə çevrilir".

Əsmər QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"

ECO-nun Xankəndi Zirvə görüşü: Bakının çoxqütüblü xarici siyasətinin daha bir təzahürü

İslam dünyasını təmsil edən ən köklü beynəlxalq təşkilatlardan biri - İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatında (ECO) təmsilçilik Azərbaycanın bir sıra amillər baxımından siyasi maraqlarına cavab verir.

Birincisi, ECO müsəlman aləminin üç ən qabaqcıl dövlətləri - Türkiyə, Pakistan və İranın təşəbbüsü ilə yaranıb. Bu dövlətlərlə eyni yerdə, eyni qurumda olmaq Azərbaycana həm siyasi, həm də iqtisadi baxımdan əlverişli imkanlar, yeni üfüqlər açır. Bakını bu iri coğrafiyanın mərkəzi bəndinə çevirir. İkincisi, ECO-da Azərbaycanla bərabər daha beş türk dövləti təmsil olunur - qardaş Türkiyə, Özbəkistan, Qazaxıstan, Qırğızıstan və Türkmənistan. Son 4-5 ildə bu iri regionda sıx siyasi və iqtisadi əməkdaşlıq proseslərinin getdiyini və Azərbaycanın onların əksəriyyətinin təşəbbüskarı və fəal iştirakçısı olduğunu nəzərə alsaq, qarşıdakı illərdə qurumun həm bölgənin, həm də ondan kənarda təmsil olunan digər dövlətlər hesabına genişlənmə perspektivi istisna olunmur. Bu isə Azərbaycanın tərəfdaşlar siyahısının daha bir formatda sayının çoxalması deməkdir və aydındır ki, rəsmi Bakının çoxqütüblü siyasətinə cavab verir.

Çoxşaxəli iqtisadi imkanlar

İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı hazırkı realılıqda əhatə etdiyi bölgədə baş verən dərin dəyişikliklərin əsas aktorlarından birinə çevrilə bilər və təşkilat olaraq bu çağırışlara hazır olmalıdır. Ankara, Bakı və İslamabad arasındakı münasibətlər zamanla daha da dərinləşir və çoxtərəfli əlaqələrə yiyələnir. Türkiyə, Azərbaycan və Pakistan liderlərinin görüşləri mütəmadi hal alıb və bu da ondan irəli gəlir ki, dövlət başçılarının müzakirə etdikləri və edəcəkləri çox məsələlər var. Bu məntiqə üç ölkə arasındakı təmasların təkcə siyasi, iqtisadi və hərbi kontekstlərlə çərçivələnmədiyini, daha sıx müttəfiqlik və strateji münasibətlərin formatında irəli gələn məsələləri də əhatə etdiyi qənaətinə gəlmək olar.

İranda Məsud Pezeşkiyanın prezident seçilməsindən sonra Tehrandan verilən müsbət impuls İran-Azərbaycan münasibətlərində yeni mərhələnin başlanğıcına işarədir. Güman ki, bu müstəvidə iqtisadi əlaqələrə təkan verəcək hadisələrin baş verməsi istisna deyil. Buna sübut kimi M.Pezeşkiyanın

Bakıya etdiyi səfər zamanı iqtisadi inteqrasiya tədbirlərinin intensivləşdirilməsinə dair təşəbbüslər irəli sürməsi, İslamabaddan başlayaraq Bakı və Tehranla da əhatə edə biləcək, digər müsəlman dövlətlərindən də keçərək Türkiyənin qərb şəhərlərində bitəcək böyük logistika şəbəkəsi ideyası ilə çıxış etməsinə misal çəkmək olar. Bölgəmizin global nəqliyyat marşrutu olan Orta dahliz və Şimal-Cənub dahlizlərinin mərkəzi olduğunu nəzərə alsaq, belə bir iri regional logistika ideyası olduqca aktual və cəlbədicə görünür.

Qarşıdakı illərdə bu coğrafiya Çin istehsalçıları ilə Avropa bazarlarını birləşdirəcək yolların kəsişdiyi məkan olacaq ki, bu, ilk növbədə, siyasi sabitlik, iqtisadi çiçəklənmə deməkdir. ECO-nun əhatə etdiyi xəritəyə baxarkən üzv dövlətlərin demək olar ki, hamısının bu böyük qovşağdan paya sahib olacağı görünür. Təşkilatın sağ cinahının ən ucaq nütufəliyi olan Pakistan, habelə həmsərhəd Əfqanıstanın da bu global əməkdaşlıq və inteqrasiya prosesindən razı qalacağıları gözlənilir: həm maliyyə, həm də siyasi əlaqələrin genişlənməsi baxımından. Xatırlatmaq yerinə düşər ki, Azərbaycan Əfqanıstanla "Lapis Lazuri" layihəsi çərçivəsində də aktiv əməkdaşlıq edir. Türkmənistan, Gürcüstan və Türkiyənin də qoşulduğu bu nəqliyyat layihəsi daxilindəki proseslər Əfqanıstanda son illərdə izlənen siyasi sabitlik səbəbindən daha da sürətlənib. Əfqanıstandan Qərbə göndərilən məhsullar demir yolu və Xəzər dənizi vasitəsilə Ələt limanına, oradan isə son ünvanına çatdırılır. Bu baxımdan, logistika məsələlərinin ECO-nun Xankəndi sammitində mərkəzi mövzulardan biri olması məntiqlidir.

Bir sözlə, bu gün nəqliyyat sahəsində Azərbaycan ECO regionunda aparıcı aktor kimi çıxış edir. Prezident İlham Əliyevin İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Özbəkistanın paytaxtı Daşkənddə keçirilən 16-cı Zirvə toplantısında səsləndirdiyi fikirlər bunu bir daha təsdiqləyir: "Azərbaycanın nəqliyyat və logistika infrastrukturunu ECO-nun üzv dövlətləri üçün açıqdır. Son illərdə Azərbaycan özünün nəqliyyat infrastrukturuna milyardlarla ABŞ dolları həcmində sərmayə qoyub və Avrasiyanın "Şərq-Qərb" və "Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizləri üzərində yerləşən nəqliyyat və logistika mərkəzlərindən birinə çevrilib. Hər iki dahlizdən Azərbaycanndan keçən hissə-

ləri tam hazırdır. Biz hazırda bu dəhlizlər boyu dəmir yolu xətlərinin yükəşirəmə qabiliyyətinin genişləndirilməsi üzərində işləyirik".

Siyasi həmrəylik

ECO iqtisadi platformada yaranmış təşkilat olsa da, irimiqyaslı siyasi çağırışların həlli baxımından əlverişli formatdır. Belə ki, qurum islam dünyasının birliyi naminə vahid müstəvidən çıxışa, başqa sözlə, siyasi həmrəyliyə şərait yaradan təşkilatdır. Azərbaycan torpaqlarının işğalı illərində ECO-da daimi dəstək görüb və bu qurum ölkəmizin dünyaya haqq səsinin və obyektiv reallığın çatdırılması nöqtəyi-nəzərdən ən səmərəli tribuna olub.

Azərbaycan qurumun ən qərb nöqtəsində yerləşən Türkiyə və şərq cinahı təşkil edən Pakistanla strateji münasibətlərə və tərəfdaşlığa malikdir. Ölkəmizin təşkilatın əhatə etdiyi coğrafiyanın tam mərkəzində yerləşməsi o deməkdir ki, Azərbaycan ECO-nun coğrafi baxımdan regional strateji xəttin ən həssas və əsas bəndini təşkil edir.

ECO-da vahid müstəvidə təmsilçilik üzv dövlətlərin müxtəlif problem və çağırışların daha iri beynəlxalq arenada həllində bir-birlərinə güvənməsi və dəstək görməsi deməkdir. Siyasi həmrəylik böyük problemlərin çözümünə əhəmiyyətli töhfələr verir. İqtisadi çətinliklərdən tutmuş təhlükəsizlik qayğılarından tutmuş müz qeyri-sabit dünyanın ən seysmik hissələrindən biridir. Bu baxımdan, dövlətlərin eyni mövqedən çıxış etmələri onların səfərləri Qarabağın dövlətimizin ayrılmaz hissəsi olduğunu n perspektivini daha da artırmış olur, təminatçı rolunda çıxış edir. Birlik və həmrəylik kənar qüvvələrin bölgəyə nüfuzunun neytrallaşdırılması baxımından da olduqca vacibdir. ECO kimi siyasi konsolidasiya və iqtisadi birlik təməlləri üzərində bərqərar olan beynəlxalq təşkilatlarda üzlülük müstəqilliyin daha da möhkəmləndirilməsi baxımından səmərəlidir.

Azərbaycanın ECO ilə əməkdaşlığı yalnız iqtisadi əlaqələrin genişləndirilməsi deyil, həm də mədəni, elmi və humanitar sahələrdə qarşılıqlı fəaliyyətin gücləndirilməsi baxımından əhəmiyyət daşıyır. Bu əməkdaşlıq ölkənin regional inteqrasiya proseslərinə daha sıx qoşulmasına və bu məkanada sülh, sabitlik və inkişaf naminə birgə təşəbbüslərdə mühüm tərəfdaş kimi çıxış etməsinə imkan yaradır.

Azərbaycanın xarici siyasətində ECO-ya üzv ölkələrlə əlaqələr vacib yer tutur. Prezident İlham Əliyevin bunlarla bağlı çıxışı Azərbaycanın mövqeyini aydın şəkildə ifadə edib: "Azərbaycan İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının fəal üzvüdür. İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv dövlətlərlə münasibətlərimiz dostluq və qarşılıqlı hörmətə əsaslanır. Biz, həmçinin beynəlxalq platformalarda, o cümlədən İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və Qoşulmama Hərəkatı çərçivəsində İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv dövlətlərlə səmərəli əməkdaşlıq edirik".

Qarabağ - islam və türk dünyasının növbəti görüş yeri

Azərbaycan bir çox beynəlxalq əhəmiyyətli tədbirlərə uğurla evsahibliyi edir. Siyasi məzmunundan tutmuş ən müxtəlif sferaları - iqtisadiyyat və idman, mədəniyyət və humanitar sektor əhatə edən iri konfrans və tədbirlər Azərbaycan realıqları üçün qeyri-adi deyil. Ancaq bu zirvə toplantısının xüsusi anlamı da var: türk dünyasının bir parçası olan Qarabağın azad edilməsi və gündən-günə çiçəklənən mərkəzi şəhərində - Xankəndidə keçirilməsi. Sürotlə dirçəldilən, torpağına doğma nəfəs verilən, şəhər və kəndləri bərpa olunan Qarabağ və Şərqi Zəngəzur Azərbaycanın beynəlxalq tədbirlərlə yanaşı, dünya liderlərinin səfərlərinə şahidlik edir. Türk Dünyası Təşkilatının qeyri-formal sammiti, Azərbaycan, Türkiyə və Pakistan rəhbərlərinin görüşləri, türk dövlətlərinin səfərləri Qarabağın dövlətimizin ayrılmaz hissəsi olduğunu dünyaya bir daha nümayiş etdirir.

Əlamətdar haldır ki, Türkiyə və Pakistan, Qazaxıstan, Qırğızıstan və Özbəkistan liderləri ilk dəfə deyildir ki, Qarabağa səfərlər edirlər. Bu səfərlərin hər biri yeni simvolik hadisələrlə yadda qalıb - Qazaxıstan və Özbəkistan dövlətlərinin Azərbaycana hədiyyə etdikləri təhsil ocaqlarının açılışı olub. Özbəkistan dövlət başçısı Şavkat Mirziyoyev Füzulidə inşa olunan Mirzə Ulucbəy adına tam orta məktəbin, Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev Kurmanqazi adına Uşaq Yaradıcılıq Mərkəzinin açılışında iştirak ediblər. ECO sammitində iştirakı çərçivəsində Qırğızıstan Prezidenti Sadır Japarov Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə Ağdamın Xıdırlı kəndində ölkəsinin əməkdaşları ilə birgə təhsil ocağı - Ayköl Manas adına kənd tam orta

məktəbinin açılışını ediblər. Qardaş Özbəkistanın köməkliyi ilə Xankəndidə yerləşən və zəngin ənənələri olan, vaxtilə Ulu Öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə açılmış tikiş fabrikinin daha müasir formatda bərpası həyata keçirilib. Zirvə toplantısına gələn Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyev Prezident İlham Əliyevlə fabrika başçılıqları ilə görüşüb. Füzuli, Zəngilan və Laçında tikilən beynəlxalq hava limanları qarşıdakı illərdə inkişafı olub. Başqa sözlə, Qarabağ türk dünyasının mərkəzi olmaqla qardaş türk dövlətləri üçün də doğma torpağa çevilib.

ECO sammitinə İran Prezidenti Məsud Pezeşkiyanın da qatılmasının ciddi siyasi önəmi var. Bu səfər dövlətlərimiz arasındakı münasibətlərin siyasi formatda yeni mərhələyə yüksəlməsinin bariz göstəricisidir. Bu, eyni zamanda İrəvanda revanşist dairələrin hədəflərini puça çıxması deməkdir, çünki onların Tehran-Bakı münasibətlərinin pozulması istiqamətində göstərdikləri səylərin üzərindən xətt çəkir.

Bütün bunlar bir daha onu göstərir ki, Azərbaycan güclü siyasi və iqtisadi imkanları olan beynəlxalq geosiyasi aktor olaraq özünün çoxşaxəli xarici siyasət konsepsiyası əsasında müxtəlif çoxtərəfli platformaların əninki iştirakçısı, o cümlədən fəal və təşəbbüskar üzvüdür. Bu, Azərbaycanın beynəlxalq arenadakı mövqelərini, habelə müstəqil və güclü siyasi tərəf imicinin möhkəmlənməsinə səbəb olan amillərdən biridir. Eyni zamanda rəsmi Bakının təşkilatların üzvü olan dövlətlərlə ikitərəfli münasibətlərinin daha da dərinləşməsi istiqamətində ən əlverişli yoldur. Azərbaycan çoxtərəfli münasibətlərə üstünlük verən və bu formatdan irəli gələn çağırışları həll edə bilən dövlət kimi dünyaya öz qüdrətini nümayiş etdirir. Çünki ən müxtəlif siyasi mövqə, maraq və mənafeleli uzaqlaşdırmağı bacarmaq qabiliyyəti yalnız güclü dövlətlərə və onların nüfuz sahibləri olan liderlərə məxsus keyfiyyətdir. Əminliklə qeyd etmək olar ki, ECO-nin Xankəndi Zirvə toplantısı Azərbaycanın təşkilat daxilindəki mövqelərini daha da möhkəmləndirəcək, eyni zamanda üzv dövlətlərlə ikitərəfli münasibətlərin inkişafına əlavə təkan olacaq.

İradə ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur dirçəliş yolundadır

Otuz ilə yaxın davam edən işğal dövründə xarabalığa çevrilmiş Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bu gün özünün yeni inkişaf dövrünü yaşayır. "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı"na əsasən, hər iki iqtisadi rayonda mühüm infrastrukturlar inşa edilir. Keçmiş məcburi köçkünlərin doğma torpaqlarına qayıtması, əzəli torpaqlarında layiqli şəkildə yaşamaqları üçün genişmiqyaslı tədbirlər görülür.

Böyük qayıdış proqramı çərçivəsində Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda şəhər və kəndlər təzədən tikilir, infrastruktur layihələri icra olunur, yollar inşa edilir, yeni istehsal müəssisələri yaradılır, yaşıllıqlar salınır, ərazilər mina və partlamamış hərbi sursatlardan təmizlənir, keçmiş məcburi köçkünlər mərhələli şəkildə yenidən doğma yurdlarında məskunlaşır.

İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə həyata keçirilən genişmiqyaslı işlər çərçivəsində infrastruktur layihələri mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Çünki infrastrukturun yüksək səviyyədə yenidən qurulması həm işğaldan azad olunmuş ərazilərin iqtisadi potensialından səmərəli istifadə edilməsində, həm də oraya qayıdacaq insanların normal həyat şəraiti ilə təmin olunmasında mühüm rol oynayacaq.

"Dəmir iradə"nin yaratdığı reallıqlar

Bu gün Qarabağ və Şərqi Zəngəzur yeni - bərpa, quruculuq, inkişaf, çiçəklənmə dövrünü yaşayır. İlərdir düşmənin yağmaladığı, dağıdaraq viran qoyduğu bu yerlər indi geniş tikinti meydanına çevrilib. Artıq bu yerlərə ayaq basanda xarabalıqların yerində inşa edilmiş və öz sakinlərini qoynuna almış müasir, yaraşıqlı kəndlərin, şəhərlərin şahidi oluruq.

Hər həftə köç karvanlarının bu torpaqlara yol alması insanların ürəyini dağa döndərir. Əzəli torpaqlarımızı "dəmir yumruq"la düşməndən təmizləyən Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev 5 ilə yaxındır ki, "dəmir iradə" ilə bu torpaqlarda möcüzələr yaradır.

Buna təkcə bizlər deyil, ölkəmizə gələn dost və qardaş dövlətlərin rəhbərləri, həmçinin xarici turistlər də şahidlik edirlər.

Elə Xankəndidə keçirilən İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 17-ci Zirvə görüşü üçün Azərbaycana təşrif buyuran Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyev və Qırğız Prezidenti Sadır Japarovun iştirakları ilə Xankəndidə, Ağdamda açılışları olan yeni sosial-iqtisadi obyektlər də deyilənlərin təsdiqidir.

Prezident İlham Əliyev öncə ali qonaqları Şahbulaq qalası ilə tanış etdi. Şavkat Mirziyoyev, Sadır Japarov, Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin Prezidenti Ersin Tatar və İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının (ECO) Xankəndi şəhərində keçirilən 17-ci Zirvə görüşünün iştirakçıları Ağdamdakı "İmarət" Tarix-Memarlıq Muzey Kompleksində Qarabağ atlarının "Zəfər" şousunu izlədilər.

Həmin gün Prezident İlham Əliyevlə Qırğız Respublikasının Prezidenti Sadır Japarov Ağdamın Xıdır-İli kəndinin birinci mərhələsinin açılışında iştirak etdilər.

Xıdırli kəndi Ağdam şəhərinin şimal-qərbində, rayon mərkəzindən 3 kilometr məsafədə yerləşir. 2022-ci ilin oktyabrında kəndin təməlləşmə mərasimində Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyevə iştirak etdilər. Kəndin layihələndirilən ərazisinin sahəsi 417 hektardan çoxdur. Buraya birinci və ikinci mərhələ üzrə 6 minə yaxın əhalinin köçürülməsi, 1498 fərdi evin inşası nəzərdə tutulur.

Prezidentlər Xıdırli kəndi körpüləri evi-uşaq bağçasının binasında, klub-icma mərkəzində yaradılan şəraitlə də tanış oldular. Həmçinin

Modern inkişaf möcüzəsi

Möhtəşəm quruculuq Azərbaycanın gücünün, iradəsinin və dövlətçilik potensialının təcəssümüdür

Ayköl Manas adına Xıdırli kənd tam orta məktəbinin açılışını etdilər.

Yeni mənzillərə köçən sakinlərlə görüşən dövlət başçıları ürək sözlərini, arzularını sakinlərə çatdırdılar. İlham Əliyev bildirdi ki, Sadır Nuruqoyevəyinin təşəbbüsü ilə bu regionun hazırda ən böyük yaşayış məntəqəsi olan Xıdırli kəndində gözəl məktəb tikilib: "Bu gün Qarabağın, Şərqi Zəngəzurun dirçəliyi, infrastruktur obyektlərinin, evlərin, ictimai binaların tikildiyi bir vaxtda, ilk növbədə, hər bir layihədə məktəb, uşaq bağçası, körpülər evi, tibb məntəqələri planlaşdırılır. Bunlar, ictimai binaların tikildiyi bir vaxtda, bizim uğurla reallaşdırdığımız Böyük qayıdış proqramını həyata keçirməli olduğumuz bir vaxtda qardaş ölkələrin köməyi xüsusilə dəyərlidir. Bu, qırğız xalqının qolbından, ürəyindən gələn köməkdir".

Xankəndidə Zəfər parkı, kanat yolu, konqres və biznes mərkəzləri, tikis fabriki...

İyulun 3-də Azərbaycan və Özbəkistan prezidentləri Xankəndidəki "Business JV" tikis fabrikinin fəaliyyəti ilə tanış olublar. Dövlət başçıları Xankəndi-Şuşa kanat yolunun inşası üçün seçilmiş əraziyə baxıblar.

Xankəndi-Şuşa kanat yolunun uzunluğu 6 min metrə yaxın olacaq. Kanat yolunun Xankəndidə hündürlüyü 844 metr, Şuşada isə 1317 metr təşkil edəcək. Kanat yolunda hərəkətin müddəti 13 dəqiqəyədək, sürəti isə saniyədə 8 metr nəzərdə tutulur. Layihənin icrası ümumiliklə turizmin inkişafına tökan verəcək və yanaşı, Xankəndidən Şuşaya

və əks istiqamətə insanların rahat gediş-gəlişinin təmin olunmasında mühüm rol oynayacaq.

Həmin gün Xankəndi Konqres Mərkəzinin və Biznes Mərkəzinin açılışları da reallaşmış. Müasir texniki avadanlıqlarla təchiz olunmuş Konqres Mərkəzi 6500 kvadratmetr sahəni əhatə edir. Burada teatral üslubda 600, ziyafət üslubunda isə 350 nəfərlik tədbir zalları, iclas, konfrans otaqları və digər müxtəlif təyinatlı otaqlar yaradılıb.

Dörd mərtəbədən ibarət "Xankəndi" Biznes Mərkəzi isə ümumilikdə 4500 kvadratmetrdən artıq sahəni əhatə edir. Burada 24 ofis sahəsi, 6 iclas otağı mövcuddur. Bundan əlavə, mərkəzdə 120 nəfər qonaq üçün nəzərdə tutulan "Zəfir Cafe & Terrace" restoranı, həmçinin dəftərxana və mətbəxə məhsulları

nə satışı, kimyəvi təmizləmə və camaşırxana xidmətləri fəaliyyət göstərəcək.

Şəhərdəki Zəfər parkının salınması istiqamətində işlər sürətlə davam etdirilir. Sahəsi 8,3 hektar olacaq parkın ərazisində işğal dövründə tikinti normaları pozulmaqla inşa edilmiş, eləcə də istismara yararsız bir sıra tikililər sökülüb. Parkın mərkəzində qələbəmizin rəmzi olan Zəfər Tağının tikintisi davam etdirilir. Onun hündürlüyü Vətən müharibəsi günlərinin sayına uyğun olaraq 44 metr olacaq. Tağın üst hissəsində ziyarətçilər üçün şəhərə baxış meydançası yaradılır. Parkın mərkəzindəki meydançadan Zəfər Tağına qədər 44 rəmzi pilləkən də nəzərdə tutulub. Bu pilləkənlərdə Vətən müharibəsinin hər günü üzrə azad olunmuş yaşayış məntəqələri

nə dair məlumatlar əks etdiriləcək. Abidənin üst hissəsinə - baxış meydançasına yaşlı insanların, uşaqların və fiziki məhdudiyyətli şəxslərin rahat qalxması üçün liftlərin quraşdırılması nəzərdə tutulub. Layihəyə uyğun olaraq parkda geniş yaşıllıq zolaqlarının salınması planlaşdırılır.

Şuşaya gedən növbəti yol, Xankəndi dəmir yolu və avtovağzal kompleksi

Həyata keçirilən infrastruktur layihələri çərçivəsində yolların yenidən qurulması xüsusi yer tutur. Böyük qayıdış planına uyğun olaraq, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə ümumi uzunluğu 3040,1 kilometr təşkil edən 44 layihə icra edilir. Bunlardan 6 avtomobil yolunun ti-

Artıq Xankəndi Dəmir Yolu və Avtovağzal Kompleksinin layihələndirilməsinə başlanılıb. Kompleksin sahəsi 6,4 hektar təşkil edəcək. Beşmərtəbəli kompleksin ərazisində 2 dəmir yolu platformasının və 12 avtobus dayanacağıın inşası nəzərdə tutulub. Kompleksin binası gözəmə zalı, biletlər kassaları, tibb məntəqəsi, ana və uşaq otağı, mağazalar, restoranlar, inzibati və toplantı otaqları, uşaq əyləncə mərkəzi, açıq tipli terras və istirahət guşələrindən ibarət olacaq. Kompleksin dəmir yolu bölməsi gündəlik 800-1000 nəfər, avtovağzal isə 1000-1200 nəfər səmisiyə xidmət edəcək.

Prezident İlham Əliyev həmçinin Əhmədboyli-Füzuli-Şuşa yolunun açılışında iştirak edib. Mövcud yolun uzunluğu 101 kilometr, yeni yolun uzunluğu isə 81,7 kilometrdir. Yeni yol məsafəni 19,3 kilometr qısaldacaq. Birinci texniki dəriyə uyğun olan yolun ilk 48 kilometr 6, qalan 33,7 kilometr isə 4 hərəkət zolağından ibarətdir. Yolboyu 1 qovşaqlar, 11 körpü, 7 tunel, 6 viadukt, yeraltı keçidlər və digər zəruri infrastruktur yaradılıb. Layihə çərçivəsində inşa edilən körpülərin ümumi uzunluğu 1557 metrdir. Viaduktların bəzilərinin tikintisi zamanı Azərbaycanda ilk dəfə olaraq aşırım qalıbların üfüqi sürüşdürülməsi üsulu ilə betonlama işləri yerinə yetirilib. İnşaat işləri zamanı yolboyu dəmir-beton və metal sədd çəpərlər, işıqlandırma sistemi quraşdırılıb. Əhmədboyli-Füzuli-Şuşa avtomobil yolu başlanğıcını Hacıqabul-Horadiz-Ağbənd-Zəngəzur dəhlizi magistral avtomobil yolundan götürməklə Füzuli, Xocavənd, Xocalı və Şuşanı birləşdirir.

Bu yol beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin ölkəmizdən keçən hissəsinin də tərkibinə aid olmaqla çox mühüm rol oynayır. Yeni yol, eyni zamanda bölgədə turizmin inkişafına və iqtisadi fəallığı artırmağa böyük töhfə verəcək.

Xalq lideri ilə birləşib tarixini yenidən yazır

Göründüyü kimi, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda böyük tikinti bu- mu yaşanır. Ermənilərin 30 ilə vıran qoyduqları torpaqlarda Azər- baycan 5 ilə möcüzələr yaradır.

Artıq soydaşlarımız doğma torpaqlarında yeni, xoşbəxt həyat sürməyə başlayıblar. Zəngilanın Ağalı kəndi ilə yanaşı, Ağdərə rayonunun Talış, Həsənzir kəndlərində, Füzuli şəhərində, Şuşa şəhərində, Laçın şəhərində və rayonun Sus, Zabux kəndlərində, Cəbrayıl şəhərində, Xocalı şəhərində və rayonun Ballıca kəndində on mindən çox keçmiş məcburi köçkünlərlə yanaşı, bu bölgədə aparılan layihələrin icrasında çalışan, həmçinin ayrı-ayrı dövlət qurumlarının yerli bölmələrində xidməti vəzifələrini yerinə yetirən, yenidən fəaliyyətə başlamaq səhiyyə, təhsil, mədəniyyət, turizm, sənaye, energetika müəssisələrində işləyən, ümumilikdə, 30 mindən artıq insan yaşayır.

Bir sözlə, onu deyə bilirik ki, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun dirçəlişi təkcə iqtisadi və infrastruktur baxımından deyil, ideoloji, mədəni və siyasi baxımdan da mühüm hadisədir. Milli birlik və dövlət gücü bu inkişafın əsas hərəkətverici qüvvələridir.

"Qarabağ və Şərqi Zəngəzur möcüzəsi" ifadəsi, Azərbaycanın gücünün, iradəsinin və dövlətçilik potensialının təcəssümüdür. Bu bölgələrdə baş verənlər sadəcə fiziki quruculuq deyil, həm də bir xalqın öz tarixini və gələcəyini yenidən yazmasıdır.

Rəşad BAXŞƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Ermənistan silahlı qüvvələrinin Kəlbəcərdə dinc əhalini, uşaqları atəşə tutması ilə bağlı zərərçəkmiş şəxslər məhkəmədə ifadə veriblər

Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzü nəticəsində sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri, o cümlədən təcavüzkar müharibənin hazırlanması və aparılması, soyqırımı, müharibə qanunlarını və qaydalarını pozma, habelə terrorçuluq, terrorçuluğu maliyyələşdirmə, hakimiyyəti zorla ələ keçirmə, onu zorla saxlama və digər çoxsaylı cinayətlər törətməkdə təqsirləndirilən Ermənistan Respublikasının vətəndaşları Arayik Harutyunyan, Arkadi Qukasyan, Bako Sahakyan, Davit İşxanyan, David Babayan, Levon Mnatsakanyan və digərlərinin barəsində olan cinayət işləri üzrə açıq məhkəmə prosesinin baxış iclası iyulun 4-də davam etdirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Bakı Hərbi Məhkəməsinə hakimlər Zeynal Ağayevin sədrliyi ilə, Camal Ramazanovdan və Anar Rzayevdən ibarət tərkibdə (ehtiyat hakim Günel Səmədova) keçirilən məhkəmə iclasında təqsirləndirilən şəxslərin hər biri bildikləri dildə tərcüməçi, həmçinin müdafiələri üçün vəkillərlə təmin olunub.

İclasda təqsirləndirilən şəxslər, onların müdafiəçiləri, zərərçəkmiş şəxslərin bir qismi, onların hüquqi varisləri və nümayəndələri, həmçinin dövlət ittihamını müdafiə edən prokurorlar iştirak ediblər.

Hakim Zeynal Ağayev prosesdə ilk dəfə iştirak edən zərərçəkmiş şəxslərə məhkəmə heyətini, dövlət ittihamını müdafiə edən prokurorları, tərcüməçiləri və s. təqdim edib, habelə onların qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş hüquqlarını və vəzifələrini izah edib.

Məhkəmə prosesində Azərbaycanın vaxtilə Ermənistanın işğalı altında olan ərazilərində əsir və girov götürülmüş, habelə Ermənistan hərbiçilərinin açdığı atəş nəticəsində yaralanmış, işğal nəticəsində digər zərərçəkmiş şəxslər ifadə veriblər.

Zərərçəkmiş şəxs Quliyev Bəxtiyar Məhəmməd oğlu ifadəsində Kəlbəcər rayonunun işğalı ilə əlaqədar ailə üzvləri və digər mülki şəxslərlə birlikdə 1993-cü il martın 31-də rayondan "Tunel" adlandırılan ərazi vasitəsilə çıxarkən Ermənistan silahlı qüvvələrinin hərbiçiləri tərəfindən atəşə tutulduqlarını bildirib. Nəticədə qardaşı İslam Quliyev öldürülüb. Hadisə zamanı yük maşınında olan 21 nəfərdən əksəriyyəti qətlə yetirilib. O, özü isə sol ayağının bud hissəsindən yaralanıb. Ermənistan hərbiçiləri onları girov götürürək əvvəlcə Ağdərə rayonunun Heyvalı kəndinə, daha sonra Xankəndi şəhərinə aparıblar. Girov olduqları müddətdə onlara işğanca verilib. "Mən girov götürüləndə yaralandım. Yaramın üstünə soyuq su tökdülər ki, qan dayansın. 7 ay girovluqda qal-

dım. Bizə qarşı qeyri-insani formada davranırdılar. Saxlanılma şəraitimiz çox acınacaqlı, antisəhə və Camal Ramazanovdan və Anar Rzayevdən ibarət tərkibdə (ehtiyat hakim Günel Səmədova) keçirilən məhkəmə iclasında təqsirləndirilən şəxslərin hər biri bildikləri dildə tərcüməçi, həmçinin müdafiələri üçün vəkillərlə təmin olunub.

İclasda təqsirləndirilən şəxslər, onların müdafiəçiləri, zərərçəkmiş şəxslərin bir qismi, onların hüquqi varisləri və nümayəndələri, həmçinin dövlət ittihamını müdafiə edən prokurorlar iştirak ediblər.

Hakim Zeynal Ağayev prosesdə ilk dəfə iştirak edən zərərçəkmiş şəxslərə məhkəmə heyətini, dövlət ittihamını müdafiə edən prokurorları, tərcüməçiləri və s. təqdim edib, habelə onların qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş hüquqlarını və vəzifələrini izah edib.

Məhkəmə prosesində Azərbaycanın vaxtilə Ermənistanın işğalı altında olan ərazilərində əsir və girov götürülmüş, habelə Ermənistan hərbiçilərinin açdığı atəş nəticəsində yaralanmış, işğal nəticəsində digər zərərçəkmiş şəxslər ifadə veriblər.

Zərərçəkmiş şəxs Quliyev Bəxtiyar Məhəmməd oğlu ifadəsində Kəlbəcər rayonunun işğalı ilə əlaqədar ailə üzvləri və digər mülki şəxslərlə birlikdə 1993-cü il martın 31-də rayondan "Tunel" adlandırılan ərazi vasitəsilə çıxarkən Ermənistan silahlı qüvvələrinin hərbiçiləri tərəfindən atəşə tutulduqlarını bildirib. O deyib ki, həmin vaxt onları hərbiçilər müşayiət etməyib və maşındakıların çoxu azyaşlılar olub: "O qədər çox güllə atırdılar ki, sanki dolu yağırıdı". Zərərçəkmiş hadisə zamanı 3 yaşlı bacısının və 3 azyaşlı qardaşının onunla birlikdə olduğunu bildirib: "Mənə 6 güllə və qəlpələr dəymişdi, hazırda bədənimdə çoxlu qəlpə var". N.Quliyeva daha sonra Ermənistan hərbiçiləri tərəfindən girov götürüldüyünü söyləyib. Bacısının girovluğun ilk günlərində Ağdərə rayonunun Vəng kəndinə müalicə adı ilə aparıldığını, səhəri gün isə onun ölümə barədə xəbər verildiyini deyib. O, hələ də bacısından və iki qardaşından (Aygün, Yaşar və Məzahir Quliyevlər) xəbər ala bilmədiklərini diqqətə çatdırıb. Zərərçəkmiş şəxs qardaşı Bəxtiyarın hadisə zamanı 9 yaş olduğunu, girovluqda erməni hərbiçisinin onun başına təpiklə vurduğu zərbələri onları girov götürürək əvvəlcə Ağdərə rayonunun Heyvalı kəndinə, daha sonra Xankəndi şəhərinə aparıblar. Girov olduqları müddətdə onlara işğanca verilib. "Mən girov götürüləndə yaralandım. Yaramın üstünə soyuq su tökdülər ki, qan dayansın. 7 ay girovluqda qal-

ışə Bakıya gətirildiyini deyib və əlavə edib: "Validəymlərim sağdır, onlar hələ də üç övladını gözleyirlər. Deyirlər, ermənilər onları saxlayır, göləcəklər..."

Zərərçəkmiş şəxs Təhməz Şahverdiyev ifadəsində Kəlbəcərin Başlıbel kənd sakini olduğunu, rayonun Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğalı zamanı Ətdərəsi adlı yerdə girov götürüldüyünü bildirib: "Biz həmin vaxt yeddi nəfər idik. İki nəfəri öldürdülər, beş nəfəri girov götürdülər".

O, dövlət ittihamçısı Vüsal Abdullayevin sualını cavablandırarkən bildirib ki, Ermənistan hərbiçiləri tərəfindən əvvəlcə Kəlbəcərin mərkəzinə, bir həftə sonra Ermənistanın Basarkəçər rayonuna, bundan iki gün sonra isə İrəvana aparılıblar. Orada onlar tikişləndirilmiş kimi işlədilib, mütləmə olaraq işğancılara məruz qalıblar.

Zərərçəkmiş şəxs İrəvanda olduqları müddətdə onlara hər gün bir dəfə, nadir hallarda isə iki dəfə çörək verildiyini bildirib. O, girovlardan birinin işğanca ilə öldürülməsinə şahid olduğunu da söyləyib. Zərərçəkmiş şəxs 7 ay 2 gün girovluqda saxlanıldıqdan sonra Azərbaycana təhvil verildiyini bildirib.

Zərərçəkən Elbrus Əmirov isə Kəlbəcər rayonunun Ağdaban kənd sakindir. O, ifadəsində bildirib ki, 1992-ci ilin aprel ayında Ermənistan silahlı qüvvələri müxtəlif çaplı silahlarla kəndə hücum edərək mülki sakinlərə divan tutub. 67 mülki sakini güllələyiblər. Çoxlu sayda yaralananlar olub. 14 nəfəri isə yandırılıblar. Yandırılanlar arasında onun babası Bəkir Qocayev və nənəsi Zeynəb Qocayeva da olub. Əhəlinin mal-qarasını yığıb aparıblar. Baş prokurorun böyük köməkçisi Vüsal Əliyevin sualına cavabında deyib ki, hücum zamanı sağ qalanları girov götürüblər.

Zərərçəkmiş şəxs Qoşqar Quliyev ifadəsində ondan bir qədər əvvəl ifadə vermiş N.Quliyevanın danışdıqlarını təsdiqləyib. O, mülki şəxsləri daşıyan yük avtomobilinin sürücüsü olduğunu söyləyib. Zərərçəkmiş girov götürülərkən ayağından güllə yarası aldığı deyib.

Zərərçəkmiş şəxs baş prokurorun xüsusi tapşırıqlar üzrə köməkçisi Tuqay Rəhimlinin sualına cavabında əvvəlcə Ağdərənin Heyvalı kəndinə, daha sonra Xankəndi şəhərinə, iyunun 1-də isə Şuşa həbsxanasına aparıldığını bildirib.

"Girovluqda olarkən yaraları sağalmamış bizi ağır işlərdə işlədirdilər. Şuşa həbsxanasında

gündə üç dəfə döyülmə adı hal idi. Bəzi günlər daha çox döyürdülər", - deyərək Q.Quliyev bildirib.

O, 8 aya yaxın girovluqda qaldığını, 1993-cü ilin sonlarında azad olduğunu söyləyib.

Q.Əliyev zərərçəkmiş şəxslərin vəkili sualını cavablandırarkən girovluqda olarkən səhər saat 5-dən gecə saat 1-dək işlədildiklərini bildirib.

Zərərçəkmiş şəxs Fərman Quliyev Kəlbəcər rayonunun Güneşli kənd sakini olduğunu, rayonun işğalı zamanı 1993-cü il martın 31-də "Tunel" adlanan ərazidən keçib getmək istəyərkən Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən atəşə tutulduqlarını, daha sonra girov götürüldüklərini bildirib. "Maşında qadınlar, uşaqlar, yaşlılar var idi və bu, kənardan da görünürdü. Amma bunları görə-görə atəş açırdılar. Qarşıda təxminən 50 metr kənarda yanan "KamAZ"-ı gördük", - deyərək əlavə edib.

F.Quliyev hadisə zamanı 16 yaşlı olduğunu bildirib. Deyib ki, "Tunel" hadisəsi zamanı ağır yaralanan azərbaycanlı girovları ona daşıdırlar.

Onları əvvəlcə Ağdərənin Heyvalı kəndinə apardıqlarını, burada yaralı qardaşının vəfat etdiyini bildirib: "Bostanda mənə bel verildilər, dedilər qaz, meyiti basdır. Təxminən 50 santimetr qazandan sonra dedilər bəs edər, üstünü torpaqla".

O, girovluqda olduğu müddətdə Şuşa həbsxanasında, Şuşa şəhəri Xəlifəli kəndində, Maltıbəyli kəndində, Xankəndi Şəhər Uşaq Xəstəxanasında və Xankəndi şəhərində Ermənistan hərbiçilərinin 4-cü batalyonunun ərazisində saxlanılıb. Girov olduğu müddətdə işğancılara məruz qaldığını, 3 il 2 ay sonra - 1996-cı il mayın 5-də girovluqdan azad edildiyini bildirib.

Məhkəmə iclasında təqsirləndirilən şəxs David Manukyan zərərçəkmiş şəxsə "Sizə hansı işğancılar verilib?" sualını ünvanlayıb. O isə cavabında iynəsiz 8 dişinin çəkildiyini, mütləmə olaraq döyüldüyünü bildirib və boynundakı yara izini göstərərək əlavə edib: "Sizinkilər boynumu da kəsmək istəyirdi, bıçağın yeri indi də qalır. Bir az kəsib sonra fikirlərdən daşındılar".

Zərərçəkmiş şəxs Taryel Quliyev Kəlbəcərin Güneşli kənd sakini olduğunu bildirib. O, ifadəsində "Tunel" faciəsi zamanı 14 yaşının olduğunu, Ermənistan silahlı qüvvələrinin yüzlərlə hərbi ilə onlara hücum edərək atəşə tutduqlarını, yaralarının, o cümlədən 4-cü sinif şa-

girdi olan bacısının da yaralandığını söyləyib. Atası, bacısı və qardaşının girov götürüldüyünü bildirib.

O, girovluqda saxlanıldığını 8 ay yarım müddətində özü və digər azərbaycanlılara işğanca verildiyini də söyləyib.

Zərərçəkmiş şəxs Yədigar Məmişov da ifadəsində Kəlbəcər rayonunun Güneşli kənd sakini olduğunu, 1993-cü il martın 31-də doğmaları və həmkəndliləri ilə kəndi tərk edərkən 11 yaşının olduğunu bildirib. O, "Tunel" hadisələri zamanı anasının 4 güllə yarası olduğunu deyib. Bildirib ki, 9 yaşlı qardaşı Taleh Məmişov da güllə yarası alıb, ondan indiyədək məlumat yoxdur. Y.Məmişov özü və digər yaxınları Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən girov götürülüb. Onu Kəlbəcərin "Bulanıq" adlanan ərazisində anasından və qardaşından ayırıblar. Y.Məmişov Ağdərənin Heyvalı kəndinə, daha sonra Xankəndi şəhərinə aparıldığını bildirib.

Deyib ki, girovluqda saxlanıldığı təxminən ilyarım müddətində uşaq olmasına baxmayaraq, ona da işğanca verilib: "Döyürdülər, təpikləyirdilər, başımı divara vururdular. Hazırda burnum qırıqdır, başımda xəsarət yerləri qalır".

Y.Məmişov 1994-cü il sentyabrın 15-də girovluqdan azadlığa buraxılıb.

Təqsirləndirilən şəxs David Babayan Y.Məmişova sual verərək qardaşının taleyi barədə soruşub. Zərərçəkmiş qardaşından hələ də xəbər olmadığını bildirib: "Qardaşından hələ də məlumat yoxdur. Ümid edirəm ki, sağdır. Girovluğun ilk vaxtında qardaşım "Bulanıq" adlı ərazidə mənədən su istədi, amma sizinkilər imkan vermədi su verim. O vaxtdan ondan xəbər yoxdur".

Hüquqi varis Əziz Göyüşov ifadəsində nənəsinin (atasının anası) Kəlbəcər işğal olunan zaman itkin düşdüyünü, indiyədək ondan xəbər tuta bilmədiklərini bildirib.

Zərərçəkmiş şəxs Anar Əliyev ifadəsində 2020-ci ildə 44 günlük müharibədə iştirak etdiyini, noyabrın 9-da Xocavənddə yaralandığını, səhəri gün əsir götürüldüyünü deyib. O, noyabrın 11-də İrəvana aparılıb. Bir neçə gün hospitalda, daha sonra isə təcridxanada saxlanılıb. Zərərçəkmiş şəxs həmin hospitalda, həm də təcridxanada döyüldüyünü, işğancılara məruz qaldığını bildirib. O, həmin il dekabrın 14-də Azərbaycana təhvil verilib.

Zərərçəkmiş şəxs Rəhil Babayev sakini olduğu Xocavəndin Qaradagli kəndinin Ermənistan hərbiçilə-

ri tərəfindən 1992-ci ilin fevral ayında mühasirəyə alındığını, fevralın 13-də kəndə hücum edildiyini bildirib. Deyib ki, kənd sakinlərindən cavabları bir, yaşlıları isə digər yük maşına yığaraq Xankəndi istiqamətinə aparıblar. Yolda 10 nəfəri maşından düşürək qətlə yetiriblər. Daha sonra isə yük avtomobilində olanlar gülləbaran edilib. "60-dan çox adamdan 20 nəfərə yaxını sağ qalmışdı. Bizi Xankəndiyə apardırlar. Orada qardaşımda axırıncı saxladılar. 47 gün girovluqda qaldım, gündə azı üç dəfə döyülürdük".

Zərərçəkmiş Nizami İsmayilov Kəlbəcərin Güneşli kənd sakini olduğunu, Ermənistan tərəfindən rayonun işğal edilməsi ilə əlaqədar 1993-cü ilin mart ayının sonlarına yaxın doğmaları ilə birlikdə yaşadıkları ərazini tərk etdiklərini bildirib. Lakin atası Qanboy İsmayilov kənddə qalıb. O, atasından indiyədək xəbər olmadığını bildirib.

Zərərçəkmiş şəxs Nurbala Əmirquliyev Birinci Qarabağ müharibəsində iştirak etdiyini, Ağdamda ağır yaralandığını, iki gün sonra yaralı vəziyyətdə əsir götürüldüyünü, daha sonra Xankəndiyə aparıldığını bildirib. O deyib: "Məni yaralı vəziyyətdə türmə kimi bir yerdə bir sutka döydülər. Gördülər ölürəm, uşaq xəstəxanasına apardırlar. Orada Stepanyan soyadlı hərbi həkim yaramın çürümüş hissələrini heç bir ağrıkeçici vurmadan kəsdilər".

Zərərçəkmiş şəxs Baş Prokurorluğun Dövlət ittihamının müdafiəsi üzrə idarəsinin şöbə rəisi Nəsir Bayramovun sualına cavabında həmin yaraya görə hələ də əxsadığını, buna görə əsa ilə gözdüyünü söyləyib.

Xankəndidə saxlanıldığı müddətdə mütləmə olaraq ona və digər azərbaycanlı əsir və girovlara işğanca verildiyini bildirib. N.Əmirquliyev iki ay sonra erməni hərbiçilərlə dəyişdirilərək Azərbaycana təhvil verildiyini bildirib.

Məhkəmə prosesində həmçinin zərərçəkmiş şəxslərin barələrində keçirilmiş məhkəmə-tibbi ekspertizasının rəyləri elan edilib.

Məhkəmə prosesi iyulun 7-də davam etdiriləcək.

Qeyd edək ki, Ermənistan dövlətinin, onun dövlət qurumlarının vəzifəli şəxslərinin, hərbi qüvvələrinin və qanunsuz silahlı birləşmələrin bilavasitə rəhbərliyi və iştirakı, şifahi-yazılı qaydada verdiyi tapşırıq, göstəriş və təlimatları, maddi, texniki, şəxsi heyətlə verdiyi dəstəyi, mərkəzi qaydada idarəçiliyi əsasında, eləcə də ciddi nəzarət altında Azərbaycan ərazisində daxil və beynəlxalq hüquq nor-

malarına zidd şəkildə, Azərbaycana hərbi təcavüz etmək məqsədilə yaradılmış, həmçinin Kəçəryan Robert Sedrakı, Sarkisyan Serj Azati, Manukyan Vazgen Mikaeli, Sarkisyan Vazgen Zaveni, Babayan Samvel Andraniki, Balasanyan Vitali Mikaeli, Balayan Zori Hayki, Ohanyan Seyran Muşeqi, Qaramyan Arşavir Surenoviç, Melkonyan Monte Çarlz və digərlərinin rəhbərliyi, bilavasitə və dolaylı iştirakları ilə Ermənistan dövləti, o cümlədən sözügedən cinayətkar birlik tərəfindən aparılan təcavüzkar müharibənin gedişində törədilmiş çoxsaylı cinayət faktlarına dair cinayət işi üzrə erməniəsilili 15 təqsirləndirilən şəxs ittiham edilir.

Həmin şəxslər, yəni Harutyunyan Arayik Vladimiri, Qukasyan Arkadi Arşaviri, Sahakyan Bako Sahaki, İşxanyan Davit Rubeni, Manukyan David Azatini, Babayan David Klimi, Mnatsakanyan Levon Henrikoviç, Beqlaryan Vasili İvanı, Qazaryan Erik Roberti, Allahverdiyev Davit Nelsoni, Stepanyan Qurgen Homeri, Balayan Levon Romiki, Babayan Madat Arakeloviç, Martirosyan Qarık Qriqori, Paşayan Melikset Vladimiri Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 100 (təcavüzkar müharibəni planlaşdırma, hazırlama, başlama və aparma), 102 (beynəlxalq müdafiədən istifadə edən şəxslərə və ya təşkilatlara hücum etmə), 103 (soyqırımı), 105 (əhalini məhv etmə), 106 (köləlik), 107 (əhalini deportasiya etmə və ya məcburi köçürmə), 109 (taqib), 110 (insanları zorakılıqla yoxa çıxarma), 112 (beynəlxalq hüquq normalarına zidd azadlıqdan məhrum etmə), 113 (işğancı), 114 (muzdluluq), 115 (müharibə qanunlarını və adətlərini pozma), 116 (silahlı münafiqə zamanı beynəlxalq humanitar hüquq normalarını pozma), 118 (hərbi soyğunçuluq), 120 (qəsdən adam öldürmə), 192 (qanunsuz sahibkarlıq), 214 (terrorçuluq), 214-1 (terrorçuluğu maliyyələşdirmə), 218 (cinayətkar birlik (təşkilat) yaratma), 228 (qanunsuz olaraq silah, onun komplekt hissələrini, döyüş sursatı, partlayıcı maddələr və qurğular əldə etmə, başqasına vermə, satma, saxlama, daşıma və gözdirmə), 270-1 (aviasiya təhlükəsizliyinə təhdid yaranan əməllər), 277 (dövlət xadiminin və ya icimai xadimin həyatına sui-qəsd etmə), 278 (hakimiyyəti zorla ələ keçirmə və onu zorla saxlama, dövlətin konstitusiyası quruluşunu zorla dəyişdirmə), 279-cu (qanunvericiliklə nəzərdə tutulmayan silahlı birləşmələri və qrupları yaratma) və digər maddələr ilə ittiham olunurlar.

Iqtisadiyyat və sosial həyat

Qarabağ uzun illərdən sonra Azərbaycan üçün yalnız ərazi bütövlüyü məsələsi deyil, həm də qəlb və ruhu bərpa edən bir məkan halına gəlib. Azərbaycan öz torpaqlarını azad etmiş və indi bu ərazilər sürətlə bərpa olunur. Bu, bir xalq tarixində nadir hallarda görünən böyük əhəmiyyətə sahib bir hadisədir.

Prezidentin ali qonaqlara qürurla təqdim etdiyi Vətən torpağı

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurd gedən dirçəliş və tikinti-quruculuq işləri yalnız yaşayış yerlərinin və infrastrukturun yenidən qurulmasından ibarət deyil. Bu, həm də zəngin bir mədəniyyətin, qədim bir tarixin bərpaıdır. Prezident İlham Əliyev bu işlərin çoxmərhələli olduğunu və hər bir addımın həm texniki, həm də sosial mənada böyük əhəmiyyət daşıdığını vurğulamışdır. İndiyə kimi regionda yeni şəhərlər, kəndlər salınıb, yollar çəkilib, məktəblər, xəstəxanalar, sosial obyektlər tikilib, kənd təsərrüfatı bərpa olunub, iş yerləri açılıb. Prezident İlham Əliyev bütün bu bərpa və quruculuq prosesini dünyaya yalnız daxili məsələ kimi deyil, həm də Azərbaycanın gücünü, iradəsini və humanist dəyərlərini nümayiş etdirən global bir mesaj kimi təqdim edir. Dövlət başçısı regiona gələn xarici ölkə rəhbərlərini, nümayəndə heyətlərini, beynəlxalq təşkilatların təmsilçilərini və ölkəmizə dost münasibəti olan qonaqları Qarabağda şəxsən qarşılayır. Onlara həyata keçirilən nəhəng layihələri böyük qürurla nümayiş etdirir, regionda aparılan işlərin miqyasını göstərir. Bu zaman Pre-

zident İlham Əliyev həm də haqqın, ədalətin və beynəlxalq hüququn təntənəsini ortaya qoyur.

Dövlət başçısının hər çıxışında, hər təqdimatında hiss olunan bir qürur, bir fəxr var. Bu, sadəcə Prezidentin deyil, həm də xalqın adından danışan, onun cəhdiyi acını, qələbə sevincini və qurub-yaratmaq əzmini dünya ictimaiyyətinə çatdırən liderin qürurudur. O, bu torpaqlarda baş verən dəyişikliyi sadəcə dövlət başçısı kimi yox, həm də tarixi yaşadan və yeni tarix yazan bir şəxsiyyət kimi təqdim edir. Hər ağacı, hər daşı, hər tikilini xalqımızın keçdiyi çətin yolların, ağrıların, eyni zamanda əylməyə qürurun sübutu kimi göstərir. Xarici qonaqlara bu realıqları nümayiş etdirərək dövlətimizin başçısının səsinə həm təmkin, həm də dərin emosiya hiss olunur. Bu, məğlubiyyətin qürura, dağıntının quruluşa, kədərin sevincə çevrilməsindən doğan duyğuların ifadəsidir. Prezident qonaqlara yalnız müasir texnologiyalarla qurulmuş infrastrukturı göstərmir, həmçinin xalqın iradəsini, torpağa bağlılığını, şəhidlərin xatirəsinə olan

sonsuz ehtiramı nümayiş etdirir. Bu təqdimatlarda bir millətin hekayəsi ehtiramla, sevgi ilə danışılır - işğalla sınımayan, zəfərlə yüksələn, quruculuqla əbədi qalan bir xalqın hekayəsi...

Dövlət başçısının gözlərində acı xatirələrin izləri olsa da, nitqində, duruşunda və təqdimatında qalib bir xalqın əminliyi, öz torpağında bəsidir, alnı-açıq dayanan bir liderin inamı hiss olunur və o, bunu çox qürurla əcnəbi qonaqlara ötürə bilir. Həmin anlarda bütün şəxsi duyğular, xalqın yaşantısı ilə birləşərək dövlətin adını uca tutan ifadəyə çevrilir: "Bu torpaqlarda ədalət bərpa olunub və Azərbaycan bu haqqı öz gücü, öz iradəsi ilə qazanıb".

Prezident İlham Əliyevin xarici dövlət rəhbərlərini Qarabağda şəxsən müşayiət etməsi, bərpə prosesinin detalları ilə bağlı məlumat verməsi onun bu missiyaya necə dərinləndirilmiş olduğunu göstərir. Bu missiya təkcə bir quruculuq işi deyil, bir xalqın yenidən doğuluş hekayəsidir. Dövlət başçısı bu hekayəni qo-

naqlara danışarkən keçmişin ağırılı xatirələrini də, bu günün qələbə əzmini də bütün səmimiyyəti ilə bölüşür.

Qonaqlar isə təkcə müasir infrastrukturun, "ağıllı" kəndlərin və yeni tikililərin şahidi olmurlar, həm də bir xalqın mədəniyyətinin, tarixinin, milli ruhunun necə canlandırıldığını görürlər. Görürlər ki, İlham Əliyev Qarabağ və Şərqi Zəngəzuru sadəcə bir coğrafi ərazi deyil, Azərbaycanın kimliyinin, mədəni irsinin və suverenlik anlayışının ayrılmaz bir parçası kimi təqdim edir. Və bu təqdimatın arxasında dayanan iradə, inam dünya ictimaiyyətinə çox aydın və güclü bir mesaj verir: "Azərbaycan xalqı bu torpaqlara sülh, inkişaf və ədalətlə qayıdıb, buradan bir daha heç vaxt ayrılmayacaq. Biz bu torpaqlarda əbədi yaşayacağıq".

Bu gün biz Prezidentin vurğuladığı böyük zəfərin, quruculuqla tamamlanan tarixi dönüşün növbəti mərhələsinə şahidlik edirik. Qarabağ artıq təkcə Azərbaycanın deyil, beynəlxalq siyasətin, iqtisadi

əməkdaşlığın və regional təhlükəsizliyin də mərkəzinə çevrilir. Bunun ən bariz nümunəsi kimi, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının (ECO) 17-ci Zirvə Görüşünün məhz Xankəndidə keçirilməsini göstərə bilər ki, bu da çox böyük tarixi əhəmiyyət daşıyır.

İyulun 3-də Prezident İlham Əliyev, Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyev, Qırğız Respublikasının Prezidenti Sadır Japarov, Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin Prezidenti Ersin Tatar və ECO-nun Xankəndi şəhərində keçirilən 17-ci Zirvə görüşünün digər iştirakçılarının Ağdamdakı "İmarət" Tarix-Memarlıq Muzey Kompleksində Qarabağ atlarının "Zəfər" şousunu izləməsi böyük bir xalqın zəfərinin, iradəsinin və mədəni ruhunun dünyaya təqdimatı idi. Qarabağ atlarının azad torpaqlarda şahə qalxması yalnız bir tamaşa deyildi, tarixin və qürurun canlı nümayiş idi. Prezident İlham Əliyevin ali qonaqlarla birlikdə bu anlara şahidlik etməsi isə onun qalib lider kimi regionu

necə inamla və qürurla dirçəltiyini göstərirdi. İlham Əliyevin yanında oyləşən dövlət və hökumət başçıları təkcə qəhrəmanlığı tərənnüm edən tamaşaya baxmırdılar, həmçinin qalib liderin öz xalqı və tarix qarşısında böyük qürurla dayandığına şahidlik edirdilər. İlham Əliyev bu tədbirdə sadəcə ev sahibi yox, həm də Zəfəri, ədaləti və ləyaqəti təmsil edən bir Lider kimi çıxış edirdi. Onun baxışlarında qürur, duruşunda inam, ləyaqət, davranışında isə qalibin təmkinli gücü hiss olunurdu.

Dövlət başçısının səmimi və dərin hisslərlə etdiyi digər təqdimatlar da ECO liderlərinə Qarabağın necə bir tarixi anlam daşıdığını açıq göstərdi. İlham Əliyevin bu zirvədəki duruşu Zəfərin arxasında dayanan iradəni, xalqla Lider arasındakı sarsılmaz birliyi və əbədi qayıdışın nə qədər haqlı və möhkəm əsaslara söykəndiyini nümayiş etdirdi.

*Züleyxa ƏLİYEVA,
"Azərbaycan"*

"Qara qızıl" istehsalçısından "yaşıl enerji" ixracatçısına

Dünya Bankı bu istiqamətdə də Azərbaycanla əməkdaşlıq edir

Azərbaycan günü bu gün də dünyada neft-qaz istehsalçısı kimi tanınır. Vaxt olub ki, dünyada neftə olan tələbatın ödənilməsində Bakı beynəlxalq miqyasda əsas mərkəz sayılıb. Rusiyanın tərkibində olduğumuz illərdən başlayan bu mövqə müstəqilliyimiz bərpa edildikdən sonra da davam edib və neft sənayesi ölkəmizin həyatında önəmli rol oynayır.

Bu çərçivədə dünyanın qabaqcıl transmilli şirkətləri ilə bağlanan "Ösür müqaviləsi" ölkəmizə təkcə rifah gətirməyib, həm də siyasi müstəqilliyimizin qaranlıq olub. Bu gün də Azərbaycan iqtisadiyyatında neft-qaz sənayesi aparıcı sahə olaraq qalır. Ölkəmizin ixracdan əldə etdiyi gəlirlərin mühüm bir hissəsi bu sahənin hesabına formalaşır.

Ancaq dünya sürətlə dəyişdiyindən elm və texnologiyaların inkişafı yeni yanaşmalar tələb edir. Çünki sənayenin inkişafı global səviyyədə insanın rifahına müsbət təsir etsə də, digər tərəfdən, varlığınə təhlükə törədir. Başqa sözlə, sənayenin inkişafı, sahibkarların daha çox qazanmaq həvəsi ekologiyaya elə zərər vurur ki, indi beynəlxalq miqyasda onun fəsadlarının aradan qaldırılması uğ-

runda mübarizə aparılmasına ehtiyac varan.

Bu səbəbdən ayrı-ayrı ölkələr ətraf mühitə mənfi təsir göstərməyən "yaşıl enerji"yə keçmək üçün ciddi addımlar atırlar. Azərbaycan da bu sırada öndə gedənlər arasında yer alır. Hətta biz nəinki ölkəmiz, dünya üzrə bu istiqamətdə ciddi tədbirlərin görülməsini dəstəkləyən azsaylı dövlətlərdən. Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü və dəstəyi ilə ölkəmizdə COP29-un yüksək səviyyədə keçirilməsi də bunu sübut edir.

Azərbaycan təkcə sözə deyil, əməldə "yaşıl enerji"yə keçidə uğurla addımlar atır və bu proses getdikcə dərinləşir. Həmin məqsədlə dünyanın "yaşıl enerji" sahəsində ixtisaslaşan transmilli şirkətlərlə, həmçinin dünyanın nəhəng maliyyə qurumları ilə

yaxından əməkdaşlıq edilir. Belə əməkdaşlığın nümunələrindən biri də Dünya Bankı ilə "Azərbaycanda bərpaolunan enerji mənbələrindən istifadənin genişləndirilməsi layihəsi" üzrə kredit sazişinin imzalanmasıdır.

Bununla bağlı düzənlənən mərasimdə çıxış edən maliyyə naziri Sahil Babayev qeyd etmişdir ki, ölkəmizin hədəfi "yaşıl enerji" ixracatçısına çevirməkdir. Nazir onu da bildirmişdir ki, COP29 sədrliyi çərçivəsində Azərbaycan "yaşıl enerji" gündəliyinə sadıq qalaraq enerji balansında bərpaolunan mənbələrin rolunu artırması, ötürmə infrastrukturunun genişləndirilməsi, enerji saxlama sistemlərinin tətbiqi və idarəetmə mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi istiqamətlərinə fəal şəkildə investisiyalar cəlb edir.

ması və iqlim dəyişiklikləri ilə mübarizə baxımından əhəmiyyəti çoxdur. S.Babayev Azərbaycanın zəngin bərpaolunan enerji ehtiyatlarına, o cümlədən günəş, külək və hidroenerji sahəsində yüksək texniki potensiala malik olduğunu bildirərək qeyd etmişdir ki, hökumətin məqsədi ölkəni yalnız enerji istehsalçısı deyil, eyni zamanda, "yaşıl enerji" ixracatçısına çevirməkdir. Nazir onu da bildirmişdir ki, COP29 sədrliyi çərçivəsində Azərbaycan "yaşıl enerji" gündəliyinə sadıq qalaraq enerji balansında bərpaolunan mənbələrin rolunu artırması, ötürmə infrastrukturunun genişləndirilməsi, enerji saxlama sistemlərinin tətbiqi və idarəetmə mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi istiqamətlərinə fəal şəkildə investisiyalar cəlb edir.

Xatırladaq ki, Azərbaycan Dünya Bankı ilə bərpaolunan enerji layihəsi üzrə 173,5 milyon dollarlıq kredit sazişi imzalayıb. Həmin kredit Azərbaycanla Azərbaycanla bərpaolunan enerji mənbələri (BOEM) üzrə stansiyalardan alınan enerjinin milli enerji sistemində təhlükəsiz və dayanıqlı inteqrasiyasını təmin etmək məqsədilə enerji ötürücü infrastrukturunun gücləndirilməsinə yönəldiləcək. Kredit 5 il güzəşt müddəti olmaqla 15 illik şərtlərlə ayrılıb və 2039-cu ilin sonunda tam qaytarılması nəzərdə tutulur. Layihədə Azərbaycan hökumətinin iştirakı payı 31,2 milyon dollardır.

İcra müddəti 4 il olan layihənin əsas məqsədi "Azər-Enerji"nin enerji sisteminin səmərəliliyini artırmaq və növbəti 5 ildə BOEM-lərin elektrik ötürücü şəbəkəyə təhlükəsiz inteqrasiyasına dəstək verməkdir.

Dünya Bankının maliyyə-ləşdirəcəyi komponentlərə 341 kilometr uzunluğunda 500 və 330 kV-luq 4 yeni elektrik veriliş xəttinin inşası, eləcə də 500/330/10 kV-luq Novahi yarımstansiyası üçün transformator və əlaqəli avadanlıqların alınması daxildir. Bu saziş Azərbaycanca 1,8 qavat elektrik enerjisini şəbəkəyə inteqrasiya etmək imkanı yaradacaq.

*Rüstəm KAMAL,
"Azərbaycan"*

5 ayda qeyri-neft məhsullarının ixracı 11,6 faiz artıb

İqtisadi islahatların Təhlili və Kom-munikasiya Mərkəzi "İxrac icma-li"nin iyun sayını təqdim edib. İcmala əsasən, cari ilin yanvar-may aylarında Azərbaycanın qeyri-neft sektoru üzrə ixracının dəyəri ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 11,6 faiz artaraq 1,4 milyard dollar təşkil edib.

Həmin dövrdə ixrac olunan kimya sənayesi məhsulları ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 45,9, şəkər 30,1, pambıq 14,5, meyvə-tərəvəz 19,1, qara metallar və onlardan hazırlanan məmulatlar 11,3 faiz artıb. Bu aylar ərzində aqrar məhsullar üzrə ixracın dəyəri 17,2 faiz artaraq 331,2 milyon, aqrar-sənaye məhsulları üzrə ixracın dəyəri isə 5,9 faiz artaraq 115,6 milyon dollara qədər yüksəlib. Bü-tövlükdə aqrar və aqrar-sənaye məhsullarının birgə ixracının dəyəri 14 faiz artaraq 446,7 milyon dollar olub.

5 ayda ixrac edilmiş qeyri-neft sektoruna aid mal və məhsulların ixrac siyahısında qızıl birinci, pomidor (tomat) ikinci, pambıq üçüncü sırada qərarlaşıb. May ayında isə ixrac edilmiş qeyri-neft sektoruna aid məhsulların siyahısında məvsumlu əlaqədar pomidor (tomat) birinci (pambıq ikinci, qızıl üçüncü) olub.

Cari ilin ilk beş ayında ən çox qeyri-neft sektoruna aid məhsullar Rusiya Federasiyasına, Türkiyəyə, İsveçrəyə, Gürcüstana, Ukraynaya ixrac edilib. Bu aylar üzrə hazırlanmış qeyri-dövlət ixracatçı subyektlərin reytingindəki ilk onluqda "MKT İstehsalat Kommersiya" MMC, "Azərbaycan Interneysnl Mayninq Kompani Limited Şirkəti"nin Azərbaycan Respublikasındakı Nümayəndəliyi, "Baku Steel Company" QSC, "Avrora" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti, "P-AQRO" MMC, "Export Stream" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti, "Khan-El" MMC, "Azərbaycan Şəkər İstehsalat Birliyi" MMC,

"Sahdag SY" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti, "Green Tech" MMC təmsil olunublar.

Qeyri-neft sektoru üzrə ixrac əməliyyatlarında iştirak edən dövlətə məxsus olan şirkətlərin siyahısına isə ARDNŞ-nin Marketing və İqtisadi Əməliyyatlar İdarəsi başlıq edib. Daha sonra bu siyahıda "SOCAR Polymer" MMC, "AzerGold" QSC, "Azəralüminium" MMC, Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin Qaz İxrac İdarəsi, "Azərpambıq Aqrar Sənaye Kompleksi" MMC, "Azərbaycan Hava Yolları" QSC, Naxçıvan MR Dövlət Energetika Xidməti, "İstisu" mineral su zavodu MMC, "Azəripek" yer alıblar.

Hesabat dövründə Azərbaycan Respublikasının Kosmik Agentliyi ("Azərkosmos") tərəfindən dünyanın 40 ölkəsinə 7 milyon dollar dəyərində peyk telekommunikasiya xidmətləri ixrac edilib. "Azərkosmos"un xidmət ixracından əldə etdiyi gəlir onun ümumi gəlirlərinin 65 faizini təşkil edib. May ayında isə "Azərkosmos" dünyanın 33 ölkəsinə 1,4 milyon dollar dəyərində xidmət göstərmiş.

"Azərkosmos"un peyk telekommunikasiya xidmətlərindən istifadə edən ölkələrin ilk beşliyində 1,9 milyon dollarla Birləşmiş Krallıq, 1,5 milyon dollarla Lüksemburq, 345,6 min dollarla Nigeriya, 300,6 min dollarla Türkiyə, 298,2 min dollarla Misir qərarlaşıb.

"Azərbaycan"

اکیسی

Azərbaycan Milli Mətbuatı - 150

"Üzeyir Hacıbəyli çoxşaxəli yaradıcılığı ilə Azərbaycan mədəniyyəti tarixində silinməz iz qoymuş qüdrətli şəxsiyyətlərdəndir. Ömrünü cəmiyyətin mədəni tərəqqisinə həsr edən fədakar ziyalının yüksək mədəni-estetik dəyərə malik irsi Azərbaycan xalqının XX əsrin ilk onilliklərindən vüsət almış ədəbi-mədəni intibahının aynasıdır... Üzeyir Hacıbəyli eyni zamanda parlaq bədii dühası sayəsində Azərbaycan dramaturgiyasına dəyərli töhfələr vermiş, alovlu publisistikası ilə mətbuat salnaməsinə yeni səhifələr yazmışdır. Onun azərbaycanlıq məfkurəsi ilə doğrulmuş dolğun ictimai-siyasi fəaliyyəti əsl vətənpərvərlik nümunəsidir".

*İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti*

Bu il anadan olmasının 140-cı ildönümü tamamlanan Üzeyir bəy Hacıbəyli mədəniyyət tariximizdə daha çox böyük bəstəkar, opera sənətimizin banisi kimi tanınmışdır. O, ömrünün təxminən 45 ilini musiqiyə vermiş, milli musiqimizi yeni keyfiyyətlərlə zənginləşdirmiş, onun nəzəri əsaslarını yaratmış, müasir ruhlu kadrlar yetişdirmiş, həm də bunu klassik vüsət və parlaqlıqla etmişdir. Əsərləri dünya musiqi incisinin nümunələrinə çevrilmiş, yaradıcılığı nəinki zamanın ruhunu, fikri mübarizəsini, eyni vaxtda estetik tələblərini, zövqünü, bədii düşüncəsini əks etdirmişdir.

Üzeyir bəy Hacıbəyli həm də görkəmli ədib, böyük yazıçı idi. Həm dramaturgiyada, həm də publisistikada öz dəst-xəti

tərəqqi mənası daha parlaq şəkildə göz önündə ucalır, məzmununun genişliyi, dərin və aydın mənası ilə adamı heyran qoyur.

Ali həqiqətlər uğrunda

Bəllidir ki, bədii publisistika ədəbiyyatın hadisələri ən tez əks etdirən, həyatla sürətli şəkildə ayaqlaşmağa can atan janrıdır. Zamanın müasir çağırışlarına cavab vermək, qarşıya çıxan suallara aydınlıq gətirmək publisistikanın əsas vəzifəsidir.

Üzeyir bəy Hacıbəylinin publisistik əsərləri də insanların gündəlik həyatından, bu həyatın canlı qaynaqlarından doğan böyük problemləri əks etdirir, çox vacib məsələlərin həllinə istiqamət verir. Ən mühüm

Qeyd edək ki, satirik gülüş, yumor Üzeyir bəyin həm təbiətinin, həm də yaradıcılığının, o cümlədən publisistikasının mayasını təşkil edirdi. Təsədüfi deyil ki, XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan mətbuatının aparıcı janrlarından olan felyeton onun ədəbi irsində əhəmiyyətli yer tuturdu.

Üzeyir bəyin zəngin yumoristikası vaxtilə mətbuat səhifələrində "Ordan-buradan", "O yan-bu yan" rubrikası altında dərc etdirdiyi yazılarda özünü aydın göstərirdi. Onun "Bazar söhbəti", "Məzhəkə", "Təhsil" kimi satirik hekayələrini, "Rəfiqimdən məktub", "Üçüncü dəllək", "Məclisimizin duzu", "O, heç", "Tərəqqi və gerilik", "Ha fikir edirəm, başa düşmürəm!" felyetonları dövrünün ən mühüm problemlə məsələlərinə həsr edilmişdir. Həmin yazılar publisistik məziyyətləri, ictimai-siyasi məzmunu və bədii dəyərləri ilə seçilirdi. Bu silsilədən olan məqalələrdə Üzeyir bəy Bakı Şəhər Dumasının "fərsiz deputatlarını" rüsvay edir, tutduqları mənəbə layiq olmadıqlarını, siyasi mövqelərinin sürüşkənliyini, saxtılığını açıb göstərirdi. Fəaliyyətsiz "qlasnları" barsız ağaclara bənzədirdi.

Üzeyir bəy Hacıbəylinin çoxşaxəli yaradıcılığı ilə hərtərəfli tanış olduqdan sonra onun ayrı-ayrı qollarının bir mənbədən qaynaqlandığını, hamısının da bir-birinə

Qəzetdəki fəaliyyətində Ü.Hacıbəyli özünü istedadlı, dərin düşüncəli və ideyalyı bir publisist kimi göstərmişdir. Təsədüfi deyil ki, onun mətbuatda 900-ə yaxın məqalə və felyetonları çap olunmuşdur ki, bunlardan 100-dən çoxu "Azərbaycan" qəzetinin payına düşür. Görkəmli yazıçı həm gündəlik hadisələrdən bəhs edir, həm perspektivə diqqət yönəldir, qaranlıq mətləblərə işıq salırdı. Onun hər gün baş verən cari hadisələrə də baxışı fərqli idi, onları səlis publisistik üslubda qələmə alırdı. Məsalə kimi, müəllifin cümhuriyyət dövründə "Təəssürat" başlığı ilə yazdığı məqalələri göstərmək olar.

Ölkəmizin bugünkü inkişafı bütün dünyanın diqqətini cəlb etdiyi, bu yüksəlişi çoxlarının gözüünün göturmədiyi bir dövrdə istər-istəməz Üzeyir bəyin "Bayrağımız sarsılmaz" yazısı yada düşür. Yazı həcmcə kiçik olsa da, mənacə dərin, publisistik nöqtəyi-nəzərdən çox dəyərlidir. Buradakı hər sətir, hər fikri Ü.Hacıbəylinin publisistikasına epiqraf kimi də götürə bilərik. "Müqəddəs bayrağımızın münəvvər rəngləri, günəşin ziya və şəfəqləri kimi təcəlli edir. Zülmət dostu olan sağ və sol düşmənlərimizin xain gözləri bu nurlardan qamaşır".

cəhətlərini heç zaman unutmur, dəqiq cizgilərlə dövrün mənzərəsini canlandırır.

"Biz hamımız qafqazlı balalarıyıq"

Ötən əsrin əvvəllərində milli məsələ çar Rusiyasında və keçmiş imperiyada yaşayan xalqların həyatında ən ağır, çətin və müşkül məsələlərdən idi. Çar Rusiyasının dövlət quruluşu bu məsələni nəinki həll edə bilməmiş, əksinə, "parçala və hökm sür" prinsipi ilə fitnə-fəsad, xalqlar arasında təfriqə salıb, onları bir-birinə qırdırmaq, yerlərdə müxtəlif üsullarla kütləvi qırğınlar yaratmaq yolu tutmuşdu. Əbəz yerə deyild ki, o dövrdə tanınmış rus ictimai-siyasi xadimlərinin özləri Rusiyanı "xalqlar həbsxanası" adlandırırdılar. Azərbaycanın digər müttərəqqi maarifçiləri, demokratik görüşlü ziyalıları kimi, təbii ki, Üzeyir bəy də bu vəziyyətdə biganə qala bilməzdi. O, əsərlərində çarizmin milli ayrı-seçkilik siyasətini nifrətlə damğalayır: "Rusiya məmləkətində hamı bərabər deyildi, hamıya bir gözle baxmırdılar. Birinə hörmət edirdilər, o birinə məhəl qoymurdular. Biri olurdu qul, o biri onun başının sahibi" ("İrşad" qəzeti, 11 may 1906-cı il, № 110).

O, müxtəlif millətlərin ixtiyarının necə əllərindən alındığını, ictimai-siyasi hüquqlarının tapdandığını müfəssəl qeyd edərək, deyirdi: "Biz müsəlmanların halı hamıdan yaman idi".

Üzeyir bəy Hacıbəyli milli məsələdən danışarkən heç bir düşüncə məhdudluğuna, insaniyyətə zidd fikirlərə yer vermirdi, məsələlərə əsl humanizm mövqeyindən yanaşı, xalqlar arasında bərabərlik, əmin-amanlıq, məhrəbanlıq ideyasını təbliğ edirdi. Onun "İrşad" qəzetinin 9 mart, 1906-cı il tarixli, 64-cü nömrəsində dərc edilmiş "Biz hamımız qafqazlı balalarıyıq" sərlövhəli məqaləsində qoyulan məsələlər, bu gün ərazi bütövlüyünün, suverenliyinin bərpasından sonra Cənubi Qafqazda əbədi sülh, təhlükəsizlik, daimi məhrəban münasibətlər üçün bütün region xalqlarına çağırışlar edən, təşəbbüsü üzərinə götürən, məkrli məqsədlərlə regionumuzu qarışdırmağa çalışan kənar qüvvələrin bəd əməlləri ilə birgə buralardan kənarlaşdırılmasına çalışan Azərbaycanın arzuları, gələcəyə baxışları ilə necə də üst-üstə düşür. Bu arzuların mənbəyi, istinad nöqtəsi Üzeyir bəy Hacıbəyli kimi dahi fikir adamlarımızın sağlamlıq təfəkkürüdür. Azərbaycanın gələcək taleyi ilə bağlı öz əsərlərində müəyyən etdiyi yoldur.

İdeallarla əxlaqın vəhdəti

Üzeyir bəy Hacıbəyli insanın idealları ilə əxlaqını üzvi vəhdətdə gördüdü. O, göstərirdi ki, yalnız özünü düşünən, hər işdə, hər başlanğıcda öz mənfəətini güdən adam yüksək ideallardan uzaq olub insanlara zərər verəcək, daha dərindən baxdıqda isə görəcəksən ki, özü də axırda müflis olub peşmanlıqla ömrünü başa vurur. Biz bədbəxtliklərə bir də ona görə düşər oluruq ki, bu sadə həqiqəti anlamırıq. Üzeyir bəy yazırdı: "Biz bunu anlamırıq ki, hər bir fərdin rifah və səadətə ömür sürüb yaşaması üzv olduğu camaatın rifah və səadətinə bağlıdır. Odur ki, heç vaxt ümum-camaatın mənfəətini nəzərdə almayıb, ancaq öz xüsusi mənfəətimizi gözləyirik.

Biz elə güman edirik ki, birimizin səadət və nikbəxtliyi digərimizin ziyyət və bədbəxtliyindən asılıdır... halbuki bizim səadətımız ilə yoldaşımızın səadəti arasında böyük bir irtibat vardır. O irtibat qırıldıqda heç birimizin səadəti bağı qala bilməz ("İrşad" qəzeti, 23 fevral, 1907, № 32).

Üzeyir bəy publisist yazılarında humanizmin, azadlığın böyük müdafiəçisi kimi çıxış edir. O göstərir ki, insan şəxsiyyəti yalnız azad və sərbəst olduqda təbiiyyətə ki gözəl istedad və keyfiyyəti meydana çıxara bilər. Təzyiq və sıxıntı küt, qorxaq, namərd və aciz adamlar yetirir. Azadlıq isə insanı ucaldır, gözüaçaq, cəsur və nəcib edir. Ədib böyük istedad, qabiliyyət tələb edən işlərin bəzən bacarıqsız adamların əlinə keçməsinin yaratdığı mənzərəni də "Hər işi öz əhlinə tapşırmaq" adlı məqaləsində parlaq bəyalarla əks etdirir.

Üzeyir bəyin 1908-ci ildə "Biz nə tövr iş görürük" sərlövhəli felyetonu da bu cəhətdən son dərəcə xarakterikdir. Burada müəllif cəmiyyəti riyakarlıqdan, mənasız görüntü və boşboğazlıqdan çəkinməyə, dünyada baş verən dəyişiklikləri çevik qiymətləndirməyə, kiçik, amma davamlı dəyişikliklərlə böyük nəticələr yaratmağa, felyetonda ifadə edildiyi kimi desək, "sichən boyda işlərdən başlayıb fil boyda işlərə doğru irəliləməyə" çağırır.

Üzeyir bəy Hacıbəyli kimi şəxsiyyətlər xalqların taleyindəki ən uca zirvələrdir. Zamanın hansı mərhələsində olursa olaq, bu zirvələrdən düşən işıq yolumuzu aydınladır, cəmiyyəti ali məqsədlərə doğru yönəldir.

*İradə ƏLİYEVA,
"Azərbaycan"*

ilə şöhrət tapmış, milli mətbuat tarixində silinməz izlər qoymuşdur. O, ədəbi yaradıcılıqla iki istiqamətdə məşğul olmuşdur: bir tərəfdən dövrünün tanınmış qələm sahibini kimi çoxlu sayda dərinhəzmunlu publisistik əsərlər, felyetonlar yazmış, digər tərəfdən isə opera və operettaların ədəbi mətnlərini yaratmışdır.

Zamanın fəvqində

Dahi bəstəkar musiqi sənətində o qədər böyük zirvələri fəth etmişdi ki, hətta uzun illər ərzində çoxları onun kamil bir publisist olmasından, şirin, dərin ictimai məzmunlu felyetonlarından, ədəbi səhnəciklərindən, satirik miniatürlərindən, publisistik yazılarından, "Molla Nəsrəddin" məktəbinin ən qüdrətli təmsilçilərindən biri kimi davamlı fəaliyyətindən xəbərsiz qalmışdır. Yalnız 1964-cü ildə akademik Mirzə İbrahimovun redaktorluğu ilə Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyası tərəfindən toplanıb çap olunmuş dörd cildəndən ibarət "Əsərləri" meydana çıxandan sonra müasir oxucu Üzeyir bəy Hacıbəylinin ədəbi fəaliyyəti barədə geniş təsəvvürlər qazana bilmişdir. Oxucular onun necə usta qələm sahibi olduğunu, dövrünün ən vacib məsələlərinə aid əsərlər yazdığını, bu əsərlərdə hər zaman üçün vacib olan əbədi həqiqətlərin öz əksini tapdığını görmüşlər.

Məlum həqiqətlərdən biri də odur ki, bütün dövrlərdə böyük sənətkarların yaradıcılığı, ölməz sənət əsərləri həmişə insanların diqqətini cəlb etmiş, canlı fikirlərin yaranmasına vəsilə olmuşdur. Əlbəttə, bu diqqət və marağın həmişə eyni səviyyədə və məzmununda olduğunu iddia edə bilmərik. Zamanın ictimai mənzərəsindən, ideallarından asılı olaraq bu maraqlı bəzən ən yüksək mənziləsinə yüksəlir, bəzən isə nisbətən səngiyir. Hər nəsil öz məqsədləri, ictimai meyilləri üçün keçmiş irsə bir dəlil, dayanacaq axtarır. Bu irsin işığında öz ideallarını daha geniş əhatədə yaymağa, məqsədlərinə doğru sürətli addımlarla irəliləməyə çalışır. Üzeyir bəy Hacıbəyli isə zamanın fəvqində duran o xoşbəxt sənətkarlardandır ki, onun əsərləri hansısa vaxtın ictimai-siyasi mündəricəsinin tələblərinə təbə deyildir. İnsan ruhunun, insan psixologiyasının ən dərin qatlarına nüfuz etdiyi üçün bu əsərlər hər zaman aktualdır, öyrədicidir, yol göstərir.

Üzeyir bəy Hacıbəylinin xoşbəxtliyi həm də bundadır ki, zaman keçdikcə onun böyüklüyü, fəaliyyətinin humanist və mü-

isə bu cavabların hər biri mücərrəd, yaxud yanlış cavablar deyil, məhz aydın, sadə və doğru cavablardır. Bu əsərlərin müəllifi yaşadığı çox müəkkəb, hər cəhətdən ziddiyyətli dövrün təlatümləri içində qətiyyənlə itib-batmır, tərəqqi və inkişafa kömək göstərən həqiqətləri üzə çıxararaq kamill qələmi ilə dahiyanə şəkildə cəmiyyətə çatdırır. Yazılarının heç birində mürtəce fikirlərə, öləri duyğulara, yalançı hisslərə qəpilmir.

Üzeyir bəy Hacıbəylinin musiqisi kimi, publisistik əsərləri, o cümlədən felyetonları da onunla insanlar arasında mükəllimə, dialoqdur. Publisistik əsərlərində tutduğu mövqə, müdafiə etdiyi ali həqiqətlər qəbəri şəkildə nəzərə çarpır. Üzeyir bəy oxucunu müəyyən fikirlərə inandırmaq, yaxud müəyyən yanlış meyllərdən vaxtında döndərmək üçün çəvik bir vasitə kimi sözün gücündən böyük məharətlə istifadə edir. Elə böyük yazarı publisistika sahəsinə gətirən, zamanəsinin ən görkəmli qələm sahiblərindən biri kimi yetişdirən səbəb də onun aid olduğu cəmiyyətlə üz-üzə, göz-gözü danışmaq, müttərəqqi fikirlərini, düşüncələrini mümkün qədər çox insana çatdırmaq, onlara bu fikirləri asılmaq arzusu idi.

Elə məhz buna görə də Üzeyir bəy Hacıbəylinin publisistik çıxışları xüsusən 1905-ci il inqilabından sonra, eləcə də Birinci Dünya müharibəsi dövründə, Azərbaycan Xalq Cümhuviyyətinin qurulduğu zamanlarda, milli dilimizdə mətbuat orqanlarının sayının artdığı, demokratik azadlıqların genişləndiyi, maarifpərvərlik meyllərinin son dərəcə gücləndiyi vaxtlarda xüsusilə müntəzəm və aktiv xarakter daşmışdır.

Üzeyir bəy bədii yaradıcılığa publisistika ilə başlamışdır. O dövrün "Kaspi", "Həyat", "İrşad", "Tərəqqi", "Həqiqət", "İqbal", "Yeni iqbal" qəzetlərində çıxış etmişdir. "Molla Nəsrəddin" jurnalı da onun yaradıcılığında mühüm yer tutmuşdur.

Gələcəyin dahi bəstəkarı, ilk növbədə, jurnalist və publisist kimi qələmini ən müxtəlif mövzularda sınamışdır. Çoxsaylı məqalələr, felyetonlar, satirik miniatürlər, oçerklər, parodiyalar və s. yazmışdır. Tədqiqatçıların qənaətinə görə, Üzeyir bəy 65-dən çox gizli imza ilə çıxış etmişdi. Belə ki, o, "Filankəs", "Bəhmənkəs", "Bikəs", "Bir şəxs", "Adı bəy, özü Filankəs" kimi imzalardan istifadə edib. Məqalə və felyetonlarının altından ən çox yazdığı imza isə "Filankəs" olub.

sıx bağlı olduğunu yəqin edirsən. Müəllifin "Dövlət Duması", "Ata və oğul", "Kələkbazlar", "Üçüncü dəllək", "Məzhəkə", "Müalicə", "Moizə" və digər qaravəlli və satirik miniatürlərini oxuduqca aydın olur ki, bunlar ədibin sonrakı möhtəşəm əsərlərinin bir növ müqəddəsidir. Bu yazılar həm də Üzeyir bəyin qorxmaz, cəsarətli bir insan olduğunu təsdiqləyir. Onun böyük istedadının bir göstəricisi də odur ki, əsərləri hansı zamanda oxunsa, sanki həmin dövrün qüsurlarını, problemlərini açıqlayır.

Üzeyir bəyin felyetonları da elə güclü təsir qüvvəsinə malik idi ki, onların ucbatından bəzən hökumət qəzetləri belə bağlayırdı. Məsələn, Əhməd bəy Ağayev 1905-ci ildə çar Rusiyasında xalqların hüquqları ilə əlaqədar elan olunan 17 oktyabr manifestindən sonra yeni qəzet açmışdı. Nəşrini dörd il davam etdirən həmin "İrşad" qəzetinin bir sıra nömrələri məhz Üzeyir bəyin redaktorluğu ilə dərc olunmuşdu. Lakin bundan da çox maraqlı doğuran fakt odur ki, qəzet iki dəfə Üzeyir bəyin felyetonlarının toxunduğu məsələlərin yuxarı dairələrə xoş gəlmədiyindən nəşrini dayandırmışdı.

İlk dəfə "Stolipin xəyalı" felyetonu səbəbindən bağlanan "İrşad"ın yenidən çıxması mümkün olur. İkinci dəfə isə "Nağıl" felyetonu onun birdəfəlik bağlanması ilə nəticələnir.

Xüsusi vurğulanmalıdır ki, Üzeyir bəyin publisistik yaradıcılığının ən qızğın dövrü 1905-1915-ci illərə təsadüf edir. Əslində, bu, həmin dövrün tələbi idi. Çünki həyatdan doğan problemlər, gündəlik vacib suallara operativ cavab verəcək ən münasib janr məhz publisistika idi.

"Azərbaycan" qəzetinin redaktoru

Üzeyir bəyin publisistika fəaliyyətinin mühüm bir hissəsi "Azərbaycan" qəzetilə bağlı olmuşdur. 1919-cu ildə "Azərbaycan" qəzetinə redaktorluq etməyə başlayanda Üzeyir bəy Hacıbəyli artıq peşəkar jurnalist idi. O, redaktorluğu dövründə də qəzetin səhifələrində müxtəlif imzalarla çıxış edirdi. Cümhuriyyətin həyatı qəzetdə hərtərəfli işıqlandırılırdı. Üzeyir bəy tutarlı yazıları ilə gənc, müstəqil respublikanın düşmənlərinə cavab verir, ermənilərin törətdikləri qırğınlardan bəhs edir, xalqa öz dostunu da, bədxahını da tanıdır. O, "Azərbaycan" qəzetinə qara yaxanlara, bəhtan atanlara da özlərinə layiq cavab verir.

Mədəniyyət

Dünəndən bu günə

Hər sənətin öz peşəkarı, bilici-si olur. Hərdən sənətin seçilməsində, sevilməsində təsadüflər də rol oynayır. Buna təəccüblənməyə dəyməz, çünki bəzən zərurətin təsadüfədən yaranması da olur. Görmüşük ki, hansısa sənətə təsadüfən gələn bir insan dünyanı heyranə salan möcüzələr yaradır.

Bəzən söz-söhbətlər dolaşır ki, inkişaf edən elm, texnika yavaş-yavaş el sənətini sıxışdırıb aradan çıxarır. Amma görünən odur ki, texnologiya nə qədər inkişaf etsə də, hələ də cəmiyyətdə, həyatda el sənətinə ehtiyac duyulur və yəqin, həmişə də duyulacaq. Sevindirici haldır ki, keçmişdə olduğu kimi, bu gün də el sənətinə böyük sevgi ilə yanaşanlar və onu yaşadanlar var. Bu sahəyə maraq, həvəs heç vaxt bitib-tükənmir. Ustalar üçün nə qədər çətin və ağır olsa da, el sənətinin ağırlıqlarını çiynlərində daşıya-daşıya yaşadırlar.

Peşəkarlıq həmişə öz sözünü deyir

Bələ ustalardan biri də uzun illərdir demirçi işləyən İlham İsmayilovdur. Yolum کنارında yerləşən emalatxanasına daxil olanda onu iş başında gördük. Usta yenicə qəbul etdiyi sifarişə yerinə yetirmək üçün əlindəki demir lövhəni xüsusi alətlərlə öyib istədiyi formaya saldı. Bir anlıq dayanıb İlhamın əllərinə, gördüyü işə baxdıq. Usta çevik hərəkətlərlə demir lövhəni dəzgahın "dişləri" arasında sıxaraq alətlərin köməyi ilə onu kəsib sağa-sola öyə-öyə gözünü üstündən çəkmədən işini diqqətlə görürdü. Hiss olunurdu ki, əlindəki sifarişə tez dələt-məyə çalışır. Nə qədər cold işləsə də, ehtiyatı öldən vermirdi. Elə ilk baxışdan gördük ki, demirçilik elə də asan bir sənət deyil. Kiçik bir səhv, yanlış bir hərəkət barmagın kəsilməsi, əlin zədələnməsi ilə nəticələnmə bilər. Amma peşəkarlıq, bacarıq həmişə öz sözünü deyir. Ustanın barmaqları saatın əqrəbləri kimi dəqiq işləyir. İşlərinə səhvlə yox vermədən, məqamında, anında görür.

Ustanın emalatxanasına göz yetirdik. Divardan asılmış müxtəlif forma və ölçülərdə olan borular İlhamın sənətkarlığında, bacarığında xəbər verirdi. Usta bütün işlərini qarşıyaqaldığı geniş masanın üstündə görür. Masanın üstünə müxtəlif kiçik və bir az böyük ölçülü dəzgahlar quraşdırılıb. Bir neçə demirkəsən qayçı masanın bir tərəfində səliqə ilə düzülüb. Biz emalatxanada müşahidə apararkən İlham başladığı işi yekunlaşdırdı. Bayağı nazik demir lövhə gözəlrimiz qarşısında ustanın əlində boruları bir-birinə birləşdirəcək əydiyə çevrildi. Artıq sifariş hazır idi, müştəri gəlib onu götürə bilərdi.

Sifarişə yerinə yetirəndən, bir az nəfəsini dəyəndən sonra usta ilə söhbət edə-də yaşamış, arxada qalmış ömrü yolları ilə yaxından tanış olduq. Onun bu çətin el sənətinə gəlişindən, sevgisindən danışdıq. Öyrəndik ki, İlham İsmayilov 1968-ci ildə Laçın rayonunun Şəm kənd sovetliyində dünyaya göz açayıb. 23 yaşına qədər gözəl bir diyarda yaşayıb. 1992-ci ilin mayında erməni qəsbkarlarının hücumları nəticəsində doğma ocaqlarından didərgin düşüblər.

Demirçilik sənətinin sirlərini sevgi ilə öyrənib

İ.İsmayilov həmin dəhşətli günlərdən söz açırdı:
- Getsin o günlər bir də gəlməsin. 1988-ci ilin qışından başlayaraq, ermənilər Laçın rayonunun sərhəd kəndlə-

rinə hücum etməyə başladılar. Hər gün atəş səsleri eşidilirdi. Övvəlki illərdəki rahatlığımız, firavanlığımız pozulmuşdu. Atəş səsleri getdikcə daha yaxından eşidilirdi. Təəssüflər olsun ki, 1992-ci il may ayının ortalarında erməni hücumları nəticəsində doğma ocaqlarımızdan didərgin düşdük. Ata-baba yurdumuz, doğma ocaqlarımız düşmən əlinə keçdi. Həmin vaxtdan məcburi köçkünlük həyatının ağrı-acılarına dolu günlərini yaşamağa başladıq. Böyük çətinliklərlə üzləşə-üzləşə Bakı şəhərinə gəlib çıxdıq, burada məskunlaşdıq. Həmin günlər iş tapmaq çox çətin idi. Yaxın qohumlarımızdan biri olan Əvəz uzun illər idi ki, demirçi işləyirdi. Xeyli təcrübəsi var idi, bu sənətin bütün sirlərini xırdaqlarına qədər bilirdi. İşsiz qaldığım günlərin birində o dedi ki, belə çətin vaxtda evdə bekar oturmaq olmaz. İndi dolanışmaq çətinidir, ailəyə, evə kömək etmək lazımdır. Gəl, gedək emalatxanama, həm mənə

Usta sənətinə hörmətlə yanaşarsa, özünü də ucaldar, peşəsini də

kömək edərsən, həm də yavaş-yavaş demirçilik sənətinin sirlərini öyrənərsən. Əgər həvəsin, marağın olsa, bu peşəni tez bir zamanda mənimsəyəcəksən. Vallah, dünyanın harasında olsan belə, sənət ustaya həm hörmət, həm də pul qazandıracaq.

Çətin zamanlar idi, fikirləşməyə, seçim etməyə vaxt yox idi. Ona görə də Əvəzin təklifi ilə razılaşdım, ertəsi gün onun emalatxanasına getdim. Elə ilk dəqiqələrdən demirçilik peşəsi mənə özüne cəlb etdi. Ustanın əllərinə baxır, barmaq hərəkətlərinə diqqət yetirirdim. Baxdıqca yavaş-yavaş bu sənətə qarşı ürəyimdə sevgi və həvəs oyanırdı. Günlər, həftələr ötüb arxada qalırdı, bu peşənin sirlərini öyrənirdim. İlham İsmayilov dedi ki, əvvəlki günlər mənə çətin görünən işlər tədricən gözümdə asanlaşdı. Ustam da yavaş-yavaş bəzi xırda və asan hesab etdiyi işləri mənə tapşırırdı. Öyrənməyin yolu həmişə belə olub. Demirçilik peşəsinin sirlərinə yiyələnmək bir şeyi özüm üçün dəqiqləşdirdim ki, istənilən bir sənəti öyrənərkən başlıca amil gözün işdən qorxmamasıdır. Bundan sonra işlər öz axarı ilə gedir. Amma göz işdən qorxanda, onu öyrənmək bir az çətin olur, vaxt aparır. Düşünürəm ki, insanın ağılı, zəkası, düşüncəsi, fiziki gücü, bacarığı bütün çətin işlərin öhdəsindən gəlməyə qadirdir.

Peşəni yaxşı öyrənməyin özü də sənətə hörmət və ehtiramdır

Söhbətimiz zamanı usta dedi ki, demirçilik gözəl sənət olmaqla yanaşı, həm də böyük səbir və həvəslə tələb edən sahədir: "Çünki yeni tikilmiş evlərə yarasığı demirçilər verirlər. Bunun üçün də hər şeydən əvvəl sənətkara səbir lazımdır. Bir anlıq göz önünə gətirir, əgər ev tikilib qurtarılanda sonra ona dam örtüyü vurulmayanda, ətrafı düzəldilməyincə yarasıqsız görünür. Deməli, evin gözəl görünməsi, zövqlərin oxşanması demirçi əməyindən, demirçi işindən çox asılıdır. Yeni tikilən evə mütləq demirçi əli dəyməlidir. Ona görə də hamı yaxşı usta axtarır. Yaxşı us-

ta olmalısən ki, səni axtarsınlar, səni soruşsınlar. Düşünürəm ki, peşəni yaxşı öyrənməyin özü də sənətə hörmət və ehtiram göstərmək deməkdir. Usta sənətinə yüksək tutduqca özünü də ucaldır, peşəsinə hörmət qazandırır".

Elm, texnika inkişaf etdikcə başqa sənətlərlə yanaşı, demirçilik peşəsinə də ehtiyac azalır. Əgər belə demək mümkünsə, müasir texnologiyanın inkişafı demirçilik sənətini də sıxışdırıb aradan çıxarmağa çalışır. Buna münaqişəni bildirmək usta dedi ki, doğrudan da, elmi-texniki tərəqqi insanların əl işlərinə olan ehtiyacını azaldır. Həmçinin demirçilik sənətinə də: "Amma elm, texnika nə qədər inkişaf etsə də, el sənətini tamamilə sıxışdırıb aradan çıxara bilməz. Həyatımızın hər anında el sənətinə ehtiyac yaranır. Çünki bunun öhdəsindən gəlməyə qadirdir. Həmçinin demirçilik sənətini. Texnologiya nə qədər inkişaf edib müasirləşsə də bu peşəyə insanların ehtiyacı həmişə olacaq. Elə müxtəlif fiqurlar, elə müxtəlif ölçülər var ki, onu yalnız və yalnız usta əlləri düzəldə bilər. Bu işləri müasir texnologiya, əgər belə demək mümkünsə, bacarmır. Ona görə də deyə bilərəm ki, nə qədər həyat varsa, bütün sənətlərə, peşələrə ehtiyac duyulacaq".

Doğma ocaqlar öz sakinlərini sevinclə qoynuna aldı

Söhbətimiz zamanı dediklərimdən hiss etdim ki, İlham İsmayilovun həyatında kədərli günlərə yanaşı, ələmətdər, yadda qalan anlar da çox olub. Onun üçün ən sevinc və fərəh dolu gün qayınanda dünyaya göz açdığı Laçın rayonunun, doğma yurdları Şəm kəndinin erməni işğalçılarından azad olmaları olub. İlham həmin günləri xatırladıqca gözəlindən sevinc süzülür. Elə bu sevinc hissələri ilə də danışan usta deyir ki, insan üçün ən əziz, ən doğma yer qoynunda dünyaya göz açdığı torpaqdır, el-obadır: "Bir gün, bir an olsun belə, hər qarışında izim qaldığı evimiz, həyatımızı unutmadım. Şükürlər olsun ki, 2020-ci ilin payızında yurd həsrətinə, torpaq nisgilinə son qoyuldu. Şanlı Azərbaycan Or-

dusu Silahlı Qüvvələrin Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin sərkərdəliyi altında uzun illər işğalda qalmış digər bölgələrimiz kimi, Laçın rayonunu da erməni qəsbindən azad etdi. Bu sad xəbəri eşidəndə gözələrimdən sevinc yaşları axdı. Artıq işğala son qoyulmuşdu. İllərdən bəri torpaq həsrəti ilə yaşayan məcburi köçkünlər üçün bundan böyük sevinc ola bilərdimi? Təbii ki, yox!

Yurdumuz erməni işğalından azad olunandan bir müddət sonra doğma ocaqlarımıza gətdik. Kəndimizə yaxınlaşdıqca ürəyimizdəki fərəh aşırıb-daşırdı. Sanki gördüklərimiz reallıq deyil, xəyal, olçatmaz zirvə idi. Şanlı Azərbaycan Ordusunun qəhrəman zabit və əsgərləri cəsarət və hünərləri ilə xəyallarımızı reallığa çevirdilər. Uzun yoldan sonra doğma Şəm kəndinə gəlib çatdıq. Aman Allah, erməni qəsbkarları kənd-kəşəyi nə günə qoymuşdular. Uğurlamamış, dağıdılmamış bir ev, bir tikili qalmamışdı. Gözlərim ağlasa da, doğma ocaqlarımıza döndüyümü görə ürəyim sevinir, qəlbim fərəhlənirdi. Kəndimizin hər daşı, hər ağacı bizə ötənləri, keçənləri xatırladırdı. Həyatımızdakı daşın üstündə oturub ötənləri, keçənləri yada saldım. Xatırlanması o qədər hadisələr, əhvalatlar var idi ki! Doğma yurduma demirçi kimi qayıdacam, sənətimlə məşğul olacam. Ürəkədən sevdəyim bu peşəni ata-baba yurdunda da davam etdirəcəyəm. Çalışacam ki, bu sənəti gənclərə də öyrədim. Qoy insanlarla bərabər sənət də əbədi olaraq yaşasın.

Danışığımdan hiss olunurdu ki, İlham ustalara xas olan hallı-qıhlı adamdır. Ona görə də az vaxt ərzində müştərilərlə münasibət qurmağı, dil tapmağı bacarır, qapısını döyüb, sifariş vermək üçün gələnlərlə mehriban danışır. İşinə, bacarığına da ki, söz ola bilməz. Buna görə də müştərilər sifarişlərini verəndə də, alanda da onun emalatxanasından razılıqla, gülürlə çıxırlar. Təki elə həmişə insanların üz-lərini, gözələrinə gülürlə görə.

Vahid MƏHƏRRƏMOV,
"Azərbaycan"

İncəsənət xadimləri

Tanınmış sənətsünas alim

O, həyatını sənətsünaslıq elminin inkişafı istiqamətində davamlı fəaliyyətə sərf etmişdi. Həm gənş elmi-tədqiqat və yaradıcılıq axtarışlarını vaxtaşırı olaraq kitab, monoqrafiya, albom kimi nəşr etdirirdi, həm də müxtəlif mətbuat orqanlarında - jurnal və qəzetlərdə, eləcə də internet portallarında təsviri sənətin müxtəlif sahələrinə, rəssamlarımızın həyat və yaradıcılığına dair maraqlı məqalələrlə çıxış edirdi. Onu həm də tez-tez təşkil olunan tədbir, sərgi və konfranslarda görmək olardı. Bir sözlə, o, təsviri sənət almində öz imzası və mövqeyi ilə seçilən sənətsünas alimimiz idi. Söhbət Əməkdar incəsənət xadimi, sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru, professor Ziyadxan Əliyevdən (1948-2025) gedir.

Ziyadxan Əliyev ixtisas təhsilini əvvəlcə Ə.Əzimzadə adına Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Texnikumunda və daha sonra İ.Repin adına Sankt-Peterburq Boyakarlıq, Heykəltaraşlıq və Memarlıq İnstitutunda (1976-1982) alıb. Vətənin döndükdən sonra Z.Əliyevin müntəzəm olaraq mətbu orqanlarda rəssamlarımızın həyatı və yaradıcılığı haqqında maraqlı məqalələri dərc olunub. 1984-cü ildən Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının üzvlüyünə qəbul edilən sənətsünas alim 1987-ci ildən həmin İttifaqın İdarə Heyətinin üzvü və həmçinin "Tənqid və sənətsünaslıq" bölməsinin rəhbəri olub. Z.Əliyev uzun müddət Azərbaycan Milli İncəsənət Muzeyində işləyib. Ayrı-ayrı vaxtlarda Azərbaycan Dövlət Pedaqoji, Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət universitetlərində, Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Akademiyasında pedaqoji fəaliyyət göstərmiş, akademik professor olub.

Z.Əliyev muzeydə işlədiyi dövrdə onun fonduna məxsus olan məşhur Azərbaycan rəssamı usta Qəmbər Qarabağının, fransız rəssamı Jül Düpre-din, rus rəssamı Konstantin Korovin, holland rəssamı Frans Xalsin, flamand rəssamı Piter Klassin əsərlərinin atribusiyasına əmək sərf edərkən uğurlu nəticələr əldə edib.

Z.Əliyevin nəşr olunmuş monoqrafiya və kitablarından "Azərbaycan ekslibrisi" (1989), miniatur kitab, ön sözün müəllifi), "Mir Möhsünün rənglər aləmi" (1996), "Sənətin Məcnunu" (2009), "Cəmil Müfiddə. Cizgilər hopen ömrü" (2011), "Zakir Hüseynov. Tənha dəyüşü" (2011), "Sabir təsviri sənətdə" (2014) və "Səttar Bəhlulzadə yaradıcılığında sənətkarlıq məsələləri" (2019) nəşr olunub. Bu baxımdan Z.Əliyevi səttarşünas adlandırmaq olar. Onun müdafiə etdiyi dissertasiya mövzusu da məhz S.Bəhlulzadə yaradıcılığı ilə bağlı olmuşdur. Sonuncu nəşrə hazırladığı, yarımcı qalmış kitabı da elə məhz Səttar Bəhlulzadə yaradıcılığı ilə bağlı idi.

2023-cü ildə Beynəlxalq Muğam Mərkəzində sənətsünas alimin bir neçə illik axtarışlarının, elmi-tədqiqatlarının ərsəyə gətirdiyi və "İstedadlar ocağı" (2022), "Xaribülbul ətri" (2023) və başqalarını qeyd etmək olar. Bundan başqa, so-

nətsünas alim həmçinin bir çox rəssamlarımızın əsərlərindən ibarət nəşr olunmuş kataloqlara mətnlər yazmışdır.

Adları qeyd olunan kitab və monoqrafiyalar sənətsünas alim kimi Z.Əliyevin həyatını, tale yolunu əks etdirir, desək, doğru olardı. Z.Əliyev rəssamların, sənət adamlarının təkə həyat və yaradıcılıqlarını araşdırıb, tədqiq edib yazıya almırdı. O, yaza-yaza həm də onların (qəhrəmanların) taleyini yazıyırdı. Z.Əliyev Azərbaycan sənətsünaslığı üçün yaranmışdı, o, bu missiyanı dərinliklə daşımışdı və sonda əbədi qazanmışdı.

Z.Əliyev Əzimzadə məktəbində təhsil aldığı illərdən başlayaraq, Xalq rəssamı, ofsanəvi fırça ustası Səttar Bəhlulzadə ilə yaxından dostluq edib. Bu dostluq rəssamın dünyasını dəyişəndə davam edib. S.Bəhlulzadəni sənətsünas alim və səmimi dost kimi onun qədər yaxından tanıyan az adam olub. Onun rəssamın həyatı və yaradıcılığı haqqında dörd kitabı - "Naməlum Səttar" (2006), "Sənətin Məcnunu" (2009), "Günahlı dünyanın günahsız adamı və yaxud Səttar Bəhlulzadə romantizmi" (2014) və "Səttar Bəhlulzadə yaradıcılığında sənətkarlıq məsələləri" (2019) nəşr olunub. Bu baxımdan Z.Əliyevi səttarşünas adlandırmaq olar. Onun müdafiə etdiyi dissertasiya mövzusu da məhz S.Bəhlulzadə yaradıcılığı ilə bağlı olmuşdur. Sonuncu nəşrə hazırladığı, yarımcı qalmış kitabı da elə məhz Səttar Bəhlulzadə yaradıcılığı ilə bağlı idi.

2023-cü ildə Beynəlxalq Muğam Mərkəzində sənətsünas alimin bir neçə illik axtarışlarının, elmi-tədqiqatlarının ərsəyə gətirdiyi və "İstedadlar ocağı" (2022), "Xaribülbul ətri" (2023) və başqalarını qeyd etmək olar. Bundan başqa, so-

75 illik elmi və pedaqoji yaradıcılıq fəaliyyətinin uğurlu hesabı idi. Dəyərli alimin Ə.Əzimzadə adına Rəssamlıq Məktəbinin 100 illik tarixini özündə əks etdirən fundamental ensiklopedik kitabı ictimaiyyət nümayəndələri və sənət adamları tərəfindən yüksək coşqu ilə qarşılandı. Tədbirdə çıxış edənlər bir daha Z.Əliyevin elmi yaradıcılığı, sənət axtarışları və şəxsiyyəti haqqında öz fikirlərini dilə gətirdilər.

Rəssam, şair, publisist Adil Mirseyid dostu Z.Əliyev barədə yazırdı: "Əmircan qəsbəsi. Qəbiristanlıq. Əfsanəvi rəssam Səttar Bəhlulzadənin məzarı. Bu il Səttar Bəhlulzadənin 100 yaşı tamam olacaq. Bir anda sanki diksionən kimi oluram, böyük usta məonəvi oğlu, dostum Ziyadxan Əliyevdən nigarandır. Elə mən də ondan nigaranam, zəti biz onunla tale qardaşıyıq. Bu gün yenə islandı yağışda ürəyimin başında bir duz kəsi-si kimi daşdığımdır dərldər..."

Z.Əliyev yüksək vətəndaşlıq əzmi və sarsılmaz sənət prinsiplərinə inadla sadıqlıq göstərərək elmi və pedaqoji yaradıcılıq fəaliyyətini ömrü boyu davam etdirirdi. O, həmişə axtarırdı, araşdırırdı, tədqiq edirdi, müqayisələr aparırdı, bir sözlə, sənətsünaslıq sahəsində yeni materialların üzə çıxmasında daima müdaxilə edirdi.

Sənətsünas alim, professor Ziyadxan Əliyevlə görüşlərimiz, sənət haqqında söhbətlərimiz bu gün silinməz xatirələrə dönüb. Onun bəzən kəsərləri, bəzən də bəmənə söhbətləri sənət adamlarının yaddaşında yaşayır. Necə ki Z.Əliyevin özündən sonra gələcək sənətsünaslara və sənətsevərlərə miras qoyub gətirdiyi elmi irsi kimi. Z.Əliyev imzası Azərbaycan sənətsünaslıq elmində həmişə yaşayacaq.

Əsəd QULİYEV,
Rəssamlar İttifaqının üzvi,
sənətsünas

44 yeni abidə dövlət mühafizəsinə götürülüb

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 3 iyul 2025-ci il tarixli Qərarı ilə "Azərbaycan Respublikası ərazisində dövlət mühafizəsinə götürülmüş daşınmaz tarix və mədəniyyət abidələrinin əhəmiyyətli dəyərlərinə görə bölgüsünün təsdiq edilməsi haqqında" 2001-ci il tarixli 132 nömrəli Qərara dəyişiklik edilib. Yeni qərarə əsasən, Ağdam, Kəlbəcər, Füzuli, Laçın, Zəngilan və Xocavənd rayonlarında tarixi, memarlıq və arxeoloji əhəmiyyət kəsb edən 44 yeni abidə daşınmaz tarix-mədəniyyət abidələrinin reyestrinə daxil edilib.

Bu barədə AZƏRTAC-ə Mədəniyyət Nazirliyindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, Mədəniyyət Nazirliyi yanında Mədəni İrsin Qorunması, İnkişafı və Bərpaı üzrə Dövlət Xid-

mətinin məlumatına əsasən, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə ümumilikdə 550 abidənin inventarlaşdırılması başa çatdırılıb. Eyni zamanda aparılan monitoring nəticəsində 402

obyekt yeni aşkar olunmuş abidə kimi qeydə alınıb.

Araşdırmalar zamanı məlum olub ki, bu abidələrin bir qismi Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən vandalizmə məruz qalıb. Belə ki, 68 abidə tamamilə dağıdılıb, 114 abidəyə ciddi ziyan dəyib, digər abidələr isə müxtəlif dərəcələrdə zədələnib və bəziləri hətta tövlə kimi istifadə olunub.

Xatırladaq ki, daşınmaz tarix-mədəniyyət abidələrinin indiyədək qüv-

vədə olan siyahısı 2001-ci ildə təsdiqlənmişdi. Təhlillər nəticəsində həmin siyahıda bir sıra ciddi çatışmazlıqlar - abidələrin adları və tarixlərində uyğunsuzluqlar, habelə mühüm obyektlərin reyestrə daxil edilməməsi halları aşkar edilib.

Hazırda Mədəniyyət Nazirliyi yanında Daşınmaz Mədəni Sərvətlərin Müəyyən Edilməsi üzrə Ekspert Şurası tərəfindən siyahının yenilənməsi və abidələrin dövlət mühafizəsinə götürülməsi prosesi davam etdirilir.

“AzerGold” QSC-nin daha bir sosial layihəsi uğurla icra edilib

“AzerGold” QSC-nin təşkilatçılığı ilə həyata keçirilən “Şəhid və müharibədə yaralananların ailə üzvlərinin iqtisadi inkişafına dəstək” layihəsi çərçivəsində qənnadçı-şirniyyatçı peşəsi üzrə 2 aylıq intensiv təlimlər başa çatıb.

“AzerGold” QSC-nin Mətbuat xidmətindən verilən məlumata görə, iyunun 30-da peşə təlimi proqramını uğurla tamamlayan müdavimlərin Elm və Təhsil Nazirliyinin tabeliyində təhsildə Keyfiyyət Təminatı Agentliyinin “Qeyri-formal və informal təhsilin tanınması” sertifikatları ilə təltif olunması mərasimi keçirilib.

Gəncə şəhərində təşkil olunmuş tədbirdə “AzerGold” QSC-nin İdarə Heyətinin üzvü - sədrin müavini, Korporativ Sosial Məsuliyyət Komitəsinin sədri Xəyyam Fərzəliyev, Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyəti başçısının müavini Adil Tağıyev, Daşkəsən Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini Vüqar Məmmədov, Göygöl Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini Arzu Qocayev, İqtisadiyyat Nazirliyi, Yeni Azərbaycan Partiyası, “Honey Cake Studio” kulinariya incəsənət məktəbinin nümayəndələri və digər ictimaiyyət təmsilçiləri iştirak ediblər.

Tədbir peşə təlimi proqramında iştirak etmiş Gəncə şəhəri, Daşkəsən, Göygöl və Samux rayonlarından olan, həssas əhali qrupuna aid 15 nəfər evdar qadının hazır olduğu qənnadı məmulatlarının dəqəstasiyası ilə başlayıb. Tədbir iştirakçıları təqdim olunan şirniyyatları böyük məmnun-

niyyətlə dadaraq, onların keyfiyyətini yüksək qiymətləndiriblər.

Tədbirin rəsmi hissəsində şəhid və müharibədə yaralananların ailə üzvlərinin hərtərəfli diqqət və qayğı ilə əhatə olunmasına xidmət edən layihənin dövlətimizin sözügedən istiqamətdə yürütdüyü ardıcıl və düşünülmüş siyasətə əlavə töhfə vermək, həssas kateqoriyaya aid vətəndaşlarımızın sosial müdafiəsini gücləndirmək, onların iqtisadi müstəqilliyinin, sosial fəallığının artırılmasına dəstək olmaq məqsədi daşdığı bildirilib. Peşə təlimi proqramında iştirak etmiş qadınların qənnadçı-şirniyyatçı peşəsi üzrə ömük fəaliyyətinə cəlb edilməsi istiqamətində layihənin digər tərəfdaşları tərəfindən müvafiq dəstək tədbirlərinin həyata keçirilməsinə başlanıldığı bildirilib.

Tədbirdə həmçinin təlim proqramının yekunu olaraq Təhsildə Keyfiyyət Təminatı Agentliyinin “Qeyri-formal və informal təhsilin tanınması” imtahanında iştirak edib uğur qazanan müdavimlərə peşəkar fəaliyyətə imkan yaradan sertifikatlar təqdim olunub.

Qeyd edək ki, şəhid ailəsi üzvü və müharibə iştirakçıları “AzerGold” QSC-nin korporativ sosial məsuliyyət layihələri çərçivəsində əsas hədəf kateqoriyalarından biri olaraq müəyyən edilib və onların sosial rifahının yaxşılaşdırılmasına yönəlməmiş layihələr həyata keçirilir. Bu layihələrə müxtəlif istiqamətlər üzrə təlimlər, sahibkarlıq fəaliyyətinin dəstəklənməsi, maddi yardımlar, sağlamlıq aksiyaları, daimi işlə təminat və digər sosial proqramlar daxildir.

OXUCULARIN VƏ MƏTBUAT YAYIMI TƏŞKİLATLARININ NƏZƏRİNƏ!

“AZƏRBAYCAN” qəzetinə

2025-ci il üçün abunə yazılışı davam edir!

Abunə respublikanın bütün poçt şöbələri tərəfindən aparılır. Eyni zamanda aşağıda göstərilən mətbuat yayımı qurumlarına müraciət edə bilərsiniz:

“Azərpoçt” MMC (012) 598-49-55, (051) 225-02-13

“Azərmatbuat yayımı” ASC (012) 441-19-91, (050) 322-33-17

“Qaya” firması (012) 566-77-80, (050) 214-40-53

“Region Press” MMC (055) 316-79-01, (050) 316-79-01

“Soma-M” MMC (012) 594-09-59

“Ziya” LTD (012) 497-76-96, (050) 306-77-22

“Pressinform” MMC (012) 598-49-52, (070) 340-01-00

“City press” MMC (055) 819-09-26

1 illik -187,20 (yüz səksən yeddi manat iyirmi qəpik) manat

6 aylıq - 93,60 (doxsan üç manat altmış qəpik) manat

3 aylıq - 46,80 (qırx altı manat səksən qəpik) manat

1 aylıq - 15,60 (on beş manat altmış qəpik) manat

Hörmətli oxucular!

Abunə ilə bağlı hər hansı bir problemlə üzləşsəniz, redaksiyaya (Tel.: (012) 539-59-33) zəng vura bilərsiniz.

Möhkəm sümüklər sağlamlığın təməlidir

İnsan bədəninin dayağını təşkil edən sümük sistemi həyat keyfiyyətinə birbaşa təsir edən amillərdir. Gündəlik həyatda yeriməkdən tutmuş, əşyaları qaldırmağa qədər bir çox hərəkət bu sistemin sağlamlığı ilə mümkündür. Lakin bir çox insan sümük sağlamlığını yalnız yaş artdıqda düşünür. Halbuki güclü və sağlam sümüklər üçün düzgün qidalanma, aktiv həyat tərzi və profilaktik tədbirlər hələ gənc yaşlardan başlamalıdır. Amma sağlam vərdislərə yiyələnmək heç bir zaman gec deyil.

Yaş artdıqca sümüklərdə daha çox qayğı göstərilə bilər. Sümük toxuması canlı və daim yenilənən bir toxumadır. Bu toxuma uşaqlıq və gənclik dövründə sürətlə böyüyür və adətən, 30 yaşa qədər maksimum sıxlığa çatır. Bu dövrdən sonra sümük kütləsi tədricən azalmağa başlayır. Azalmanın sürəti genetik faktor, qidalanma, vitamin çatışmazlığı, fiziki aktivliyin azlığı, siqaret çəkmək, alkoqol istifadəsi, hormon balanssızlığı, bəzi dərmanların uzun müddət istifadəsi və digər amillərdən asılıdır.

Yaşlılıq sümük sağlamlığını itirmək deyil, ona daha çox dəyər vermək dövrüdür. İllər keçdikcə bədən bir çox funksiyaları kimi sümüklər də zəifləməyə başlayır. Xüsusilə 50 yaşdan sonra sümük toxuması tədricən sıxlığını itirir. Bu, yaşlı insanlarda daha çox sınıq və zədələnmə riski yaradır. Prosesin qarşısını almaq mümkün olmasa da, onu yavaşlatmaq və sümük sağlamlığını qorumaq olar. Hərəkətli həyat, balanslı qidalanma və müntəzəm tibbi nəzarət daha sağlam və müstəqil yaşamağa kömək edir.

Gəzinti, qaçış, rəqs, yoqa və sair məşqləri sümük sıxlığını artırır və osteoporozun (sümük əriməsi) qarşısını alır. Osteoporoz sümüklərin kövrəkləşməsi və sıxlığını itirməsi ilə xarakterizə olunan bir xəstəlikdir. Xəstəliyin ən təhlükəli onun uzun müddət heç bir simptom verməməsidir. Çox zaman adı bir yuxımla nəticələndir. Sümük sınığı ilə aşkarlanır. Buna görə də 50 yaşdan sonra sümük sıxlığının müntəzəm yoxlanılması tövsiyə olunur.

Sümüklərin sağlam formalaşmasına nail olmaq üçün qazlı içkilərdən, turşuluq emələ gətirən və duzlu qidalardan imtina etmək, kalsium, kalium, maqnezium və C,

K, D vitaminləri ilə zəngin olan qidalara üstünlük vermək lazımdır. Mütəxəssislər kalsium, D və K2 vitaminlərini birlikdə qəbul etmədən sümüklərin güclənməsinin mümkün olmadığını bildirirlər. Qeyri-kafi və ya həddindən artıq dozalar isə öks təsir göstərə bilər. Yalnız kalsium qəbul edilərsə, D vitamini əksik olsa, sümüklər yerinə kalsium damarlarına yerləşəcək.

Kalsium sümüklərin əsas tikinti materialıdır. O olmadan sümük kütləsi zəifləyir və kövrəkləşir. Kalsium bədənə daxil olarkən birbaşa sümüyə getmir düzgün oriyentasiya və udma üçün onun "köməkçi"lərə ehtiyacı var. Yetkin bir insanın gündəlik kalsiuma ehtiyacı 50 yaşa qədər 1000 mq, 70 yaşdan yuxarı isə 1200 mq-dır. Gündə 1-2 stəkan süd, 1 kasa qatıq və 1 dilim pendir bu ehtiyacı ödəməyə kömək edə bilər. Ancaq təkə qida deyil, həm də maddə turşusunun səviyyəsi, D vitamininin vəziyyəti və maqneziumun varlığı udulmanı müəyyənləşdirir.

D vitamini kalsiumun bağışaqlardan sorulmasını təmin edir. Əks halda kalsium sorulması 30 faizə qədər azalır, orqanizm ehtiyac duyduğu kalsiumu sümüklərdən alır. Bu da sümük sıxlığının səssiz azalmasına səbəb olur. D vitamini çatışmazlığı olan insanlarda, kifayət qədər kalsium qəbul edilərsə belə, sümük zəifliyi baş verə bilər. Siqaret və alkoqol istifadəsi sümük sıxlığını azaldır. Eyni zamanda qazlı içkilərin tərkibindəki fosfat kalsiumun sorulmasını azalda bilər. 50 yaşdan yuxarı insanların təxminən 70 faizində D vitamininin səviyyəsi qeyri-kafidir. D vitamin çatışmazlığı zamanı gündəlik tövsiyə olunan doza 2,000-4,000 IU-dur.

Mütəxəssislər K2 vitaminini gözəndən qəbul qoruyucu olduğunu düşünür. O, kalsiumun sümüyə və damarlardan uzaqlaşmasına kömək edən kritik bir vitamindir. K2 kalsiumun damar divarlarında yığılmasının qarşısını alır və onu sümüklərə yönəldir. Bu, ateroskleroz (damar sərtliliyi) və ürək-damar xəstəlikləri riskini azaldır. K2 olmasa, kalsium sümüklərdə sabitləşə bilməz, yumşaq toxumalarda və ya orqanlarda toplanar. Təvsiyə olunan gündəlik 90-180 mikrogram olan K2 dozası qatıq, kefir, duzlu kələm kimi fermentləşdirilmiş məhsullarda, bəzi pendirlərdə və yumurta sarısında olur. Maqnezium da kalsium kimi mühüm sümük mineralıdır. Gündəlik maqnezium ehtiyacı kişilərdə 400-420 mq, qadınlarda 310-320 mq-dır. Çatışmazlıq halında əzələ spazmları, yorğunluq, ürək ritminin pozulması müşahidə edilir. Balqabaq tumları, badam, ispanaq, bütün növ taxıllar və qara şokolad maqnezium mənbəyidir.

Sitrus meyvələrində, pomidor, bibər və digər meyvə-tərəvəzlərdə olan C vitamini kollagenin qəbul edilməsində, mineralların birləşdirici toxumaya yapışmasında mühüm rol oynayır. Sümüklərin möhkəmlənməsi üçün bu qidalar gündəlik rəsiyona əlavə edilməlidir.

Mütəxəssislərin tövsiyələrinə əməl etməklə, düzgün qidalanma, müntəzəm fiziki aktivlik və günəş şüasından kifayət qədər faydalanmaqla sümüklərimizi möhkəm və sağlam saxlaya bilərik. Bunun üçün həm də illik sümük sıxlığı müayinələrindən keçmək vacibdir.

Ülkər XASPOLADOVA,
"Azərbaycan"

Yaşılıqların qanunsuz kəsilməsi faktları aşkarlanıb

Dövlət Ekoloji Təhlükəsizlik Xidmətinin əməkdaşları tərəfindən son bir həftə ərzində keçirilən nəzarət tədbirləri zamanı Bakı şəhərinin, Abşeron, İmişli və Füzuli rayonlarının inzibati ərazilərində yaşılıqların qanunsuz kəsilməsi faktları aşkar olunub.

Bu barədə AZƏRTAC-a xidmətdən məlumat verilib. Bildirilib ki, azaşdırma zamanı Bakı şəhəri Xətai rayonu Gəncə

prospekti N.Tusi küçəsi, 28 ünvanında, Abşeron rayonu Xırdalan şəhəri Heydər Əliyev prospekti, 167 ünvanında, eyni zamanda İmişli və Füzuli rayonları ərazisində yaşılıqların qanunsuz kəsilməsi faktları aşkarlanıb və yaşılıqlara ümumilikdə 81 min 470 manat məbləğində ziyan dəydiyi müəyyən edilib. Hər bir fakt üzrə yaşılıqlara dəymiş ziyanın məbləği cinayət tərkibi yaratdığından məsələyə hüquqi qiymət verilməsi üçün toplanmış materiallar Baş Prokurorluğa göndəriləcək üçün hazırlanıb.

ABŞ Konqresi Trampın "böyük və gözəl" vergi qanun layihəsini təsdiqlədi

Demokratlar isə sənədi "əcaib" adlandırdılar

ABŞ Konqresi Prezident Donald Trampın vergi endirimi və xərclər haqqında "böyük və gözəl" qanun layihəsini qəbul edərək Kapitolidə sessiyələrə davam edən müzakirələrə və gecə saatlarında səsvermələrə son qoyub.

Cümə axşamı günü 4,5 trilyon dollar (3,8 trilyon avro) dəyərində olan "Vahid Böyük Gözəl Qanun layihəsi" çoxsaylı uğursuzluqların öhdəsindən gəlib və Nümayəndələr Palatasında təsdiqlənib. Bununla belə, iki respublikaçı bütün demokratlarla birləşərək buna qarşı çıxıb.

Vergi endirimləri və sosial müdafiə sisteminin ixtisarı

887 səhifəlik qanun layihəsinə xərclərin azaldılması, vergi güzəştləri, hərbi xərclər, deportasiya pulları, habelə Respublikaçılar Partiyasının Medicaid və bərpaolunan enerji proqramlarının ixtisarı kimi digər uzunmüddətli prioritetləri daxildir. Nyu Yorkdan olan demokratların lideri Hakim Ceffris qanun layihəsinə qarşı rekord qıran çıxışında 9 saata yaxın tribuna da dayanıb. Buna baxmayaraq, Nümayəndələr Palatasının spikeri Mayk Con-

son deyib: "Biz qarşıda çox iş gözləyirik. Bir böyük, gözəl qanun layihəsi ilə biz bu ölkəni əvvəlkindən daha güclü, təhlükəsiz və firavan edəcəyik".

Milli təhlükəsizliyə və Trampın deportasiya proqramına, eləcə də ABŞ üzərində "Qızıl qübbə" müdafiə sisteminin yaradılmasına əhəmiyyətli investisiyalar - təxminən 350 milyard dollar ayrılması nəzərdə tutulur.

Vergi gəlirlərinin itkisini kompensasiya etmək üçün paketə Medicaid və ərzaq talonlarına 1,2 trilyon dollar ixtisar daxildir. Bu, əsasən yeni iş tələbləri, o cümlədən bəzi valideynlər və yaşlılar üçün, habelə ekoloji təmiz enerjiyə vergisi güzəştlərinin xeyli ixtisarı hesabına həyata keçiriləcək.

Konqresin Büdcə Ofisi (CBO) hesab edir ki, tədbirlər paketi 10 il ərzində büdcə kəsirəsinə 3,3 trilyon dollar əlavə edəcək və daha 11,8 milyon insanı tibbi sığortadan məhrum edəcək.

Demokratlar "əcaib" qanun layihəsinə qarşı birləşirlər

Gözənlidliyi kimi, Demokratlar qanun layihəsinə qarşı

çıxıblar və bunu "aşağıya doğru qəddarlıq", yəni işçi sinfi və ən həssas təbəqə tərəfindən zənginlərə ödənilən vergi paylaması adlandırdılar.

Bildirilir ki, demokrat Hakim Ceffris çıxışında Trampın "böyük əcaib qanun layihəsi"nin əleyhinə danışıraq nitqini 8 saat 44 dəqiqəyə başa çatdırdı. O deyib: "Mən heç vaxt düşünməmişdim ki, Nümayəndələr Palatasında çıxış edərək buranın cinayət yeri olduğunu söyləyəcəyəm. Söhbət Amerika xalqının sağlamlığı, təhlükəsizliyi və rifahından gedirsə, bu, cinayət səhnəsidir. Və demokratlar olaraq, biz bunda iştirak etmək istəmirik".

Xatırladaq ki, Senat qanun layihəsini bir neçə gün əvvəl qəbul edib, səs bərabərliyini isə yekunda vitse-prezident Cey Di Vens pozub.

Rizvan CƏFƏROV,
"Azərbaycan"

Əlaqə telefonları:

Qəbul otağı	- 539-68-71,	Beynəlxalq həyat, idman və	
Baş redaktor müavinləri	- 538-86-86, 539-72-39	informasiya şöbəsi	- 539-63-82, 432-37-68
Məsul katib	- 539-43-23,	Humanitar siyasət şöbəsi	- 538-56-60, 434-55-58
Məsul katib müavinləri	- 539-44-91,	İctimai əlaqələr şöbəsi	- 539-49-20, 538-31-11
Parlament və siyasət şöbəsi	- 539-84-41, 539-21-00,	Kompüter mərkəzi	- 538-20-87,
İqtisadiyyat şöbəsi	- 538-42-32, 538-35-55,	Mühəssisatlıq	- 539-59-33

AZ 1073, Bakı şəhəri,
Mətbuat prospekti,
529-cu məhəllə,
"Azərbaycan" nəşriyyatı,
IV mərtəbə

azreklam@mail.ru

www.azerbaijan-news.az

Qeydiyyat № 1

"Azərbaycan" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılıb sahifələnməmiş, "Azərbaycan Nəşriyyatı" MMC-nin mətbəəsində çap edilmişdir

Qəzetə dərc üçün göndərilən materiallar Azərbaycan qəzetinin mövqeyinə uyğun olmalıdır

Gündəlik rəsmi dövlət qəzeti

Tiraj **3053**

Sifariş **1353**

Qiyməti 60 qəpik